

**T. C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**XX. YÜZYIL MODASINDA DİZÜSTÜ ÇİZMENİN
İŞLEVSEL VE BİÇİMSEL ÇÖZÜMLEMELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Deniz KASTAN

**Enstitü Anasanat Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Enstitü Sanat Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. S. Çiğdem KOÇAK

HAZİRAN – 2017

T. C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

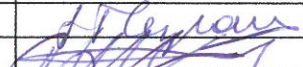

XX. YÜZYIL MODASINDA DİZÜSTÜ ÇİZMENİN
İŞLEVSEL VE BİÇİMSEL ÇÖZÜMLEMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Deniz KASTAN

Enstitü Anasanat Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Enstitü Sanat Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı

“Bu tez 21/06/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Hülya Tezcan	Basarılı	
Prof. Dr. Esin Sarıoğlu	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. S. Çiğdem Koçak	Basarılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Deniz KASTAN

21.06.2017

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanım Yrd. Doç. Dr. S. Çiğdem KOÇAK'a değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Bu vesileyle tüm hocalarıma ve tezimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen babam Öğr. Gör. Cengiz KASTAN'a teşekkürlerimi borç bilirim. Son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim anneme ve aileme şükranlarımı sunarım.

Deniz KASTAN

21.06.2017

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
RESİM LİSTESİ	v
ÖZET	xxiv
SUMMARY	xxv
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: AYAKKABININ TANIMI, TARİHÇESİ VE DİZÜSTÜ ÇİZME HAKKINDA GENEL BİLGİ	4
1.1 . Ayakkabının Tanımı.....	4
1.2 . Ayakkabının Tarihçesi.....	6
1.2.1. Tarih Öncesi Çağlarda Ayakkabı.....	7
1.2.2. Tarih Çağlarında Ayakkabı.....	15
1.2.2.1. İlk Çağ (M.Ö. 4000- 476) 'da Ayakkabı.....	15
1.2.2.2. Orta Çağ (476- 1453) 'da Ayakkabı.....	36
1.2.2.3. Yeni Çağ (1453- 1789) 'da Ayakkabı.....	49
1.2.2.4. Yakın Çağ (1789'dan günümüze) 'da Ayakkabı.....	67
1.3. Dizüstü Çizme Tanımı ve Çeşitleri.....	121
1.3.1. Dizüstü Çizmenin Tanımı.....	121
1.3.2. Dizüstü Çizme Çeşitleri.....	121
BÖLÜM 2: DİZÜSTÜ ÇİZME TASARIMLARINI ETKİLEYEN UNSURLAR, MALZEMELER, AKSESUARLAR VE ÜRETİMİ	142
2.1. Dizüstü Çizme Tasarımlarını Etkileyen Unsurlar.....	142
2.1.1. Dizüstü Çizme Ayak – Bacak (Vücut) İlişkisi.....	142
2.1.2. Dizüstü Çizme Moda İlişkisi.....	146
2.1.3. Dizüstü Çizme Sanat İlişkisi.....	149
2.2 . Dizüstü Çizme Malzeme ve Aksesuarları.....	153
2.2.1. Saya.....	153
2.2.1.1. Saya üretiminde kullanılan hayvansal maddeler.....	154
2.2.1.2. Saya üretiminde kullanılan sentetik maddeler.....	163
2.2.1.3. Saya üretiminde kullanılan tekstil maddeler.....	165

2.2.1.4. Saya aksesuarları.....	175
2.2.2. Taban.....	193
2.2.2.1. Taban üretiminde kullanılan doğal maddeler.....	193
2.2.2.2. Taban üretiminde kullanılan sentetik maddeler.....	194
2.2.2.3. Taban aksesuarları.....	195
2.3. Dizüstü Çizme Üretimi.....	198
2.3.1. Stampa Yapımı.....	198
2.3.2. Kesim.....	200
2.3.3. Saya Dikimi.....	201
2.3.4. Montaj.....	201
2.3.5. Finisaj (Bitirme İşlemleri).....	202

BÖLÜM 3: XX. YÜZYIL GİYSİ MODA ALGISINDA DİZÜSTÜ ÇİZME TASARIMLARI..... 203

3.1. 1900 – 1920 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları.....	203
3.2. 1920 – 1940 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları.....	208
3.3. 1940 – 1960 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları.....	210
3.4. 1960 – 1980 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları.....	213
3.5. 1980 – 2000 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları.....	241
3.6. 2000 – 2016 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları.....	248

BÖLÜM 4: DİZÜSTÜ ÇİZME TASARIM UYGULAMASI..... 294

4.1. Konsept: İstanbul'un Çiçekleri.....	294
4.1.1. Binbirdelik Otu.....	295
4.1.2. Erguvan.....	297
4.1.3. İstanbul Çiğdemi.....	299
4.1.4. İstanbul Nazendesi.....	301
4.1.5. Kum Zambağı.....	303
4.2. Tasarımlar.....	305

SONUÇ ve ÖNERİLER..... 331

KAYNAKÇA..... 334

ÖZGEÇMİŞ..... 350

KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

Inc. : Incorporated (Anonim şirket)

SSCB : Sosyal Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Taş Devri (2,5 milyon yıl önce- M.Ö. 5.500).....	11
---	----

RESİM LİSTESİ

Resim 1	: İspanya Tavel mağarası duvarında etek ve çizme giymiş kadınlar (M.Ö. 18.000- 23.000).....	9
Resim 2	: Fort Rock sandaletleri.....	10
Resim 3	: Antik Çin hasır sandaletinin günümüzdeki kopyası.....	13
Resim 4	: Zhejiang Eyaleti'nde bulunan takunya tabanı ve günümüz uyarlaması....	14
Resim 5	: 5.500 yıllık mokasen ayakkabı.....	14
Resim 6	: Savaş alanında sandalet giymiş bir Sümer kralı.....	16
Resim 7	: Çizme giymiş bir Sümer askeri.....	16
Resim 8	: Eski Mısır mezarlarından bulunmuş çift bantlı sandaletler (Kahire Müzesi, Mısır).....	17
Resim 9	: Papirüs sandaletler (Turin Müzesi, Mısır).....	17
Resim 10	: I. Narmer'i gösteren levha (Kahire Müzesi, Mısır).....	18
Resim 11	: Boncuklarla süslenmiş Eski Mısır sandalet örnekleri.....	19
Resim 12	: Tutankhamun'a ait sandalet.....	19
Resim 13	: Tutankhamun'a ait başka bir sandalet (Kahire Müzesi, Mısır).....	20
Resim 14	: M.Ö. 1479- 1425 yıllarına ait altın sandalet ve altın parmak aksesuarları (Meropolitan Sanat Müzesi, New York).....	20
Resim 15	: 1922'de King Tut mezarında bulunan ayakkabı.....	21
Resim 16	: Eski Mısır sandalet ustalarının kullandığı çeşitli malzemelerin bulunduğu kutu.....	21
Resim 17	: Deri çizmeli Asur askeri.....	22
Resim 18	: Deri giysi ve ayakkabıları ile Asur askerleri.....	23

Resim 19	: Geç Hitit çağına ait duvar kabartmasında burnu kalkık ayakkabılar giymiş Fırtına ve Bitki Tanrısı Tarhu ile karşısında daha küçük boyda Kral Vaspalavas	24
Resim 20	: Niya yakınında bulunan çizme.....	25
Resim 21	: Antik Yunan döneminde bir çocuk için ayakkabı yapılırken (Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD).....	27
Resim 22	: Mantar tabanlı cothurnus.....	28
Resim 23	: Uzun konçlu ve kısa konçlu buskinler.....	28
Resim 24	: Kanatlı ayakkabılarını giymiş Hermes.....	30
Resim 25	: Kabaralı taban.....	31
Resim 26	: Roma sandaleti.....	31
Resim 27	: Roma da giyilen Cothurnus.....	32
Resim 28	: Roma askerlerinin giydiği Caliga.....	33
Resim 29	: Crepida model ayakkabı.....	34
Resim 30	: Carbatina modelleri.....	34
Resim 31	: Calcei senatorii.....	35
Resim 32	: Klavat.....	36
Resim 33	: Ayasofya'nın güney girişinde bulunan, X. yüzyılda yapılmış bir mozaik: Meryem Ana kucağında İsa, solunda Büyük Konstantin (İmparatorluk yaptığı dönem; 306- 337) ve sağında I. Justinyen.....	37
Resim 34	: Resim 33'den ayakkabı detayı: Bantlardan oluşmuş sandalet giyen Büyük Konstantin ve I. Justinyen.....	37
Resim 35	: Altın yapraklı dekoratif Bizans deri ayakkabısı (V- XIII. yüzyıllar, Bizans ve Hıristiyan Müzesi, Atina, Yunanistan).....	38

Resim 36	: Bizans erkek ayakkabısı, (VI. yüzyıl, Walters Sanat Müzesi, Maryland, ABD).....	38
Resim 37	: Geta.....	39
Resim 38	: Zori.....	39
Resim 39	: Orta Asya'da çizme ve ayakkabı çeşitleri.....	41
Resim 40	: Kuzey Asya'dan çizme ve edük çeşitleri.....	41
Resim 41	: Uygur duvar resminden ayrıntı.....	43
Resim 42	: IX- X. yüzyıllara ait iki Uygur Türkü'nün çizmeleri.....	44
Resim 43	: Lotus ayakkabı.....	45
Resim 44	: Utah'ta bulunan çocuk mokasenleri.....	46
Resim 45	: Poulaine ayakkabılar.....	47
Resim 46	: Patten.....	48
Resim 47	: VIII. Henry geniş burunlu ayakkabıları ile (1539).....	50
Resim 48	: Geniş burunlu erkek ayakkabıları (1510- 1530, İngiltere).....	51
Resim 49	: Deri chopine (1600, İtalya).....	52
Resim 50	: De Calceo Antiquo'nun kapağı.....	53
Resim 51	: Yanları açık, ökçeli kadın ayakkabısı (1640- 1650, İngiltere).....	54
Resim 52	: İpek erkek mule (1650- 1660, İngiltere).....	55
Resim 53	: Kadife kadın mule (1650- 1660, İngiltere).....	55
Resim 54	: Kadifeden üretilmiş ayakkabı ve clog (1730- 1740, İngiltere).....	56
Resim 55	: Sûrnâme- i Hümayun'da çizmeciler (1582).....	58
Resim 56	: Sûrnâme- i Hümayun'da Sipahi pabucu dikenler (1582).....	59

Resim 57	: XVI. yüzyıl Osmanlı çizmesi (1566- 1574)	60
Resim 58	: Deri, kadife, ipekli dokuma, kılıptan Osmanlı pabucu (XVIII. yüzyıl sonu- XIX. yüzyıl başı).....	61
Resim 59	: Gümüş üzerine mercan taşlar ile süslenmiş kadın terliği (XVIII. - XIX. yüzyıl).....	64
Resim 60	: Hamamda nalın giymiş kadınlar (XVI. yüzyıl).....	65
Resim 61	: Sultan IV. Murat'ın (1623- 1640) baskı desenli sahtiyan (keçi derisi) mest ve pabucu.....	66
Resim 62	: Büyük tokalı chimney ayakkabı (1780'ler, Fransa).....	67
Resim 63	: Bağlı chimney ayakkabı (1780'ler, Fransa).....	68
Resim 64	: Çiçek desenli, tokalı kadın ayakkabısı (1785, ABD).....	68
Resim 65	: Sivri burunlu babet (1795- 1800, İngiltere).....	69
Resim 66	: Deri ve ipekten feta (dolgu) ökçeli kadın ayakkabıları (1810- 1812, İngiltere).....	69
Resim 67	: Üstte erkek, altta kadın bağlı ayakkabısı (1805- 1811, İngiltere).....	70
Resim 68	: Erkek çizmeleri (önden arkaya doğru) Blucher çizme- 1820- 1830, İngiltere, Wellington çizme- 1840, İngiltere, koncu kıvrılan çizme.....	71
Resim 69	: Kadın botları (1810- 1840, İngiltere ya da Fransa).....	71
Resim 70	: Kare burunlu babet (1830- 1840, İngiltere).....	72
Resim 71	: Kadın ve erkek botları (üstte kadın botu- 1865- 1870, İngiltere, ortada dekoratif dikişli kadın botu- 1850'ler, İngiltere ya da Fransa altta erkek botu- 1851, İngiltere).....	73
Resim 72	: Fiyonklu gova ayakkabı (1870- 1880, İngiltere ya da Fransa).....	74
Resim 73	: Alçak ökçeli gova (1890- 1899).....	74
Resim 74	: Terlik (XVIII. yüzyıl, İran).....	75

Resim 75	: Nalın (XVIII. yüzyıl, Osmanlı).....	76
Resim 76	: Kadın çizmesi (XVIII. yüzyıl sonu- XIX. yüzyıl başı, Orta Asya).....	77
Resim 77	: Terlik (XVIII. yüzyıl sonu- XIX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	78
Resim 78	: Kadın çizmesi (XIX. yüzyıl, Orta Asya).....	79
Resim 79	: Kadın pabucu (XIX. yüzyıl, Osmanlı).....	80
Resim 80	: Terlik (XIX. yüzyıl, Osmanlı).....	81
Resim 81	: Kapalı terlik (XIX. yüzyıl, Osmanlı).....	82
Resim 82	: Yüksek ökçeli nalın (XIX. yüzyıl, Osmanlı).....	83
Resim 83	: Gümüş kaplamalı nalın (XIX. yüzyıl, Osmanlı).....	84
Resim 84	: Kadın botu (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).....	85
Resim 85	: Sayası işlemeli çocuk potini (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).....	85
Resim 86	: Kısa ökçeli nalın (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).....	87
Resim 87	: II. Abdülhamid tuğralı nalın (1876- 1909, Osmanlı).....	87
Resim 88	: Gümüş plakalı nalın (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).....	88
Resim 89	: Püsküllü çocuk botu (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	89
Resim 90	: Altın varak ökçeli potin (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı)...	90
Resim 91	: Ökçesi kadife kaplı potin (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	90
Resim 92	: Koncu çuha galoş potin (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı)....	91
Resim 93	: Koncu deri, düğmeli galoş potin (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	92
Resim 94	: Çocuk potini (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	93

Resim 95 : Sivri burunlu çocuk pabucu (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	93
Resim 96 : Kadın ayakkabısı (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	94
Resim 97 : Kadın terliği (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	95
Resim 98 : Krem renkli terlik (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	95
Resim 99 : Çocuk nalını (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).....	96
Resim 100 : Saksı ayakkabı (1875- 1908, Çin).....	97
Resim 101 : Tokalı kadın ayakkabısı (1905- 1910, İngiltere).....	97
Resim 102 : Bağlı kadın ayakkabısı (1900, İngiltere).....	98
Resim 103 : Düğmeli botlar arkada erkek botu, önde kadın botu (1900, İngiltere).....	98
Resim 104 : Ayakkabı reklamı (1916, İngiltere).....	99
Resim 105 : Amerikan motorize birlikleri kadın savaş üniformasında tozluklar.....	99
Resim 106 : Tozluklarını gösteren manken (20 Şubat 1928, Londra).....	100
Resim 107 : Tek bantlı ayakkabı (1925, İngiltere).....	101
Resim 108 : Gova ayakkabı (1930, İngiltere).....	101
Resim 109 : Bağlı kadın ayakkabısı (1930- 1939).....	102
Resim 110 : Postal.....	103
Resim 111 : Mabeyn ayakkabı (1945, İsviçre).....	103
Resim 112 : Spor ayakkabıları ile dans edenler (1949, Paris).....	104
Resim 113 : Havalı takımlar içinde oxford ayakkabı giymiş iki genç (1943, ABD)....	105
Resim 114 : Christian Dior Paris'teki atölyesinde gova ayakkabı giymiş model ile (1952, Fransa)	106

Resim 115 : Mokasen ayakkabıları ile bir model (1954, Fransa).....	106
Resim 116 : Pligrim ayakkabı.....	107
Resim 117 : King's Road'daki Just Looking adlı butiğin açılışında modeller (1967, Londra).....	108
Resim 118 : Uzak Çağı koleksiyonu (1964, Courreges).....	109
Resim 119 : Elton John'un platform tabanlı çizmesi.....	110
Resim 120 : Dr. Marten's botu.....	110
Resim 121 : Gucci mokasen.....	111
Resim 122 : Doğu kıyısı rap grubu EPMD, spor ayakkabıları ile bir albümlerinin kapak fotoğrafında.....	111
Resim 123 : Michael Jordan, Nike reklamları için klasik "Air Jordan" sıçramasını yapıyor (1987).....	112
Resim 124 : Platformlu ve 30 cm ökçeli ayakkabı (1993, V. Westwood).....	113
Resim 125 : Kadın ayakkabısı (1995, Christian Louboutin).....	114
Resim 126 : Kadın ayakkabısı (1996, Manolo Blahnik).....	115
Resim 127 : Parmakarası sandalet (1999, Manolo Blahnik).....	116
Resim 128 : Adidas ayakkabı.....	116
Resim 129 : Korsan çizmeleri.....	117
Resim 130 : Nike- Air Force modeli.....	117
Resim 131 : Adidas- TS Lightswitch Gil II Zero modeli.....	118
Resim 132 : Fuzzy çizme.....	118
Resim 133 : Gladyatör çizme.....	119
Resim 134 : Ökçeli spor ayakkabı.....	119

Resim 135 : Parmakarası sandalet.....	120
Resim 136 : Croc.....	120
Resim 137 : Koncu diz kapağının üstüne kadar uzanan çizme (Aquazzura).....	122
Resim 138 : Konç yüksekliği uyluk ortasına kadar olan çizme (Tom Ford).....	123
Resim 139 : Etek altı çizme (Christian Louboutin).....	124
Resim 140 : Konç yüksekliği bele kadar olan dizüstü çizme (Maven).....	125
Resim 141 : İç tarafta yarım fermuarlı dizüstü çizme (Versace).....	126
Resim 142 : Tokalı dizüstü çizme.....	127
Resim 143 : Bağlı dizüstü çizme.....	128
Resim 144 : Cırtlı dizüstü çizme (Puma).....	129
Resim 145 : Düz dizüstü çizme.....	130
Resim 146 : Günlük dizüstü çizme.....	131
Resim 147 : Gizli platformlu, yüksek ökçeli ve baskılı abiye dizüstü çizme (Victoria's Secret).....	132
Resim 148 : Beyonce dizüstü çizmeleri ile sahnede.....	133
Resim 149 : İtfaiyeci dizüstü çizmesi.....	134
Resim 150 : Su geçirmez, koncu kasık hizasına kadar uzanan ördek avı çizmesi.....	135
Resim 151 : Balıkçı boy çizmesi.....	135
Resim 152 : Sayası tekstil, tabanı sentetik maddelerden üretilmiş dizüstü çizme (Rubeus, Milano).....	136
Resim 153 : Dolgu tabanlı diz üstü çizme.....	137
Resim 154 : Platform tabanlı dizüstü çizme.....	138

Resim 155 : Gizli platform tabanlı dizüstü çizme.....	139
Resim 156 : Yüksek ökçeli dizüstü çizme (Altuzarra Embroidered).....	140
Resim 157 : Alçak ökçeli dizüstü çizme (Chloe).....	141
Resim 158 : Ayak ölçüleri.....	143
Resim 159 : Ayak ve bacak ölçüleri.....	145
Resim 160 : Mini elbise ile dizüstü çizme kombini (Versace).....	146
Resim 161 : Mini abiye elbise ile kovboy çizmesi kullanımı.....	147
Resim 162 : Şort ile dizüstü çizme kullanımı (Dolce & Gabbana).....	147
Resim 163 : Dar pantolon ile dizüstü çizme kullanımı.....	148
Resim 164 : Derin yırtmaçlı pantolon ile çizme kombini.....	148
Resim 165 : Denim dizüstü çizme (Manolo Blahnik).....	149
Resim 166 : Modern dizüstü çizme (Tom Ford).....	150
Resim 167 : Minimalist dizüstü çizme (Nemos).....	151
Resim 168 : Pop- Art dizüstü çizme.....	151
Resim 169 : Gotik dizüstü çizme.....	152
Resim 170 : Romantik çizme.....	152
Resim 171 : Barok dizüstü çizme.....	153
Resim 172 : Montaya hazır sayalar.....	154
Resim 173 : Vidala deri.....	155
Resim 174 : Glase deri.....	156
Resim 175 : Rugan dizüstü çizme (Carvela).....	157

Resim 176 : Suet dizüstü çizme (Giuseppe Zanotti).....	158
Resim 177 : Lane dizüstü çizme (Deniz Kastan).....	159
Resim 178 : Dore dizüstü çizme.....	160
Resim 179 : Tay tüyünden çizmenin burun bölümü (Tom Ford).....	161
Resim 180 : Krokodil baskı vidala deri.....	161
Resim 181 : Suni deriler.....	163
Resim 182 : Desenli şeffaf malzemeden çizme.....	164
Resim 183 : Şeffaf malzemeden üretilmiş diz üstü çizme.....	165
Resim 184 : Keten kumaş.....	166
Resim 185 : Dizüstü kadife çizme.....	167
Resim 186 : Denim kumaştan dizüstü çizme.....	168
Resim 187 : Koncu tüvit kumaş çizme.....	169
Resim 188 : Saten dizüstü çizme (Gianvito Rossi).....	170
Resim 189 : Streç dizüstü çizme.....	171
Resim 190 : Dalgıç kumaştan üretilmiş dizüstü çizme.....	172
Resim 191 : Dantelden üretilmiş dizüstü çizme (Dolce & Gabbana).....	173
Resim 192 : Triko dizüstü çizme.....	174
Resim 193 : Farklı biçimlerdeki ayakkabı tokaları.....	175
Resim 194 : Kapsül.....	176
Resim 195 : Geniş kapsüller ve tokalar ile süslenmiş dizüstü çizme (Cognac Strappy).....	176
Resim 196 : Bağların aksesuar olarak kullanıldığı dizüstü çizme.....	177

Resim 197 : Koncuna kanca dizilmiş dizüstü çizme (Christian Louboutin).....	178
Resim 198 : Fermuarlı dizüstü çizme.....	179
Resim 199 : Troklarla süslenmiş koncu bele kadar uzanan dizüstü çizme (Deniz Kastan).....	180
Resim 200 : Zincir aksesuarlı dizüstü çizme.....	181
Resim 201 : Saçak aksesuarlı dizüstü çizme.....	182
Resim 202 : Püsküllü dizüstü çizme (Gianvito).....	183
Resim 203 : Fiyonk ve plisenin birlikte kullanıldığı diz üstü çizme.....	184
Resim 204 : Koncu payetli malzemeden üretilmiş dizüstü çizme.....	185
Resim 205 : Sayası zımbalı ve tırtırlı dizüstü çizme (Givenchy).....	186
Resim 206 : Koncu çiçek formları ile süslenmiş dizüstü çizme (Valentino).....	187
Resim 207 : Ağzı yaka kıyılık dikilmiş ayakkabı.....	188
Resim 208 : Koncu ledler ile süslenmiş dizüstü çizme (Deniz Kastan).....	189
Resim 209 : Nakışlı dizüstü çizme (Casadei).....	190
Resim 210 : Aplike yapılmış dizüstü çizmeler.....	191
Resim 211 : Sayası lazer ile kesilmiş dizüstü çizme (2014 Bahar, Sophia Webster)....	192
Resim 212 : Ahşap tabanlı botlar.....	193
Resim 213 : Farklı genişlik, renk ve dikişlerde vardola örnekleri.....	195
Resim 214 : Farklı formlarda, kösele deseni boyanmış plastik ökçeler.....	196
Resim 215 : Farklı yüksekliklerde kaplanmamış köpük platformlar.....	197
Resim 216 : Termo malzemeden üretilmiş kaplanmamış platformlar.....	197
Resim 217 : Yüksek pontlu kalıp.....	198

Resim 218 : Shoemaster- Power modülünde stampa yapımı.....	199
Resim 219 : Bilgisayar kontrollü çift kafa kesim makinesi.....	200
Resim 220 : Otomatik saya dikme makinesi.....	201
Resim 221 : Bilgisayarlı ön monta (solda) ve arka monta (sağda) makineleri.....	202
Resim 222 : Dizüstü çizme (1900).....	203
Resim 223 : Maniatiss Bottier kırmızı dizüstü çizmesi (1900- 1920).....	205
Resim 224 : Maniatiss Bottier siyah- gold dizüstü çizmesi (1900- 1920).....	206
Resim 225 : Maniatiss Bottier siyah dizüstü çizmesi (1900- 1920).....	207
Resim 226 : Boru tipi bej rengi çizme.....	208
Resim 227 : Önden bağlı dizüstü çizme.....	209
Resim 228 : At Sword's Point filminde Maureen O'Hara'nın giydiği dizüstü çizme (1952).....	210
Resim 229 : Nichelle Nichols'un giydiği rügan dizüstü çizme.....	211
Resim 230 : Tayt formunda sentetik çizme.....	212
Resim 231 : Go- Go dizüstü çizme.....	213
Resim 232 : Sentetik dizüstü çizme.....	214
Resim 233 : Go- Go deri çizme.....	215
Resim 234 : Mylène Demongeot'un giydiği dizüstü çizmeler.....	216
Resim 235 : Louis Feraud tasarımı dizüstü çizmeler.....	217
Resim 236 : Timsah derisinden dizüstü çizme.....	218
Resim 237 : Streç dizüstü çizme (Vogue, Kasım 1963).....	219
Resim 238 : Süet dizüstü çizme (Vogue, Aralık 1963).....	220

Resim 239 : Streç dizüstü çizme (Vogue, 1965).....	221
Resim 240 : Beth Levine tasarımı çorap çizme.....	222
Resim 241 : Herbert Levine Inc. üretimi dizüstü çizme.....	223
Resim 242 : Metal aksesuarlı dizüstü çizme.....	224
Resim 243 : David Evins tasarımı streç dizüstü çizme.....	225
Resim 244 : Bağlı dizüstü çizme.....	226
Resim 245 : Püsküllü dizüstü çizme.....	226
Resim 246 : Transparan dizüstü çizme.....	227
Resim 247 : Transparan yuvarlak hatlara sahip dizüstü çizme.....	227
Resim 248 : Suni deri ve kumaştan dizüstü çizme.....	228
Resim 249 : Deri dizüstü çizme.....	229
Resim 250 : Deri ve sentetik malzemeden üretilmiş tayt formunda dizüstü çizme....	230
Resim 251 : Yüzü ve ökçesi metal aksesuarlı dizüstü çizme.....	231
Resim 252 : Barbarella filminde Jane Fonda dizüstü çizmeleri ile.....	232
Resim 253 : Koncu helezon formunda dizüstü çizme.....	232
Resim 254 : Lame dizüstü çizme.....	233
Resim 255 : Siyah rugan dizüstü çizme.....	233
Resim 256 : Rugan dizüstü çizme.....	234
Resim 257 : Dizüstü çizme giymiş Elizabeth Taylor (1969).....	235
Resim 258 : Platformlu tayt formunda dizüstü çizme.....	236
Resim 259 : Kate Bush (1970).....	237

Resim 260 : Brigitte Bardot ve dizüstü çizmesi (1970).....	238
Resim 261 : Lauren Hutton siyah rugan dizüstü çizmeler ile (1972).....	239
Resim 262 : Caroline Munro.....	239
Resim 263 : Kırmızı süet dizüstü çizme.....	240
Resim 264 : Chanel reklamında Linda Evangelista'ın giydiği dizüstü çizme (1980, Paris).....	241
Resim 265 : Gianni Versace tasarımı dizüstü çizme (1980, İtalya).....	242
Resim 266 : Roger Vivier atölyesinde mimoza desenli dizüstü çizmesi üzerinde çalışırken (1987).....	243
Resim 267 : Roger Vivier'in mimoza desenli dizüstü çizmesi (1987).....	243
Resim 268 : Roger Vivier'in transparan koncu üzerinde dekoratif dantel bulunan dizüstü çizmesi (1987).....	244
Resim 269 : Roger Vivier'in saten dizüstü çizmesi (1987).....	244
Resim 270 : Roger Vivier'in kadife dizüstü çizmesi (1987).....	245
Resim 271 : Roger Vivier'in süet dizüstü çizmesi (1987).....	245
Resim 272 : Vogue dergisinde yayınlanmış Chanel'in dizüstü çizmesi (Ekim 1990)...	246
Resim 273 : Chrissie Hynde dizüstü çizmeleriyle (1990).....	247
Resim 274 : Gianni Versace'nin nakışlı dizüstü çizmesi (1990).....	247
Resim 275 : Kinky Boots filminde dizüstü çizmeler (2005).....	248
Resim 276 : Gisele Bündchen Victoria's Secret defilesinde (2005).....	249
Resim 277 : Gisele Bündchen Victoria's Secret defilesinde (2006).....	250
Resim 278 : Victoria's Secret defilesinde beyaz dizüstü çizme (2007).....	251
Resim 279 : Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizmeler (2009).....	252

Resim 280 : Victoria's Secret moda şovunda Lily Donaldson (2010).....	253
Resim 281 : Victoria's Secret moda şovunda Anja Rubik ökçesiz dizüstü çizme ile (2010).....	254
Resim 282 : Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizmeler giymiş modeller (2011).....	255
Resim 283 : Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizmeler giymiş modeller (2012).....	255
Resim 284 : Kostüm ile aynı desende dizüstü çizme (2013).....	256
Resim 285 : Baskı yapılmış dizüstü çizmeler (2014).....	257
Resim 286 : Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizme giyen modeller (2015)....	258
Resim 287 : Victoria's Secret moda şovunda Josephine Skriver dizüstü çizmeler ile (2016).....	259
Resim 288 : Victoria's Secret moda şovunda etnik desenli dizüstü çizmeler (2016)...	260
Resim 289 : Victoria's Secret moda şovunda etnik desenli ve püsküllü dizüstü çizmeler (2016).....	261
Resim 290 : Prada 2009 kış koleksiyonundan dizüstü çizmeler (2009).....	262
Resim 291 : Stella McCartney imzalı lazer desenli dizüstü çizme.....	263
Resim 292 : Madonna, Louis Vuitton tasarımı dizüstü çizmeleri ile (2009).....	264
Resim 293 : Alexander McQueen imzalı dizüstü çizme.....	265
Resim 294 : Lady Gaga Heathrow havaalanında dizüstü çizmeleri ile (2010).....	266
Resim 295 : Tom Ford 2013 kış koleksiyonunda konik ökçeli dizüstü çizmeler.....	267
Resim 296 : 2013 Billboard Müzik Ödüllerinde kırmızı dizüstü çizmeleri ile sahne alan Jennifer Lopez.....	268

Resim 297 : Diamonds World Tour kapsamında, Rihanna bağlı dizüstü çizmeleri ile sahnede (2013).....	269
Resim 298 : Diamonds World Tour kapsamında, Rihanna C. Louboutin tasarımı dizüstü çizmeleri ile sahnede (2013).....	270
Resim 299 : Beyonce'un giydiği Tom Ford dizüstü izme.....	271
Resim 300 : 'I Been On' klibinde Beyonce ve giydiği dizüstü izme.....	272
Resim 301 : Lady Gaga'nın giydiği siyah rugan dizüstü çizmeler (önden ve arkadan görünüşü).....	273
Resim 302 : Versace tasarımı dizüstü izme (2014).....	274
Resim 303 : Las Vegas Billboard Müzik Ödüllerinde Britney Spears dizüstü çizmeleri ile sahnede (2015).....	275
Resim 304 : Alexander McQueen tasarımı streç dizüstü izme (2015).....	276
Resim 305 : Burberry tasarımı aplik uygulamalı dizüstü izme (2015).....	276
Resim 306 : Christian Dior tasarımı kırmızı streç rugan dizüstü izme (2015).....	277
Resim 307 : Christian Dior tasarımı desenli dizüstü çizmeler (2015).....	277
Resim 308 : Emilio Pucci tasarımı desenli dizüstü çizmeler (2015).....	278
Resim 309 : 2015 Versace tasarımı neon renklerde dizüstü çizmeler (2015).....	279
Resim 310 : Sergio Rossi tasarımı dantel dizüstü izme (2015).....	280
Resim 311 : Vetements ve Manolo Blahnik iş birliği ile tasarlanmış dizüstü çizmeleriyle OVO 2016 festivalinde Rihanna.....	281
Resim 312 : Manolo Blahnik ile Rihanna'nın ortak çalışması olan denim dizüstü çizme (izim ve ürün).....	282
Resim 313 : Denim dizüstü çizmesi ile Rihanna (Vogue İngiliz, Nisan 2016 kapak)..	283
Resim 314 : Jennifer Lopez 'Ain't Your Mama' klibinde denim dizüstü çizme ile.....	284

Resim 315 : Made In America Festivalinde, Giuseppe Zanotti tasarımı dizüstü çizimleri ile Rihanna.....	285
Resim 316 : Anti World Tour kapsamında sahne alan Rihanna, Giuseppe Zanotti tasarımı dizüstü çizimleri ile.....	282
Resim 317 : 8 Ağustos 2016 tarihinde Harbiye Açık hava Tiyatrosu'nda konser veren Bengü'nün sahne kıyafeti.....	285
Resim 318 : Kim Kardashian şeffaf dizüstü çizimleri ile.....	286
Resim 319 : Tom Ford tasarımı dizüstü çizimleri ile Kim Kardashian.....	288
Resim 320 : Kovboy motifli dizüstü çizimleri ile Lady Gaga.....	289
Resim 321 : Puma 2016 kış koleksiyonunda dizüstü spor çizme.....	290
Resim 322 : Fendi 2016- 2017 kış koleksiyonunda Karl Lagerfeld tasarımı dizüstü çizimler.....	291
Resim 323 : Versace imzalı dizüstü çizme.....	292
Resim 324 : Christian Louboutin tasarımı dizüstü çizme.....	293
Resim 325 : Bindirdelik otu.....	296
Resim 326 : Binbirdelik otunun genel görünüşü.....	296
Resim 327 : Erguvan ağacı.....	298
Resim 328 : İstanbul Boğazında erguvanların görünüşü.....	298
Resim 329 : İstanbul çiğdemi.....	300
Resim 330 : İstanbul çiğdeminin genel görünüşü.....	300
Resim 331 : İstanbul nazendesinin genel görünüşü.....	302
Resim 332 : İstanbul nazendesi.....	302
Resim 333 : Kum zambağı.....	304

Resim 334 : Sahil kıyısında kum zambakları.....	304
Resim 335 : Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 1.....	306
Resim 336 : Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 2.....	307
Resim 337 : Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 3.....	308
Resim 338 : Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 4.....	309
Resim 339 : Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 5.....	310
Resim 340 : Erguvan çıkışlı tasarım- 1.....	311
Resim 341 : Erguvan çıkışlı tasarım- 2.....	312
Resim 342 : Erguvan çıkışlı tasarım- 3.....	313
Resim 343 : Erguvan çıkışlı tasarım- 4.....	314
Resim 344 : Erguvan çıkışlı tasarım- 5.....	315
Resim 345 : İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 1.....	316
Resim 346 : İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 2.....	317
Resim 347 : İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 3.....	318
Resim 348 : İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 4.....	319
Resim 349 : İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 5.....	320
Resim 350 : İstanbul Nazendesi çıkışlı tasarım- 1.....	321
Resim 351 : İstanbul Nazendesi çıkışlı tasarım- 2.....	322
Resim 352 : İstanbul Nazendesi çıkışlı tasarım- 3.....	323
Resim 353 : İstanbul Nazendesi çıkışlı tasarım- 4.....	324
Resim 354 : İstanbul Nazendesi çıkışlı tasarım- 5.....	325

Resim 355 : Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 1.....	326
Resim 356 : Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 2.....	327
Resim 357 : Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 3.....	328
Resim 358 : Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 4.....	329
Resim 359 : Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 5.....	330

Tezin Başlığı: XX. Yüzyıl Modasında Dizüstü Çizmenin İşlevsel ve Biçimsel Çözümlenmeleri	
Tezin Yazarı: Deniz KASTAN	Danışman: Yrd. Doç. Dr. S. Çiğdem KOÇAK
Kabul Tarihi: 21 Haziran 2017	Sayfa Sayısı: xxv (ön kısım) + 350 (tez)
Anasanatdalı: Tekstil ve Moda Tasarımı	Sanatdalı: Tekstil ve Moda Tasarımı
<p>İnsanlar ayaklarını ve bacaklarını dış etkilerden korumak ve toplum içindeki statülerini göstermek amacıyla ayakkabı giymektedirler. Her dönemde ve her kültürde konçlu ayakkabı olan çizme kullanılmıştır. Günümüzden 40.000 yıl önce çizme giyildiğine ilişkin bulgulara rastlanmaktadır. Dizüstü çizme modelleri toplumsal değişimler ile moda ve sanat akımlarından etkilenmiştir.</p> <p>XX. yüzyılda kadınlar çizmenin özel bir türü olan dizüstü çizmeyi giyim kuşamlarını tamamlayıcı etkin bir aksesuar olarak kullanmışlardır. Bu çizmeler genellikle bacaklara dikkat çekerek kadın cinselliğini vurgulayan bir giyim aksesuarı olmuştur. Özellikle 1960'lar ve 2000'ler dizüstü çizmenin en popüler olduğu yıllardır. 1960'larda mini etek modası ve fütürist moda akımının öne çıkması ile dizüstü çizmeler modacılar tarafından ön plana alınmıştır. 2000'lerde ise iç giyim defilelerinde ve sanatçılar tarafından kadın seksapeliğine dikkat çekmek amacıyla bu çizmeler kullanılmıştır.</p> <p>XX. yüzyılda dizüstü çizme tasarımında Maniatis Bottier, Beth Levine, Roger Vivier, Tom Ford, Manolo Blahnik ve Sergio Rossi en önemli isimlerdir. Bu yüzyılda moda olgusu ve teknolojisinin gelişmesi ile birlikte dizüstü çizme modelleri de çeşitlenmiş, konç yükseklikleri diz kapağı üstünden bele kadar uzanmış deri, sentetik ve tekstil malzemeler kullanılmıştır. Çizmelerin burun formları, ökçe yükseklikleri ile formları ve tabanda platform kullanılıp kullanılmaması günün modasına göre şekillenmiştir.</p> <p>Çalışmanın uygulama bölümünde İstanbul'un Çiçekleri konseptinden yola çıkılarak dizüstü çizme tasarımları hazırlanmıştır. İstanbul'un çiçeklerinden beş köşeli yıldız formunda ve delikli görüntüsü ile binbirdelik otu, soyluluk simgesi erguvan, altı taç yapraklı İstanbul çiğdemi, fuşya rengi naif İstanbul nazendesi ve hoş kokulu beyaz renkli kum zambağı seçilmiştir. Bu çiçek çeşitlerinin her birinden beşer adet olmak üzere toplam yirmi beş adet dizüstü çizme tasarlanmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Tasarım, XX. yüzyıl modası, ayakkabı tarihi, dizüstü çizme.	

Title of the Thesis: Functional and Formal Analysis of Over- Knee Boots in 20th Century Fashion	
Author: Deniz KASTAN	Supervisor: Asst. Prof. S. Çiğdem KOÇAK
Date: 21 June 2017	Nu. of pages: xxv (pre text) + 350 (main body)
Department: Textile and Fashion Design	Subfield: Textile and Fashion Design
<p>People wear shoes to protect their feet and legs from all kind of external effects and to show their status in society. Its been discovered that mankind has been wearing boots for over 40.000 years. Over knee high boot models have been influenced by changes in the society together with fashion and art movements.</p> <p>In the 20th Century women have completed their outfit with an affective accessory which is a special type of over knee boots. These type of boots "as an accessory" generally took the attention of the legs of women showing their female sexuality. Especially the years during the sixties and the 2000's were the most popular years of the over knee boots. In the sixties mini skirts and futuristic fashion trends were leading and therefore over knee boots have been taken into lead by the fashion designers. In the 20th Century Maniatis Bottier, Beth Levine, Roger Vivier, Tom Ford, Manolo Blahnik and Sergio Rossi were the most famous designers of over knee boots. This century with the new developments in technology and fashion trends the types in over knee boots have been increased, heights of the shaft have extended till the waist while leather, synthetics and textile materials have been used . Present form types of over knee boots such as toe box, heel height or platforms supporting the sole of the boots are designed according to the fashion trends.</p> <p>In the practical terms of this study the designs of the over knee boots have been inspired by Istanbul's flower concept. The selected Istanbul flowers in this concept are : Tipton's weed, with its look of holes and shape of a pentacle, Judas flowers, as a symbol of nobility, Istanbul's Crocus, with its six flower petals, and in fuchsia color the pure Istanbul Lathyrus Undulatus, together with its nice scent Sea Daffodil in white colors. From each flower five pieces are used creating twenty five different designs over knee boots.</p>	
Keywords: Design, 20th century fashion, history of shoe, knee over boots.	

GİRİŞ

İnsanlar örtünmeye başladıklarından itibaren ayaklarını da dış etkilere korumuşlardır. Ayağa yapılan kap, ayak ile birlikte ayak bileği ve bacakları da korumuştur. Zaman içinde ayakkabı, sosyal statü göstergesi olmuştur.

Her dönemde ve her kültürde konçlu ayakkabı olan çizme giyilmiştir. Dizüstü çizme ayakkabının özel bir türüdür. Bu çizmelerin koncu diz kapağı üstünden bele kadar uzanabilmektedir. Kadınlar güzelliklerine dikkat çekmek için giyim kuşam modasına paralel biçimde bu çizmeleri kullanmaktadırlar. XX. yüzyılda dizüstü çizmeler kadın seksapalitesini ön plana çıkaran en önemli giyim aksesuarlarından birisi olmuştur. Gelişen teknoloji sonucu elde edilen yeni malzemeler ve üretim yöntemleri ile birlikte dizüstü çizme modelleri sürekli gelişmiştir.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmada insanın giyinmeye başlamasından günümüze kadar olan süreçte ayakkabının tarihçesi, dönemler itibari ile ele alınmaktadır. Ayakkabının bir türü olan dizüstü çizmenin tanımı yapılmakta ve çeşitleri sıralanmaktadır. Dizüstü çizme tasarımlarını etkileyen unsurlar ele alınmaktadır. Çalışmada dizüstü çizmenin çeşitli dönemlerde ve kültürlerde, işlevsel ve biçimsel uygulamaları araştırılmaktadır. Dizüstü çizme modelleri ile toplumsal değişimler, moda ve sanat akımları arasındaki ilişki çeşitli görseller ile ortaya konulmaktadır. Dizüstü çizme üretiminde kullanılan doğal, sentetik ve tekstil maddeler listelenmektedir. Dizüstü çizme üretim aşamaları hakkında bilgi verilmektedir.

XX. yüzyılda yirmi yıllık dönemler halinde giyim kuşam modası ile ilintili olarak dizüstü çizme tasarımları yine görseller ile sunulmaktadır. Özellikle XX. yüzyılın son yıllarında sanatçıların, sahnede seksapalitesini arttırarak ilgi odağı olmak ve özel yaşamlarında dikkatleri üzerlerine toplayarak sosyal statülerini yansıtmak amacı ile giydikleri dizüstü çizmelerin popülaritesi vurgulanmaktadır.

Çalışmanın son bölümünde kadınların kendilerine dikkat çekmek amacıyla dizüstü çizme kullanımlarına paralel biçimde birçok şairin hakkında aşk şiirleri yazdığı

İstanbul ile onun naif ve romantik çiçekleri bir potada eritilerek dizüstü çizme tasarımları uygulaması yapılmaktadır. İstanbul'un çiçekleri konusunda yapılan araştırma sonucu beş çiçek seçilecek ve bunların her biri için beşer tasarım hazırlanacaktır. Böylece dizüstü çizme gibi özel bir ürünün kendi kültürümüz ve coğrafyamızdan çıkışlı özgün tasarımları hazırlanacaktır. Böylece ayakkabı üreticilerinin, kendimize özgün değerleri kullanarak uluslararası pazarlarda rekabetçi olabilmelerine katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, XX. yüzyıl modasında dizüstü çizmenin biçimsel ve işlevsel konumunu ortaya koymaktır. Günümüze kadar olan süreçte genelde ayakkabı özelde dizüstü çizmenin gelişim aşamalarını açıklanmaktadır. Dizüstü çizmenin farklı dönemler ve farklı kültürlerden nasıl etkilendiği; evrimi araştırılacaktır. Çeşitli görsel örnekler bağlamında dizüstü çizmenin kadınlar tarafından kullanım amaçları irdelenecektir. Ele alınan "İstanbul'un Çiçekleri" konseptinden yola çıkılarak günün moda trendlerine entegre edilmiş özgün dizüstü çizme tasarımları oluşturulacaktır.

Çalışmanın Önemi

Türkçe literatürde dizüstü çizme konusu ile ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılacak çalışma literatüre bu bağlamda katkı sağlayabilecektir.

Ayrıca günümüzde diğer endüstri alanlarında olduğu gibi giyim kuşam endüstrisinde de yoğun rekabet yaşanmaktadır. Tüketici talebindeki hızlı değişimler moda olgusundaki sürekli yenilenmeyi tetiklemektedir. Diğer yandan teknolojiye hızlı gelişmeler de yoğun rekabetin başka bir nedenidir. Bu ortamda işletmelerin uluslararası pazarlarda rekabetçi olabilmeleri diğer unsurlar yanında özgün tasarlanmış ürünlerini pazara sunmalarına bağlıdır. Dizüstü çizmenin tarihsel süreç içindeki gelişimi incelenip kültürümüz ve coğrafyamıza özgü değerler esas alınarak geliştirilen tasarımlar ile ayakkabı işletmeleri uluslararası pazarlarda rekabetçi olabilirler.

Çalışmanın Yöntemi

Araştırmada kuramsal yöntemler kullanılmış ve uygulama yapılmıştır. Araştırmanın kuramsal bölümünde literatür detaylı biçimde taranmıştır. Dizüstü çizmenin evrimi incelenmiştir. Araştırmanın uygulama bölümünde konsept ile ilgili araştırma hazırlanmış; anahtar kelimeler belirlenmiş ve tasarımlar oluşturulmuştur. Tasarlanan çizmelerin çizimleri sunulmuştur.

Sınırlamalar

Dizüstü çizmenin tarihsel süreç içindeki gelişimi mevcut arkeolojik bulgular ve diğer veriler çerçevesinde ele alınmıştır. Gelecekte yeni veriler elde edildikçe ayakkabı ve dizüstü çizmenin evrimi daha detaylı ortaya konulabilecektir.

1. BÖLÜM: AYAKKABININ TANIMI, TARİHÇESİ VE DİZÜSTÜ ÇİZME HAKKINDA GENEL BİLGİ

“İnsan, hangi ırktan, hangi ulustan olursa olsun, fiziksel yaradılışı gereği, ayakkabı giymek zorunda olan bir” canlıdır. Sümer atasözleri arasında “ayakkabı adamın gözüdür” şeklinde bir atasözü bulunmaktadır (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 1).

Bu bölümde öncelikle ayakkabının tanımı verilmekte ve tarihçesi özetlenmektedir. Konçlu bir ayakkabı türü olan dizüstü çizmenin tanımı ve çeşitleri hakkında bilgi sunulmaktadır.

1.1. Ayakkabının Tanımı

Ayakkabı (İngilizce’de “footwear”), genel olarak ayağın kabı olarak tanımlanmaktadır. Ayakkabıya ilişkin bazı tanımlar şöyledir: Ayakkabı; insan ayağı için üretilmiş iskarpin, çizme ya da başka formda bir dış kaptır (dictionary.cambridge.org, 2013). Ayakkabı; deri, tekstil, plastik ve benzeri malzemelerden üretilmiş ayağın kabıdır (Ars Arpel Group, (t.y.): 250). Ayakkabı; ayağa giyilen kap, ayağa giyilen giyeceğin genel adıdır (Şen, 2007: 3). Türk Dil Kurumu ayakkabının kullanım alanı ve tabanını öne çıkaran bir tanım yapmaktadır: Ayakkabı, “genellikle sokakta giyilen ve altı kösele, lastik ve benzeri dayanıklı maddelerden yapılan giyecek” tir (www.tdk.gov.tr, 02.05.2017).

Ayakkabının ayrıntılı tanımı şöyle verilebilir: Ayakkabı; kadın, erkek ve çocukların ayaklarını dış etkilerden korumak ve topluma vermek istedikleri imajı pekiştirmek için kullandıkları yüz ve tabanları çeşitli malzemelerden üretilmiş ayak giysisidir (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 32).

Bu tanımdan yola çıkılarak ayakkabıya ait önemli unsurlar şöyle sıralanabilir:

- Ayakkabılar tüketicinin yaş ve cinsiyeti dikkate alınarak üretilmektedirler.
- Ayakkabının iki ana kullanım amacı bulunmaktadır. Bunlar; ayakları dış etkilerden korumak ve tüketicinin diğer insanlara kendisi ile ilgili bazı mesajlar vermek istemesidir. Ayakkabı giyenin kişiliğinin ve moda ya bakış açısının yansıması ve sosyal- ekonomik durumunun bir göstergesidir. Dolayısıyla ayakkabı her dönemde işlevsel özellikleri yanında estetik amaç ile de kullanılmıştır.
- Ayakkabı genel olarak üst ve taban olmak üzere iki bölüme oluşmaktadır. Ayakkabının üst bölümüne saya denilmektedir.

Saya (upper); ayakkabıların maskaret (burun parçası), yüz ve gambayı (arka- yan parçayı) oluşturan astarsız ya da astarlanarak dikilmiş olan, kalıba monta edilebilecek parçaların tümü, ayakkabının üstüdür.

Taban (sole); ayakkabının burundan başlayarak ökçe arka kenarına kadar uzanan alt bölümüdür (Kastan, 2007a: 3, 6).

- Ayakkabı doğal malzemeler (deri, pamuk, keten, ipek, doğal kauçuk, jüt ve benzeri), tekstil malzemeler (dokuma kumaşlar, örme kumaşlar ve benzeri) ve sentetik malzemelerden (suni deriler) üretilmektedir.

Yukarıdaki tanım takunya, terlik, potin, çizme ve benzerini de kapsamaktadır. Ancak esas işlevi ayağı dış etkenlerden korumak değil kişinin bulunduğu ortama uyumunu kolaylaştırarak hızlı hareket etmesini sağlayan ve ayak biçiminden oldukça farklı olan palet, kayak gibi araçlar ayakkabı tanımı dışındadır (Kastan, 2007a: 3).

1.2. Ayakkabının Tarihçesi

İnsanın ortaya çıkmasından günümüze kadar olan dönemler insanın gelişimine ve bu bağlamda kullandığı teknolojiye bağlı olarak çağlara ayrılarak incelenmektedir. Yazının icadına kadar olan dönemler tarih öncesi çağlar ve yazının icadından sonraki dönemler ise tarih çağları olarak isimlendirilmektedir.

Tarih öncesi çağlar iki ana bölüm olarak ele alınmaktadır: (www.e-okulbilgi.com, 05.11.2016)

- Taş Devri (2,5 milyon yıl önce- M.Ö. 5.500)
- Maden Devri (M.Ö. 5.000- M.Ö. 3.500)

Tarih çağları dört bölüme ayrılmaktadır:

- İlk Çağ (M.Ö. 4000- 476)
- Orta Çağ (476- 1453)
- Yeni Çağ (1453- 1789)
- Yakın Çağ (1789'dan günümüze kadar olan dönem)

Bu dönemlerde giyim- kuşamda yaşanan gelişmelere paralel biçimde ayakkabı da farklı kültürlerde fiziki şartlar, estetik- sanat anlayışı, yaşanan coğrafyada bulunan hayvansal, bitkisel ve madensel maddeler, kullanılan teknoloji ve benzeri unsurlar çerçevesinde evrim geçirmiştir.

1.2.1. Tarih Öncesi Çağlarda Ayakkabı

Tarih öncesi çağlar 2,5 milyon yıl önce insanın ortaya çıkmasından başlayıp M.Ö. 4.000'de yazının icadına kadar sürmektedir. Tarih öncesi çağlar iki ana bölüme ayrılarak incelenmektedir:

Taş Devri (2,5 milyon yıl önce- M.Ö. 5.500)

2,5 milyon yıl öncesinden M.Ö. 12.000'e kadar olan dönem Kabataş (Paleolitik) Devri olarak isimlendirilmektedir (www.nedir.org, 08.11.2016).

İnsan türü dünya üzerinde yaklaşık 2,5 milyon yıl önce Doğu Afrika'da ortaya çıkmıştır. Yaklaşık 2 milyon yıl önce insanların bazıları Kuzey Afrika, Avrupa ve Asya'nın çeşitli yerlerine göç etmişlerdir. İnsanların gittikleri yerlerin farklı özelliklerine uyum sağlamaları sonucu farklı türleri ortaya çıkmıştır. Yaklaşık 2 milyon yıldan önce 10 bin yıl öncesine kadar Dünya, aynı anda pek çok insan türüne (en az altı değişik insan türü) ev sahipliği yapmıştır. İnsan türlerine Avrupa ve Batı Asya'daki insanlar "Neandertaller (Neandertal Vadisi İnsanı)", Asya'nın daha doğu bölgelerinde yaşayan "Homo erectus (Dik Adam)", Doğu Afrika'da "Homo sapiens (Zeki İnsan)" örnek verilebilir. 70 bin yıl önce Doğu Afrika'dan Dünya'nın geri kalan bölgelerine yayılan Homo sapiens diğer insan türlerini ortadan kaldırmaya başlamıştır (Harari, 2015: 17, 19-21, 33). Bu dönemde insanlar yaşamlarını avcılık ve toplayıcılıkla sürdürmüşler, mağara ve ağaç kovuklarını barınak olarak kullanmışlardır. İnsanlar bitkilerden elde ettikleri boyalar ile mağara duvarlarına av sahnelerini betimlemişlerdir. Bu dönem insanların üretici olmadıkları, toplayıcı- tüketici oldukları dönemdir. Küçük gruplar halinde avlarının peşinde göçebe bir yaşam sürdürmüşlerdir. Sivri ve keskin taşlarla kendilerini vahşi hayvanlara karşı korumuşlardır (www.tarihyolu.com, 02.12.2016). Yaklaşık 300.000 yıl önce insanlar ateşi günlük olarak kullanmışlardır (Harari, 2015: 25).

Florida Üniversitesi'nden Dr. David Reed'in yaptığı çalışmaların sonuçlarına göre; insanlar vücutlarındaki kılları 1 milyon yıl önce kaybetmişler uzun bir süre vücut kılları olmadan ve giysisiz yaşamışlardır. Bu sürede insanlar Afrika'da bulunmuşlardır,

insanlar daha soğuk iklimlere ve daha yükseklere göç etmeden önce giyinmeye başlamışlardır. Reed'in yaptığı çalışmada giysi bitinin vücut bitinden genetik olarak 170 bin yıl önce ayrıldığı dolayısıyla insanların bu dönemde giyinmeye başladıkları sonucuna varılmıştır. (www.milliyet.com.tr, 26.05.2016)

İnsanlar giyinmeye başladıklarından itibaren ayaklarını da dış etkenlerden korumaya başlamışlardır. Bilinen ilk ayakkabı şekli düzleştirilmiş ot ya da kaba derinin ayağa ilkel bağlarla (sarmaşık, şerit halinde deri ve benzeri) bağlanmasından oluşmaktadır. (O'Keeffe, 1996: 22)

Trinkaus ve Shang inceledikleri insan iskeletlerindeki ayak parmak kemiklerinin değişimlerinden yola çıkarak Çin'de 40.000 yıl önce insanların düzenli olarak ayakkabı giymiş olabileceğini belirtmektedirler. Araştırmacılar Neandertaller'in de sandalet giydiklerine dair kanıtlar olduğunu belirtmektedirler. Trinkaus ve Shang 27.000 yıl önceye tarihlenen bir Rus iskeletinin ayak bilekleri ve ayaklarının çevresinde bulunan fildişi boncukları bu dönemde "dekoratif" ayakkabı giyildiğinin kanıtı olarak göstermektedirler (Trinkaus ve Shang, 2008: 1928-1933).

Orta ve İç Asya'da çizmenin Bozkır tipi kıyafetin kullanılmaya başladığı 30.000 – 40.000 yıl önce ortaya çıkmış olabileceği düşünülmektedir (Çoruhlu, 2007: 160).

İspanya'daki Pirene Dağları bölgesinde bulunan mağaralarda 20 bin yıl (M.Ö. 18.000) öncesine ait resimlerde deriden çizme giyen avcılar görülmektedir (Resim 1). (Yelmen, 2005: 16)

Resim 1: İspanya Tavel mağarası duvarında etek ve çizme giymiş kadınlar (M.Ö. 18.000- 23.000).

Kaynak: Yelmen, 2005: 16.

M.Ö. 14.000 yılı civarında insanlar Sibiryaya ve Alaska üzerinden Amerika kıtasına gitmişlerdir. O dönemde deniz seviyesi Kuzey Doğu Sibiryaya ile Kuzey Batı Alaska arasında bir kara köprüsüne izin verecek kadar düşüktü. İnsanların Sibiryaya'dan geçebilmesi için onları soğuktan koruyacak giysilere ihtiyaçları vardı. İnsanlar soğuk iklimlere doğru göç ettiğinde “iğneler kullanarak deri ve kürkten kar ayakkabıları ve termal giyecekler” yapmışlardır. (Harari, 2015: 80, 81)

M.Ö. 12.000- M.Ö. 9.000 yılları arasında (Yontma Taş– Mezolitik– Devri) insanlar taşları yontmuş; basit araç gereçler yapmışlardır (www.tarihyolu.com, 02.12.2016). Dönemin sonlarına doğru (M.Ö. 9.500- 8.500 yıllarında) tarıma geçiş

Türkiye'nin güney doğusunda, İran'ın batısı ve Levant bölgesinin tepelik arazisinde başlamıştır (Harari, 2015: 89).

Arkeolojik çalışmalar sonucu ortaya çıkarılmış en eski ayakkabılar, günümüzden 9.500 yıl (M.Ö. 7.500) kadar öncesine tarihlenen Fort Rock sandaletleridir. Bunlar 1937 yılında ABD'nin Oregon Eyaleti'nde Fort Rock Mağarası'nda Luther Cressman ve ekibi tarafından bulunmuşlardır (Erlandson ve McClure, 2011: 3).

Resim 2: Fort Rock sandaletleri.

Kaynak: oregonencyclopedia.org, 02.12.2016.

Fort Rock sandaletleri bitki liflerinden dokunmuş basit ayakkabılardır (Norris, 2008).

M.Ö. 9.000- M.Ö. 5.500 (Cıvalı Taş – Neolitik – Devri) döneminde insanlar havaların ısınmasıyla birlikte su kenarlarında yaşamaya başlamışlardır. İlk köyleri bu dönemde kurmuşlardır. Tarım hayatı ile birlikte üretim faaliyetleri başlamıştır. Taş araç ve gereçlerin yanında yiyeceklerini korumak düşüncesiyle topraktan da araç ve gereçler yapmışlardır. At, koyun ve sığır gibi hayvanları evcilleştirmişler. Tüketici durumdan üretici durumuna geçmişlerdir. Tekerleği icat etmişlerdir (www.tarihyolu.com, 02.12.2016).

Aşağıda (Tablo 1) Taş Devrinin önemli olayları ve ayakkabı konusunda yaşanan gelişmeler özet halinde sunulmaktadır:

Tablo 1
Taş Devri (2,5 milyon yıl önce- M.Ö. 5.500)

Alt Dönemler	Dönemin Önemli Gelişmeleri	Ayakkabı İle İlgili Önemli Bulgular
<p style="text-align: center;">Kabataş (Paleolitik) Devri (2,5 milyon yıl önce- M.Ö. 12.000)</p>	<p>İnsanlar yaşamlarını avcılık ve toplayıcılıkla sürdürmüş, mağara ve ağaç kovuklarını barınak olarak kullanmışlardır. Mağara duvarlarına resimler çizmişlerdir.</p> <p>2,5 milyon yıl önce- İnsan türü Doğu Afrika’da ortaya çıkmıştır.</p> <p>2 milyon yıl önce- İnsanların bazıları Doğu Afrika’dan Kuzey Afrika, Avrupa ve Asya’nın çeşitli yerlerine göç etmişlerdir. İnsanların gittikleri yerlerin farklı özelliklerine uyum sağlamaları sonucu en az altı değişik türü ortaya çıkmıştır.</p> <p>1 milyon yıl önce- İnsanlar vücut kıllarını kaybetmiştir.</p> <p>170.000 yıl önce- İnsanlar giyinmeye başlamıştır.</p> <p>70.000 yıl önce- Homo sapiens (zeki insan) Doğu Afrika’dan Dünya’nın geri kalan bölgelerine yayılarak diğer insan türlerini ortadan kaldırmaya başlamıştır. Bu süreç 10.000 yıl önce tamamlanmıştır.</p> <p>16.000 yıl önce- İnsanlar Sibiryaya ve Alaska üzerinden Amerika kıtasına gitmişlerdir.</p>	<p>170.000 yıl önce- İnsanlar giyinmeye başladıklarından itibaren ayaklarını da dış etkenlerden korumaya çalışmışlardır. Bilinen ilk ayakkabı şekli düzleştirilmiş ot ya da kaba derinin ayağa ilkel bağlarla bağlanmasından oluşmaktadır.</p> <p>40.000 yıl önce- Çin’de insanlar düzenli olarak ayakkabı giymiş olabilirler. Neandertaller’in de sandalet giydiklerine dair kanıtlar bulunmaktadır.</p> <p>40.000- 30.000 yıl önce- Orta ve İç Asya’da bozkır tipi kıyafet ile birlikte çizme ortaya çıkmış olabilir.</p> <p>27.000 yıl önce- Rusya’da fildişi boncuklar ayakkabı aksesuarı olarak kullanılmış olabilir.</p> <p>20.000 yıl önce- İspanya’da Pirene Dağları bölgesinde bulunan mağara resimlerinde deriden çizme giyen avcılar görülmektedir.</p> <p>16.000 yıl önce- İnsanlar Sibiryaya’dan Amerika’ya geçebilmek için onları soğuktan koruyacak iğneler kullanarak deri ve kürkten kar ayakkabıları yapmışlardır.</p>

Tablo 1 (Devamı)

<p>Yontma Taş (Mezolitik) Devri (M.Ö. 12.000- M.Ö. 9.000)</p>	<p>İnsanlar taşları yontmuş; basit araç gereçler yapmışlardır. Dönemin sonlarına doğru tarıma geçilmiştir.</p>	<p>9.500 yıl önce- Kuzey Amerika kıtasında insanlar bitki liflerinden dokunmuş sandaletler giymişlerdir (ABD'nin Oregon Eyaleti'nde bulunan Fort Rock sandaletleri).</p>
<p>Cilalı Taş (Neolitik) Devri (M.Ö. 9.000- M.Ö 5.500)</p>	<p>İnsanlar havaların ısınmasıyla birlikte su kenarlarında yaşamaya başlamışlardır. İlk köyler kurulmuştur. Tarım hayatı ile birlikte topraktan araç gereçler yapılmıştır. Bazı hayvanlar evcilleştir. Tekerlek icat edilmiştir.</p>	<p>Dönemin sonlarında Antik Çin'de hasır sandaletler kullanılmış olabilir.</p>

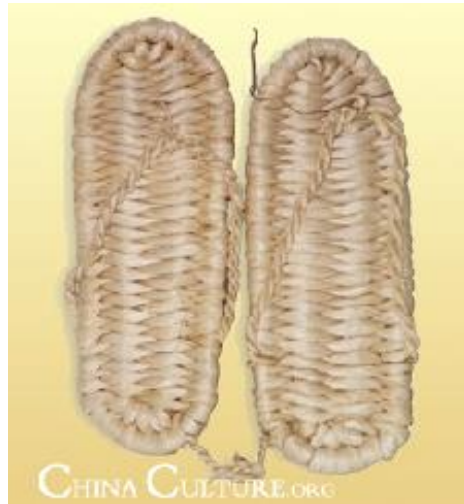
Maden Devri (M.Ö. 5.000- M.Ö. 3.500)

İlk kullanılan maden bakırdır. Bu dönemde tarım, avcılığa karşı daha fazla önem kazanmıştır (www.tarihyolu.com, 02.12.2016). Köyler ve şehirler kurulmuştur. Örneğin; M.Ö. 5.000 ile 4.000 yılları arasındaki dönemde Çatal Höyük civarında 10 bin kişilik şehirler ortaya çıkmaya başlamıştır (Harari, 2015: 113). Dönemin sonlarında Sümer Devleti kurulmuştur.

Çin'in kuzey ve kuzeybatısındaki insanlar kemik iğneler ve deri ipler kullanarak deri çizmeler dikerken doğudaki insanlar bambu iğneler ve keten iplikler ile hasır ayakkabılar yapıyorlardı.

Arkeolojik buluntular, yaklaşık 7.000 yıl önce Antik Çinlilerin bitki liflerinden günlük kullanım eşyaları yapmayı öğrendiklerini göstermektedir.

Bazı araştırmacılar bambu iğneler ve keten ipliğinin, kemik iğneler ve deri ipliklerden önce kullanıldığına inanmaktadırlar. Dolayısıyla ilk Çin ayakkabısının bambu iğneler ve keten ipliği ile dikilen hasır sandalet olduğu sonucuna varılmaktadır. (usa.chinadaily.com.cn, 12.12.2016)

Resim 3: Antik Çin hasır sandaletinin günümüzdeki kopyası.

Kaynak: usa.chinadaily.com.cn, 12.12.2016.

1989 yılında Zhejiang Eyaleti'nde yapılan kazılarda 5.000 yıl öncesine tarihlenen takunya bulunmuştur. Parmakarası takunyanın tabanı tahtadır. Üzerinde şeritlerin bağlanması için beş delik bulunmaktadır.

Resim 4: Zhejiang Eyaleti'nde bulunan takunya tabanı ve günümüz uyarlaması.

Kaynak: usa.chinadaily.com.cn, 12.12.2016.

Ermenistan'ın İran ve Türkiye ile sınır oluşturan Vayotz Dzor bölgesindeki mağarada günümüzden 5.500 yıl öncesine ait deri mokasen (bağısız ayakkabı) bulunmuştur. Mağaranın kuru ve temiz olması sayesinde bulunan ayakkabı iyi korunmuş durumdadır (blog.milliyet.com.tr, 26.05.2016).

Resim 5: 5.500 yıllık mokasen ayakkabı.

Kaynak: ofpof.com, 02.12.2016.

1.2.2. Tarih Çağlarında Ayakkabı

Günümüzden 6 bin yıl önce (M.Ö. 4.000) yazının icat edilmesiyle bundan sonraki dönem belgelere dayanılarak izlenmektedir (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 1). Tarih çağları dört bölüm halinde ele alınmaktadır. Aşağıda tarih çağlarında ayakkabıların gelişimi ele alınmaktadır.

1.2.2.1. İlk Çağ (M.Ö. 4.000- 476)'da Ayakkabı

İlk Çağ M.Ö. 4.000'de yazının bulunmasıyla başlayıp 476'da Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasına kadar devam eden tarihi dönemdir. Burada İlk Çağ'da var olmuş belli başlı uygarlıklarda ayakkabının serüveni irdelenmektedir.

M.Ö. 4.000- 2.000 yılları arasında Mezopotamya'da Sümer (Kenger) Devleti hüküm sürmüştür. Sümerler, teknik ve ticari işlemlerde yazılı kayıt tuttukları için kimyasal teknolojileri hakkında bilgiye sahibiz. İdrar, gübre, meşe palamudu, nar kabuğu, asma yaprağı, üzüm, un, yağ, süt ve şap gibi maddeler Sümerler tarafından deri tabaklamada kullanılırdı. Sümerlerin tabaklama yöntemlerindeki kimyasal işlemler, modern tabaklama yöntemleriyle paralellik göstermektedir. Deri, Sümerler döneminde kapı menteşesi, ayakkabı, kemer, su kabı, yağ kabı, kalkan, ok sadağı, eyer, at koşumu, miğfer, davul derisi gibi çeşitli amaçlarla kullanılırdı (www.uralakbulut.com.tr, 03.08.2016).

Sümerler çeşitli kabartmalarda sandalet (ökçesiz düz bir taban ve üstü bağlardan oluşan) (Resim 6) ve çizme (ökçesiz düz bir taban üstü diz altına kadar uzanan) (Resim 7) giyerken görünmektedirler.

Resim 6: Savaş alanında sandalet giymiş bir Sümer kralı.

Kaynak: www.bilgilersitesi.com, 03.12.2016.

Resim 7: Çizme giymiş bir Sümer askeri.

Kaynak: www.bilgilersitesi.com, 03.12.2016.

Antik Mısır, M.Ö. 3.050- M.Ö. 31 yılları arasında Kuzey Doğu Afrika'da Nil Nehri'nin Akdeniz'e ulaştığı alanda hüküm sürmüş antik bir uygarlıktır.

Eski Mısır'da yalın ayak dolaşmayanlar, genellikle iki bant ile ayağın üzerinden tutturulan süslü sandaletler giyerlerdi (Resim 8). Mısırlıların kutsal emanetleri arasında papirüs yapraklarından yapılmış çeşitli sandaletler mevcuttur. Papirüs sandaletler burnu yukarı kalkık ve üstü parmak arası formundadır (Resim 9). Mısır'da sandalet üretiminin itibarlı bir sanat dalı olarak kabul gördüğü bilinmektedir.

Resim 8: Eski Mısır mezarlarından bulunmuş çift bantlı sandaletler (Kahire Müzesi, Mısır).

Kaynak: www.blogarama.com, 07.12.2016.

Resim 9: Papirüs sandaletler (Turin Müzesi, Mısır).

Kaynak: www.ancient-egypt-priests.com, 07.12.2016.

Kahire Müzesi'nde bulunan bir levhada M.Ö. 5.000'li yıllarda Mısır'da hükümdarlık yapan Firavun I. Narmer'in kazandığı zafer anlatılırken Firavun'un arkasında, Narmer'in sandaletlerini taşıyan kişi tasvir edilmiştir.

Resim 10: I. Narmer'i gösteren levha (Kahire Müzesi, Mısır).

Kaynak: www.artofcounting.com, 07.12.2016.

Ayakkabı konusunda oldukça yaratıcı olan Mısırlılar, M.Ö. 3.500 yıllarında ıslatılmış kumdan ayaklarının kalıplarını çıkarıyor, bu kalıplarda şekillendirdikleri tabanı ham deriye bağlayarak sandaletler yapıyordu. Bu sandaletler, zamanla giyen kişinin statüsünü gösteren birer simge haline almıştır. Kadınlar mücevherlerle süsledikleri ayaklarını sergiler, erkekler ise deri kayışlara ender bulunan değerli taşlar taktırırdı. (Kastan, 2007a: 13, 14)

Resim 11: Boncuklarla süslenmiş Eski Mısır sandalet örnekleri.

Kaynak: thepharaohsmag.blogspot.com.tr, 07.12.2016.

Resim 12: Tutankhamun'a ait sandalet.

Kaynak: www.aucegypt.edu, 07.12.2016.

Resim 13: Tutankhamun'a ait başka bir sandalet (Kahire Müzesi, Mısır).

Kaynak: www.artofcounting.com, 07.12.2016.

Resim 14: M.Ö. 1479-1425 yıllarına ait altın sandalet ve altın parmak aksesuarları (Metropolitan Sanat Müzesi, New York).

Kaynak: it.wikipedia.org, 07.12.2016.

Resim 15: 1922’de King Tut mezarında bulunan ayakkabı.

Kaynak: dualpersonalities.wordpress.com, 07.12.2016.

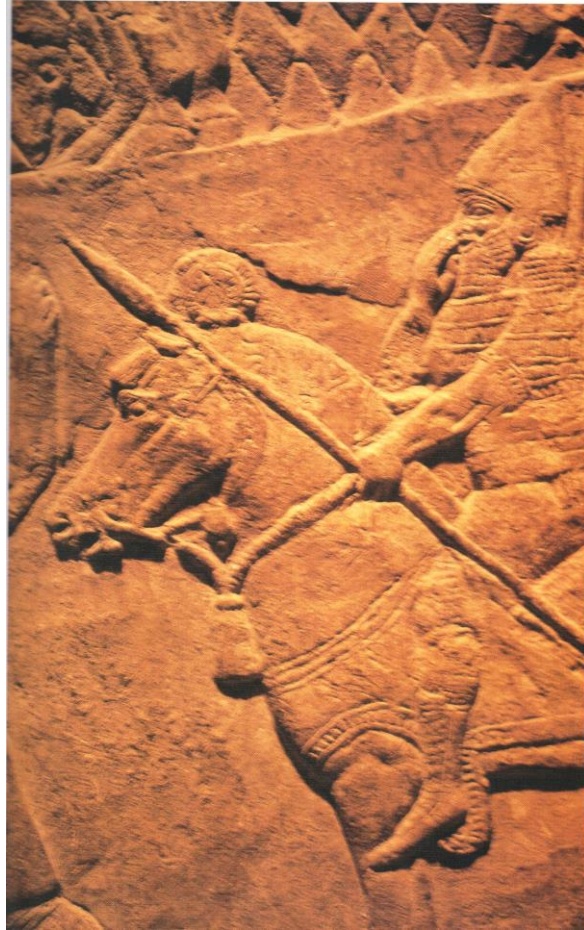

Resim 16: Eski Mısır sandalet ustalarının kullandığı çeşitli malzemelerin bulunduğu kutu.

Kaynak: www.flickr.com, 07.12.2016.

Asur, M. Ö. 3.000 yıllarından M. Ö. 612 yılına kadar ilkin Asur şehrinde, sonra merkezi Asur şehri olmak üzere, bütün Mezopotamya, Elâm, Suriye, hatta Mısır'da hüküm sürmüş bir devlettir (www.nkfu.com, 07.12.2016) Anadolu'daki en büyük ticaret kolonileri Kültepe (Kayseri)'de bulunmaktaydı. Başkentleri Ninova'dır. (tr.wikipedia.org, 07.12.2016)

Kabartmalarda Asur askerlerinin bazıları ökçesiz düz tabanlı ayağı ve bacağı baldıra kadar saran iki parça çizme (Resim 17), bazıları da parmaklara kadar ayağın yanlarını kapatan ön tarafı açık düz tabanlı sandalet (Resim 18) giymiş olarak betimlenmişlerdir.

Resim 17: Deri çizmeli Asur askeri.

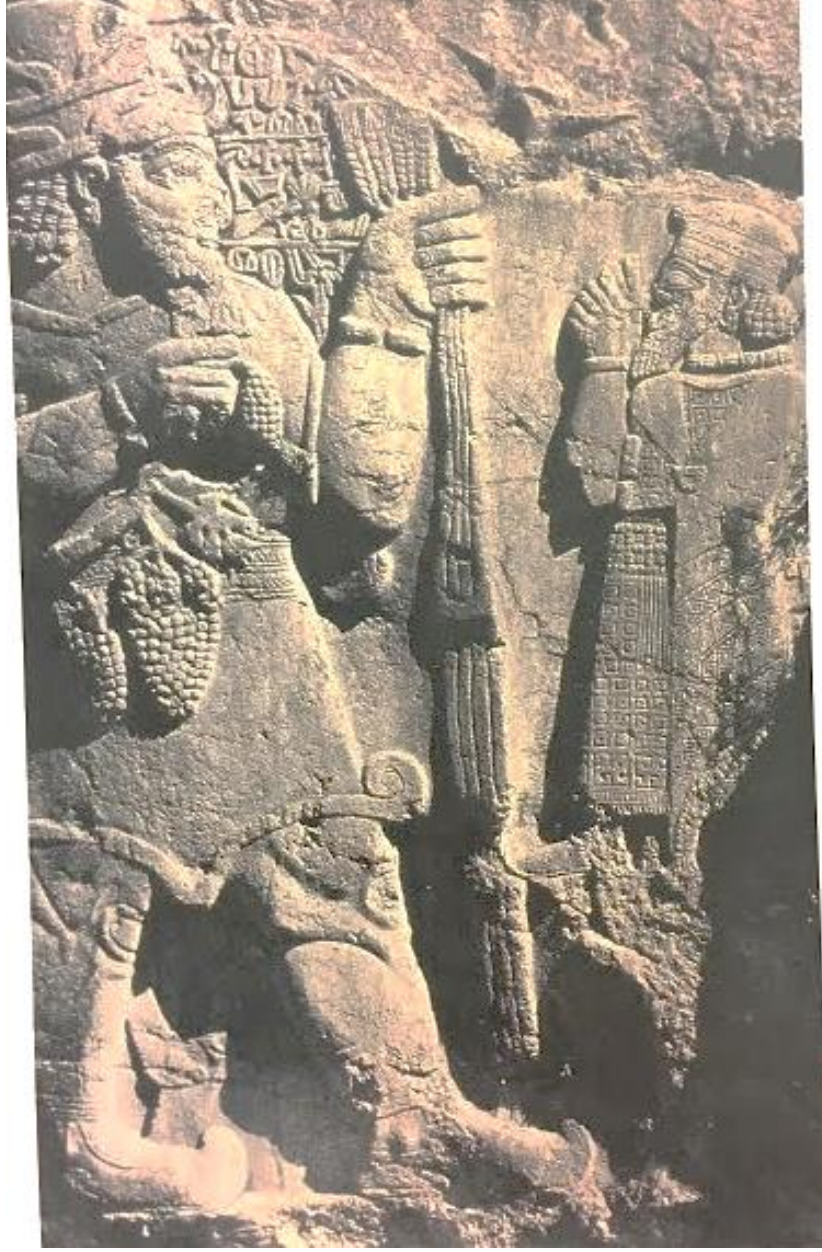
Kaynak: Yelmen, 2005: 59.

Resim 18: Deri giysi ve ayakkabıları ile Asur askerleri.

Kaynak: Yelmen, 2005: 61.

Hititler M.Ö. 1.900 yılında kurulup M.Ö. 1.200 yılına kadar saltanat sürmüş bir krallıktır. Hititler burnu kalkık ayakkabılar giymişlerdir. (Yelmen, 2005: 90)

Resim 19: Geç Hitit çağına ait duvar kabartmasında burnu kalkık ayakkabılar giymiş Fırtına ve Bitki Tanrısı Tarhu ile karşısında daha küçük boyda Kral Vaspalavas.

Kaynak: Yelmen, 2005: 39.

Proto- Türkler (M.Ö. 2.000 ya da 1.700- 1.500)'den sayılan birçok toplulukta bozkır şartlarına uygun olduğu için giyim tarzları aynıydı. Bu topluluklarda süvariler kaftan, pantolon ve çizme giyorlardı. Kuzey Karadeniz'de içerisinde Türk kavimlerinin de bulunduğu İskit toplulukları, Türk sayılan Sakalar ve daha doğuda ilk büyük Türk devletini kurmuş olan Hunlar (M.Ö. 244- 216)'da çizme yaygın bir biçimde kullanılmıştır. Doğu Türkistanlı bir Uygur arkeoloğu, Niya yakınında bir köyde yapılan arkeolojik kazı sonucunda bir mumyanın ayağında M.Ö. 1.000 yılına tarihlenen uzun konçlu, kırmızı deriden ve yumuşak tabanlı bir çizme bulmuştur. (Çoruhlu, 2007: 159, 160, 165, 166)

Resim 20: Niya yakınında bulunan çizme.

Kaynak: www.yenidenergenekon.com, 14.12.2016.

Proto- Türkler'de çizmeler genellikle yumuşak deriden üretilmiştir ayrıca keçe çizmeler ve kürkten yapılmış çizmeler de vardır. Tabanda genellikle yumuşak olmakla beraber zaman zaman kalın deri de kullanılmıştır. Konçlar bazen bacağa sımsıkı sarılır bazen de kolay çıkarılabilecek şekilde geniş yapılırdı. Erken örneklerin çoğu ökçesizdir.

Daha geç örneklerse yüksek ya da alçak ökçelidir. Bazı çizmelerin burnu yukarıya doğru kıvrık ve sivridir. Konçlar bazen bileğe kadar bazen ise dize kadar çıkmaktadır. Koncun ön kısmı daha yüksektir. Erken devir Türklerinde bileğin üstünden bağlanan şeritler bulunmaktadır. Kısa çizmelerde baldıra bir tozluk (dolak) ya da zırh parçası geçirilmiştir. Çizmenin içerisine zaman zaman keçe taban konmuştur. Bazen bunun yerine kısa çizmelerin içine giyilen adeta çizme şeklinde yapılmış keçe çoraplar kullanılmıştır. Günümüzdeki mestler böylece erken tarihlerden itibaren ortaya çıkmıştır. Çizmelerin üzeri çeşitli şekillerde süslenmiştir. Süslemede altın, kalay, gümüş teller, boncuk ya da billur- kristal türü malzemeler, işlemeli kumaşlar, aplike olarak renkli deri parçaları, altın, gümüş, bakır levhalar kullanılmıştır. Elde edilen buluntulara göre; zengin görünümlü çizmeler soylular ve yöneticiler tarafından kullanılmaktaydı. Bu durum çizmenin sosyal statüyü belirten bir obje olduğunu göstermektedir. (Çoruhlu, 2007: 162)

İlk Çağ'ın sonlarına doğru hüküm sürmüş önemli uyarlıklardan birisi de Antik Yunanistan'dır. Antik Yunanistan M.Ö. 756- M.Ö. 146 yılları arasında bugünkü Yunanistan toprakları ile çevresinde yaşayan toplumların kurduğu devlet ve uygarlıkların hüküm sürdükleri bölgenin ismidir. Yunan şehir devletleri demokrasinin ilk temellerinin atıldığı yerlerdir. Eshilos, Aristofanes, Evripides, Sofokles, Aristo, Eflatun, Sokrates, Herodot ve Ksenofon gibi büyük filozofların yetiştiği Atina, Sparta, Tebai ve Nakşa gibi büyük şehirler gerek birbirleriyle gerek o dönemin en önemli güçlerinden biri olan Persler ile üstünlük mücadelelerine girmişlerdir. Antik Yunan uygarlığının zirveye çıktığı, en çok geliştiği dönemler İskender yönetiminde olmuştur. İskender, Antik Yunan kültürünü batıda Makedonya'dan doğuda Hindistan'a, kuzeyde Fergana'dan güneyde Mısır çöllerine kadar yaymıştır. Rönesans hareketinin ve Neo-Klasik canlanmanın üzerinde Antik Yunan medeniyetinin büyük izleri görülür. (tr.wikipedia.org, 01.01.2017)

Ayakkabı Antik Yunan kültürünün önemli bir parçasıydı. Antik Yunanistan'da çeşitli ayakkabı türleri giyilmiştir. (realityspeaks.expertscolumn.com, 26.01.2017)

- Embades: Bir tür bot olan embades farklı stillerde üretilmiştir. Kullanıcının rahatlığını sağlamak için botlar kapalı bir forma sahipti. Ayakkabı üreticileri bu botların ağızlarında astar olarak keçe ve kürk kullanmışlardır.

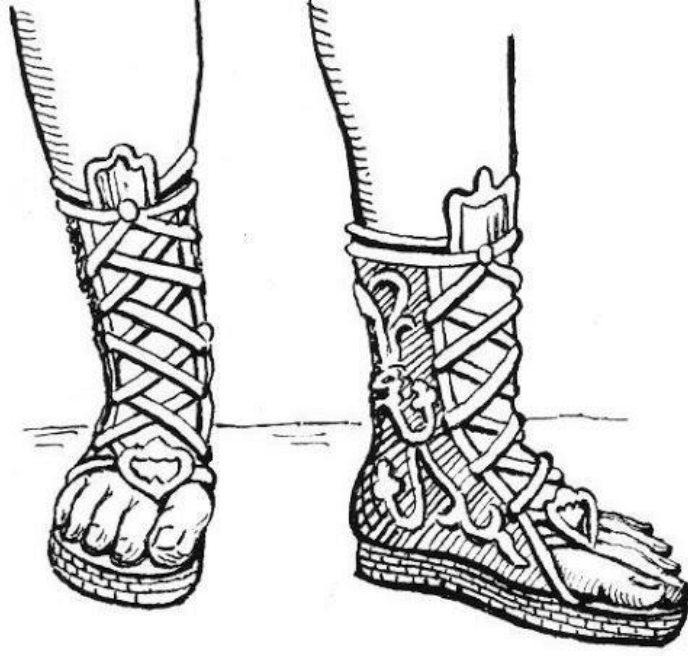

Resim 21: Antik Yunan döneminde bir çocuk için ayakkabı yapılırken (Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD).

Kaynak: www.mlahanas.de, 31.01.2017.

- Krepis: Krepis kayalık arazide kullanmaya uygun sağlam tabanlı çizmedir. İnek derisinden yapılmış tabanları ile çok popüler bir ayakkabı türüydü. Bu çizmelerin üstleri çapraz çizgili bir tasarımdan oluşuyordu. Krepis son derece sağlam olduğundan askerler tarafından da tercih ediliyordu.
- Cothurnus: Cothurnus yüksek tabanlı çizmedir. Antik Yunan tiyatrosunda trajedi oyuncularını tanrıları ve kahramanları canlandırdıklarında yüksek mantar tabanlı cothurnus giyerlerdi (Resim 22).
- Buskin: Buskinler ön tarafında çapraz bağlanmış kumaş ve deri şeritler bulunan çizmelerdir (Resim 23). Bu çizmelerin uzunluğu giyen kişinin tercihine göre değişirdi. Askerler, avcılar ve Yunan tiyatrosundaki aktörler baldır ya da dize kadar konç uzunluğu olan buskinler giyerlerdi. Avcılar ve gezginler geceleri zehirli sürüngenlerin ısırıklarından korunmak için bu çizmeyi tercih ederlerdi. Birçok aksesuar ve kürk ile süslenmiş lüks buskinler zengin kişiler tarafından giyilirdi.

Resim 22: Mantar tabanlı cothurnus.

Kaynak: tr.pinterest.com, 31.01.2017.

Resim 23: Uzun konçlu ve kısa konçlu buskinler.

Kaynak: historyofsandals.blogspot.com.tr, 03.02.2017.

- Phaecasium: Phaecasium papazlar, filozoflar ve diğ er insanlar tarafından giyilen  izmelerdi. Törenler ve ritüellerde bu çizmeler tercih edilirdi. Bunlar deri, keçe ya da ketenden yapılırdı. Zarif nakış desenleriyle süslenmiş çizmeler kadınlar arasında popülerdi. Yine kadınların kullandığı çizmeler statülerini belirtmek için inci ve diğ er aksesuarlar ile süslenirdi.
- Carbatine: Carbatine ayak parmaklarını açıkta bırakan, tabandaki tek bir ham deri parçasını şeritlerle ayağa sabitleyerek ayak bileğine kadar uzanan ayakkabılardır.
- Soccus: Soccus bir tür terliktir. Antik Yunan tiyatrosunda komedyenler bu terlikleri giyerlerdi. (classroom.synonym.com, 26.01.2017)
- Talaria (Kanatlı Ayakkabı): Yunan mitolojisinde Hermes doğanın tanrısı ve bir haberci tanrı olarak bilinmektedir. Hermes arka tarafında kanatları olan sandaletler giyerdi (Resim 24). Sandaletin  zerindeki kanatlar Antik Yunanistan'da cesaret ve hızlı olmanın sembolü idi.

Antik Yunan deri ayakkabılarında en çok beyaz renk ayrıca kırmızı, safran, yeşil ve siyah renkler kullanılmıştır. Kırmızı tabanlı ayakkabılar moda olmuştur. Mor renk ise sadece krallar tarafından giyilmiş ve tanrıların tasvirinde kullanılmıştır. (www.fiyapa.com, 15.01.2017)

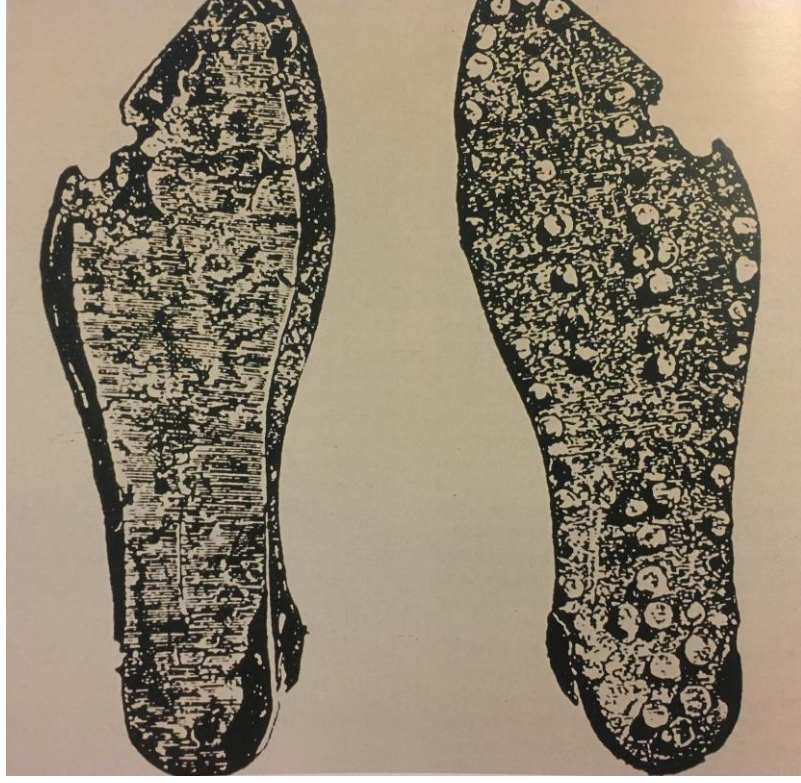
Antik Roma (M. . 753- 476) İtalya Yarımadası'nda kurulan Roma şehir devletinden doğarak tüm Akdeniz'i çevreleyen muazzam bir imparatorluk haline gelen medeniyetin adıdır. Yaklaşık 1.200 yıl boyunca varlığını sürdürmüştür. (tr.wikipedia.org, 07.12.2016)

Resim 24: Kanatlı ayakkabılarını giymiş Hermes.

Kaynak: keypass.weebly.com, 31.01.2017.

Yunan ayakkabı türleri Romalılar tarafından da kullanılmıştır. Roma ayakkabılarında taban katlarında çoğalma görülmektedir. Taban katları dikilmekte; taban altlarına kabara ismi verilen metal çiviler çakılmaktaydı (Resim 25). Bu uygulamalar ayakkabının dayanıklılığını arttırıyordu. Zamanla ayakkabının üstündeki deriler (saya) çeşitli desenler halinde kesilmeye başlanmıştır. Roma ayakkabılarında çoğunlukla saya kayışlardan oluşmaktaydı. Ayakkabının üstü tek parça deriden yapılırdı. Bu deri çeşitli motifler oluşturacak şekilde kesilirdi. Genellikle kafes biçimindeki bu üst bölüm ortada bağlar veya çengeller ile tutturulurdu.

Resim 25: Kabaralı taban.

Kaynak: Yelmen, 2005: 134.

Resim 26: Roma sandaleti.

Kaynak: Yelmen, 2005: 143.

Roma'da topraktan yapılmış ayakkabı kalıpları kullanılmaktaydı. Aşağı Avusturalya'da Tiefgolen yakınında sivri burunlu topraktan yapılmış bir ayakkabı kalıbı bulunmuştur. Bu kalıptan yararlanılarak tek parça ayakkabı (Monodarima) üretiliyordu. Monodarima tipi ayakkabı üretim aşamaları şöyleydi. Kumaş şablona uygun deri kesiliyor ve ıslatılıyordu. Sonra deri toprak kalıba sarılıyor kumaş ile kırışıklıkları düzeltiliyor ve kurutuluyordu. Daha sonra dikilen ayakkabıdan kalıp çıkarılıyordu. Önceden hazırlanmış şeritler ile ayakkabı tamamlanıyordu. Bu tip ayakkabılar ince keçi derisinden üretiliyordu. Toprak kalıp kullanılması çekiç ve çivi kullanılmadığını da göstermektedir.

Antik Roma döneminde çeşitli ayakkabı modelleri kullanılmıştır. Bunların başlıcaları aşağıda sıralanmıştır:

- Yunanlılardan gelme cothornos kullanılmaya devam etmiştir (Resim 27).

Resim 27: Roma'da giyilen cothornus.

Kaynak: penelope.uchicago.edu, 06.02.2016.

- Caliga, askerlerin giydiği bot (Resim 28). İmparator Caligula da o botu kullanmış ve ona ismini vermiştir.

Resim 28: Roma askerlerinin giydiği Caliga.

Kaynak: www.maquetland.com, 06.02.2016.

- Calceus milibris, bir kadın ayakkabısı.
- Phaecasia, rahiplerin giydiği beyaz zarif ayakkabı.
- Campagus, bir erkek ayakkabısı modeli.
- Crepida, erkek ayakkabısı modeli (Resim 29). (Yelmen, 2005: 141- 143)

Resim 29: Crepida model ayakkabı.

Kaynak: s-media-cache-ak0.pinimg.com, 06.02.2017.

Resim 30: Carbatina modelleri.

Kaynak: Yelmen, 2005: 137.

- Carbatina, sayası tek parça bazen yarı ajurlu ve tabanı ince ayakkabı (Resim 30).
- Sandalet, sayası bantlardan oluşan bağcıklı ayakkabı.
- Calcea, kalın tabanlı yürüyüş ayakkabısı. (en.wikipedia.org, 2016a)
- Calcei senatorii, koncu diz altına kadar uzanan yumuşak deri sayalı yüzü çapraz geniş kayışlı bağlı çizmelerdir (Resim 31). (www.romeacrosseurope.com, 03.02.2017)

Resim 31: Calcei senatorii.

Kaynak: www.romeacrosseurope.com, 03.02.2017.

- Klavata, kavga eden erkeklerin yere daha sağlam basabilmesi için altında çıkıntı yapan demir tırnakları bulunan ayakkabılardır (Resim 32). (historyofsandals.blogspot.com.tr, 03.02.2017)

Resim 32: Klavat.

Kaynak: historyofsandals.blogspot.com.tr, 03.02.2017.

1.2.2.2. Orta Çağ (476- 1453)'da Ayakkabı

Orta Çağ, 476'da Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından 1453'de İstanbul'un fethine kadar olan dönemdir. Orta Çağ'ın başlıca gelişmeleri Avrupa'da feodal yapının ortaya çıkması, döneme skolastik felsefenin egemen olması, 1215 yılında İngiliz kralı ile soylular arasında imzalanan Magna Carta, 1337- 1453 tarihleri arasında İngiltere ve Fransa arasında yaşanan 100 yıl savaşları ve 1096- 1270 yılları arasında Hristiyan Avrupa devletlerinin İslam dünyasına karşı gerçekleştirdikleri Haçlı Seferleri'dir. Bu bölümde Orta Çağ'ın başlıca devletlerinde ayakkabı modelleri, malzemeleri ve kullanımını ele alınmaktadır.

Bizans (Doğu Roma) İmparatorluğu tüm Orta Çağ boyunca (330–1453) hüküm sürmüş bir devlettir. Bizans İmparatorluğu başlangıçta Roma İmparatorluğu'nun kültürünü sürdürürken XI. yüzyıldan itibaren Türklerden etkilenmiştir. İmparatorluktaki ayakkabıların renkleri giyenin statüsünü belirtirdi. Örneğin; kırmızı ayakkabılar İmparatorlar tarafından kullanılırdı (www.medievalchronicles.com, 06.02.2017). Bizans ayakkabıları deri ve kumaştan üretilirdi. Ayakkabılar genellikle ipek, altın ve mücevherler ile süslenirdi. Bizans ayakkabıları ökçeli değildi (en.wikibooks.org, 06.02.2017).

Resim 33: Ayasofya'nın güney girişinde bulunan, X. yüzyılda yapılmış bir mozaik: Meryem Ana kucağında İsa, solunda Büyük Konstantin (İmparatorluk yaptığı dönem; 306- 337) ve sağında I. Justinyen.

Kaynak: www.seyyahca.com, 22.02.2017.

Resim 34: Resim 33'den ayakkabı detayı: Bantlardan oluşmuş sandalet giyen Büyük Konstantin ve I. Justinyen.

Bizans'ta sandaletler (Resim 34) yanında kapalı ayakkabılar da (Resim 35) kullanılmıştır. V- VIII. yüzyıllarda kullanılan kapalı ayakkabılar tek parça deriden oluşmakta ve arka ortadan eklenerek formu oluşturulmaktaydı.

**Resim 35: Altın yapraklı dekoratif Bizans deri ayakkabısı,
(V- VIII. yüzyıllar, Bizans ve Hristiyan Müzesi, Atina, Yunanistan).**

Kaynak: adokal.tumblr.com, 22.02.2017.

**Resim 36: Bizans erkek ayakkabısı,
(VI. yüzyıl, Walters Sanat Müzesi, Maryland, ABD).**

Kaynak: en.wikipedia.org, 06.02.2017.

Klasik Japonya (592- 1185) tarihinin son bölümü olan Heian döneminde (794- 1185) geta ve zori isimli ayakkabılar kullanılmıştır (tr.wikipedia.org, 28.02.2017).

Geta, ahşap bir taban ve iki banttıan oluşan parmak arası bir tür takunyadır (Resim 37).

Resim 37: Geta.

Kaynak: en.wikipedia.org, 28.02.2017.

Geta geleneksel Japon giysisi kimononun yere sürünmemesi ve ayakları yağmurdan, kardan koruyarak kuru tutmak amacıyla kullanılmaktaydı. Getanın tabanı masif ahşaptan yapılmaktaydı. Bazen ayakkabının ömrünü uzatmak için ahşabın yere dokunan yüzeylerine metal plakalar konulmaktaydı. Getanın bantları çoğunlukla baskılı pamuk zaman zaman deriden yapılmakta ve üç noktadan özel bir şekilde düğümlenmekteydi. (en.wikipedia.org, 28.02.2017)

Resim 38: Zori.

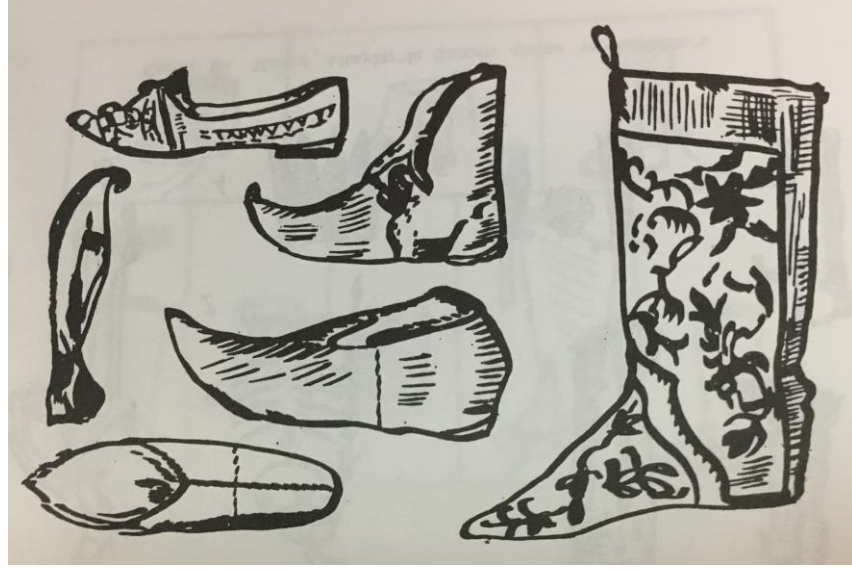
Kaynak: www.japan-zone.com, 28.02.2017.

Zori “V” şeklinde parmak arası sayalı düz tabanlı sandalettir (Resim 38). Zorinin üst bölümü Geta ile aynıdır. Zorinin tabanı saman ya da ahşaptan yapılmaktadır ve ökçesizdir. Zori genellikle başparmağı ayrı dokunmuş çorap (Tabi) ile giyilmektedir.

Orta Asya’da Türkler çeşitli ayakkabı modelleri kullanmıştır. Her ayakkabıya ayrı bir isim verilmiştir. Bunların başlıcaları edik, etük, çedik, başmak, çarık, çizme, sokman ve terliktir (Ögel, 1991: 116):

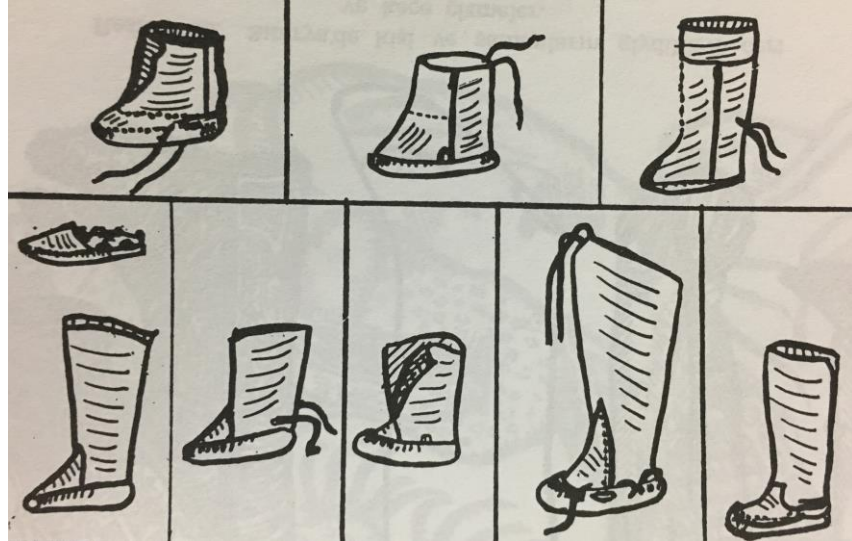
- Edik, Türkçe’de ayakkabı anlamında kullanılan en eski sözcüktür. Akalın’a göre etük, edik kelimesinin farklı bir söylenişidir.
- Çedik, ayakkabının içine giyilen sarı sahtiyandan yapılmış ayakkabı, terliktir.
- Sokman; çizme, konçlu ayakkabıdır. (Akalın, Yılığör ve Seyhan, 1993: 51, 63, 64, 145)
- Başmak; Oğuz ve Kıpçak Türklerinde ayakkabı anlamında kullanılmıştır. Osmanlı Türkçesi’nde başmak yemeniye benzeyen bir ayakkabı çeşidinin ismidir.
- Yemeni sahtiyandan yapılan, avam tabakasına mensup erkeklerin giydiği, üstü ayak parmakları ve incik kemiği görünecek kadar açık ökçeli ve kaba bir ayakkabı idi. Başmak ise üstü yemeniye göre daha kapalı burnu küt ve yuvarlak arka bölümü sert bir ayakkabıydı. Erkek, kadın ve çocuklar başmak giyebilirdi. Etük kelimesi ayakkabı, terlik ve çizme anlamlarında kullanılmıştır.
- Çarık kelimesi Uygur Türkçesinden beri dilimizde mevcuttur. Çarık tuzla terbiye edilerek gölgede kurutulmuş tek parça gönden yapılmaktaydı.
- Dilimizde çizme anlamına gelen en eski kelime ‘‘ugug’’tur.

- Terlik, teri emen her şey anlamına gelmektedir. Ayakkabı çeşidi olarak terlik ev içi ayakkabısıdır. (Şen, 2007: 4- 12)

Resim 39: Orta Asya'da çizme ve ayakkabı çeşitleri.

Kaynak: Ögel, 2000: 128.

Resim 40: Kuzey Asya'dan çizme ve edük çeşitleri.

Kaynak: Ögel, 2000: 126.

Orta Asya Türk topluluklarında özellikle Hun, Göktürk ve Uygurlarda çizme yaygın olarak kullanılmaktaydı. Türk çizmeleri üretildikleri malzeme açısından iki çeşit ve iki ana form olarak toplanabilir. Çizmeler keçe ya da deriden üretilmekteydi. Bu çizmeler tam ve yarım çizme (bot) olarak iki ana forma ayrılmaktadır (Ögel, 1991: 113-115).

Bu çizmelerde koncun ön bölümü arka bölümünden daha uzundur. Çizmeye bileğin üstünden bağlamaya olanak sağlayan şeritler bulunmaktadır. Uygurlarda bağlar koncun üst tarafında bulunmakta ve çizme dize bağlanmaktaydı. Bazı modellerde çizme kısa tutulmuş “baldıra bir tozluk (dolak)” takılmıştır. Erken devir Türklerinde en yaygın çizmeli insan tasvirleri Uygur sanatında (IX. ve X. yüzyıl) görülmektedir. Resim 41’de Uygur duvar resminde ön tarafı yüksek çizme giymiş insanlar görülmektedir. Resim 42’de ökçesiz ön tarafı daha yüksek farklı derilerden yapılmış ve üst bölümdeki deliklerden çıkan ipler ile dize bağlanan çizmeler yer almaktadır. (Çoruhlu, 2007: 162, 163)

Resim 41: Uygur duvar resminden ayrıntı.

Kaynak: Çoruhlu, 2007: 182.

Resim 42: IX- X. yüzyıllara ait iki Uygur Türkü'nün çizimleri.

Kaynak: Çoruhlu, 2007: 183.

Selçuklu (Büyük Selçuklu Devleti 1040- 1157, Anadolu Selçuklu Devleti 1060-1308) döneminde de deri ve ayakkabıcılık önemini korumuştur. Anadolu Selçukluları döneminde Kırşehir, Konya, Amasya ve Sivas gibi şehirlerde ayakkabıcıların bir arada bulunduğu çarşılar bulunmaktaydı (Merçil, 2000: 35). 1300'lü yılların başlarında Antalya'ya uğrayan Arap gezgin İbn-i Battuta o bölgedeki ayakkabıcılar hakkında bilgi vermektedir. Battuta'nın anlattıklarından Anadolu Selçuklu Devleti zamanında Antalya'da ayakkabıcı dükkanlarının bulunduğu ve bunların Ahilik düzeni içinde örgütlendikleri anlaşılmaktadır. (Parmaksızoğlu, 1971: 8, 9)

X. yüzyıldan itibaren Çin'de kadınlar için lotus ayakkabılar üretilmeye başlanmıştır. Kadınlar ayaklarını lotus çiçeği gibi zarif ve küçük göstermek için sıkıca bağlamışlardır (Hong, 1997: 22). Lotus ayak formu aristokrat Çinli kadınlar arasında yüksek toplumsal statü sembolü ve cinsel cazibenin göstergesiydi. Bu gelenek ancak XX. yüzyılda sona erdirilmiştir (Turner, 1984: 59).

Lotus ayakkabının burnu sivri ve eni oldukça dar bir forma sahiptir. Bu ayakkabıyı giyebilmek için kadınlar, ayak başparmakları dışındaki dört parmaklarını ayaklarının altına döndürerek ayaklarını deforme etmekteydiler.

Resim 43: Lotus ayakkabı.

Kaynak: patentsonthesolesofyourshoes.blogspot.com.tr, 11.03.2017.

XIII. yüzyılda Kuzey Amerika'da yerli halk mokasen ayakkabılar giymekteydi. Utah'ta Büyük Tuz Gölü kenarında bir mağarada yapılan kazılarda 1250- 1290 yıllarına tarihlenen 207 parça 12 yaş altı çocukların giydiği mokasen ayakkabılar bulunmuştur (Resim 44).

**Resim 44: Utah'ta bulunan çocuk mokasenleri.
(İki çeşit mokasen; üstten ve tabandan görüşleri)**

Kaynak: westerndigs.org, 12.12.2016.

Avrupa’da “paulaine” ya da “pike” adı verilen uzun burunlu erkek ayakkabıları XII. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Paulaine XV. yüzyılın sonlarına doğru en abartılı biçimine ulaşmıştır (Resim 45). Yine XV. yüzyılda erkekler ile birlikte kadınlarda bu ayakkabıları giymiştir. (en.wikipedia.org, 10.03.2017)

Resim 45: Poulaine ayakkabılar.

(Üstte görülen poulaine 1370- 1400 ya da 1450- 1500 yıllarında İngiltere’de altta görülen ise XV. yüzyılda İspanya’da kullanılmıştır.)

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 12.

Orta Çağ’da poulaine ayakkabılar ile erkek figürünün uzun ince bacaklarına vurgu yapılmıştır (Fogg, 2014: 43). 1463 yılında IV. Edward, şövalyeler dışındaki kişilerin iki inçten uzun poulaine ayakkabı giymelerini yasaklamıştır. Kilisede bu ayakkabıları dünyevi zevk ve kibir göstergesi olarak kabul etmiş; insanları mütevazılıktan uzaklaştırdığı için yasaklamıştır (Walford, 2007: 11, 12). 1500’lü yıllarda geç Gotik dönemin karakteristik çizgilerini taşıyan bu ayakkabıların modası geçmiştir. (Pratt ve Woolley, 2008: 13)

XIV. yüzyıldan başlayarak ayaklar ile ayakkabıları çamur, kar ve çeşitli atıklardan korumak için tabanı tahta (sonraki zamanlarda metal) üstü deri ya da kumaş ayakkabılar da kullanılmıştı. ‘‘Patten’’ (Resim 46) olarak anılan bu ayakkabılar poulaine ile birlikte giyilmekteydi. (Pratt ve Woolley, 2008: 13)

Resim 46: Patten.
(Arnolfini Portresi'nden ayrıntı, 1434)

Kaynak: en.wikipedia.org, 10.03.2017.

XIV. yüzyılda Kral II. Edward'ın inç'i tanımlaması ile İngiliz ayakkabı numaralama sisteminin temeli oluşturulmuştur (www.factmonster.com, 10.03.2017). Bu sistemde 0 numara 4 inç numaralar arası 1/3 inç'tir (Kastan, 2007b: 67).

Geç Orta Çağ'da, 1299 yılında Osmanlı İmparatorluğu kurulmuş ve XIV. yüzyılın başlarında Rönesans başlamıştır.

1.2.2.3. Yeni Çağ (1453- 1789) 'da Ayakkabı

Yeni Çağ 1453'de İstanbul'un fethinden 1789'da Fransız İhtilali'ne kadar olan dönemdir. Bu dönemin en önemli gelişmesi Avrupa'nın dünya tarihinde siyasi, ekonomik, bilimsel, teknik ve toplumsal alanlarda lider pozisyona gelmesidir. Bu sonucu yaratan belli başlı olaylar şunlardır (tr.wikipedia.org, 11.03.2017): Feodal yapının yıkılarak yerine merkezi krallıkların kurulması, Rönesans, sömürgeciliğin temelini oluşturan coğrafi keşiflerin başlaması, Protestanlık mezhebinin doğması ile yaşanan din savaşları, Hümanizm akımının doğması ve Avrupa'nın siyasi yapısını değiştiren büyük savaşlar (Kutsal İttifak, Büyük Kuzey ve İspanya Veraset Savaşları). Burada Rönesans döneminde Avrupa'da giyilen belli başlı ayakkabı modelleri anlatılacak daha sonra Osmanlı İmparatorluğu ve Uzak Doğu'da kullanılan ayakkabı modelleri hakkında bilgi verilecektir.

Rönesans döneminde (XV. ve XVI. yüzyıllar) XV. yüzyılda pouline ayakkabılar popülerliğini yitirmiştir. Fransa Kralı VIII. Charles (1493- 1498) altı ayak parmaklı olduğundan kendisi için geniş burunlu ayakkabılar yapılmıştır. Böylece yeni moda akımı doğmuştur. XVI. yüzyılın ilk yarısında VIII. Henry döneminde (1509- 1547) aristokratların birçoğu Reform hareketi sırasında kilise mülklerine el koyarak zenginleşmiş ve elbiselerinin güçlü bir görüntü oluşturmasını istemişlerdir. Bu durum giysilerde geniş omuzlar ve göğüste büyük dolgu ile gösterilmiştir. Bu moda paralel olarak ayakkabı enleri de genişlemiştir (Resim 47). VIII. Henry döneminde bazı ayakkabıların enleri 17 cm'den daha geniş hale gelmiştir. (Pratt ve Woolley, 2008: 15)

Resim 47: VIII. Henry geniş burunlu ayakkabılar ile (1539).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 16.

XVI. yüzyılda erkek ayakkabılarında burunları kare şeklinde “ördek gagası” formlu tabanları deri ya da mantarlı düz ayakkabılar ortaya çıkmıştır (Fogg, 2014: 49). Ön tarafı geniş ayakkabıların bazılarında öylesine bir form verilmişti ki; sağ ve sol ayakkabılar arasında ayırım yapmaya gerek bulunmuyordu. Bu tip ayakkabılar “straights” olarak isimlendiriliyordu. XVI. yüzyıl erkek ayakkabılarının üstlerinde yatay, dikey ve çapraz kesikler bulunmaktaydı. Bu ayakkabıların astarları parlak renkli malzemelerden üretilmekteydi. (Pratt ve Woolley, 2008: 15)

Resim 48: Geniş burunlu erkek ayakkabıları (1510- 1530, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 14.

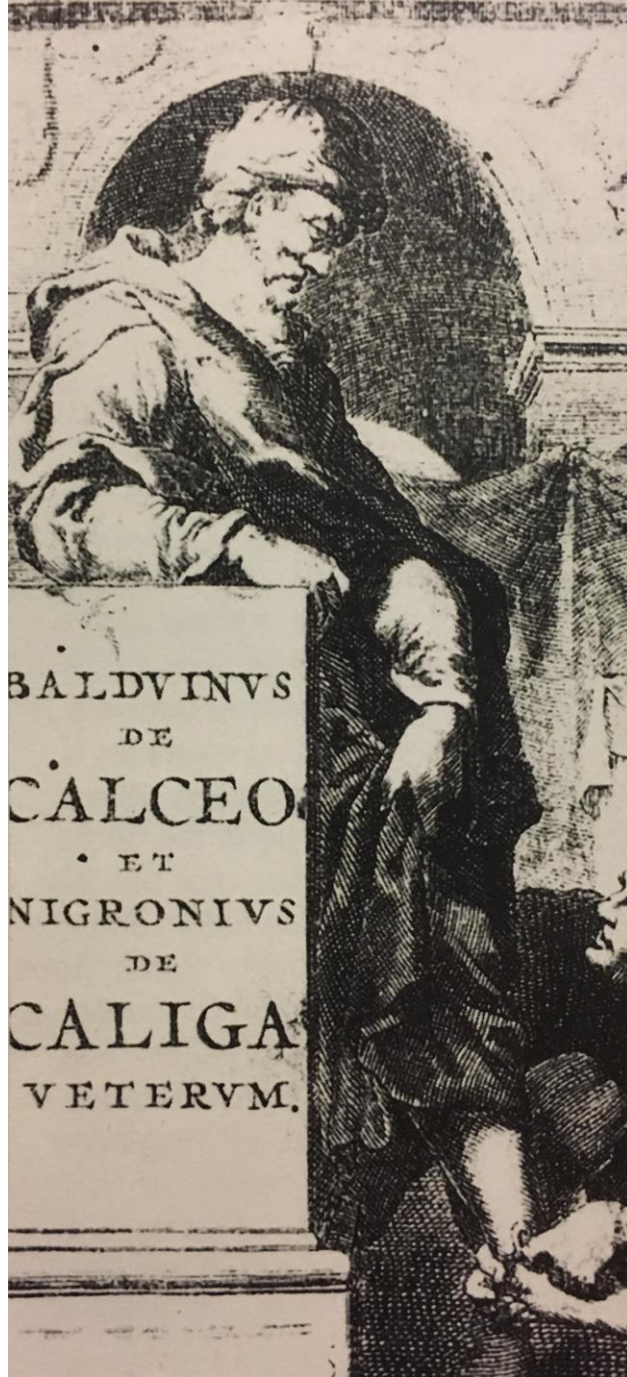
XVI. yüzyılda kadınlar erkek ayakkabılarına benzer kare burunlu ayakkabılar giymişlerdir. Venedikli kadınlar Osmanlı nalınlarının etkisiyle yüksek platformlu “chopine” adı verilen ayakkabılar giymişlerdir (Görünür, 2014: 12). Chopine modası İtalya ve İspanya’da popüler olduktan sonra hızla Avrupa’nın geri kalanına yayılmıştır. Bu ayakkabıların platformları ahşaptan yapılmış üzerleri bazen boyanmış bazen deri ya da kadifeyle kaplanarak inci ve diğer taşlar ile dekore edilmiştir. Genellikle modanın aşırılıklarını hoş karşılamayan kilise chopineleri onaylamıştır. Çünkü chopinelerin tabanları 50 cm ’ye kadar yükselmiş; kadınların yalnız başlarına evden dışarı çıkmaları ve dans etmeleri sınırlandırılmıştı. (www.footwearhistory.com, 21.03.2017)

Resim 49: Deri chopine (1600, İtalya).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 18.

1667 yılında tamamı ayakkabı konulu olan Latince ilk kitap ‘‘de Calceo Antiquo’’ yayınlanmıştır. (Görünür, 2014: 12)

Resim 50: De Calceo Antiquo'nun kapağı.

Kaynak: Görünür, 2014: 12.

XVII. yüzyılda üç ayakkabı modeli popüler olmuştu: Bunlardan ilki diz altı çizmelerdir. 1620- 1690 yılları arasında yumuşak ve ağız kısımlarında danteller bulunan çizmeler giyilmişlerdir. 1640'lı yıllardan sonra çizmelerin konçları genişleyerek bileğe kadar düşmüştür. Bu tür çizmeleri erkekler giymişlerdir. Kadınlar ise sadece binicilik çizmeleri kullanmışlardır. (Pratt ve Woolley, 2008: 24)

İkinci popüler model ‘‘chimney shoes’’ olarak isimlendirilen ayakkabılardır. Bunlar burun ve arkası kapalı çoğu kez yanları açık gambaları ökçe önünde biten, gamba uçları birbirine dilin üstünde toka ya da fiyonk ile tutturulan uzun dilli, ökçeli ayakkabılardır. Bu ayakkabıların ökçeleri 5- 7,5 cm kadardı. (Pratt ve Woolley, 2008: 25)

Resim 51: Yanları açık, ökçeli kadın ayakkabısı (1640- 1650, İngiltere).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Üçüncü çok kullanılan model ‘‘mule’’ idi. Mule, sayısının arkası açık yüzü kapalı yüksek ökçeli ayakkabı modelidir (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 118).

Resim 52: İpek erkek mule (1650- 1660, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 27.

Resim 53: Kadife kadın mule (1650- 1660, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 27.

Bu yüzyılda ayakkabılar Barok etkisiyle abartılı yüksek ökçeli ve aşırı süslü modeller (Görünür, 2014: 13) olup ökçeler, tokalar ve fiyonklar ön plana çıkmıştı.

XVIII. yüzyılın ilk yarısında ayakkabı koruyucusu olarak ‘patten’ ve ‘clog’ kullanılmaya devam ediyordu. Patten (Resim 46) hakkında yukarıda bilgi verilmişti. Clog, (Resim 54) yürümeyi kolaylaştırmak, ökçeyi korumak ve yumuşak zeminde batmayı önlemek amacıyla tasarlanmıştı.

Resim 54: Kadifeden üretilmiş ayakkabı ve clog (1730- 1740, İngiltere).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

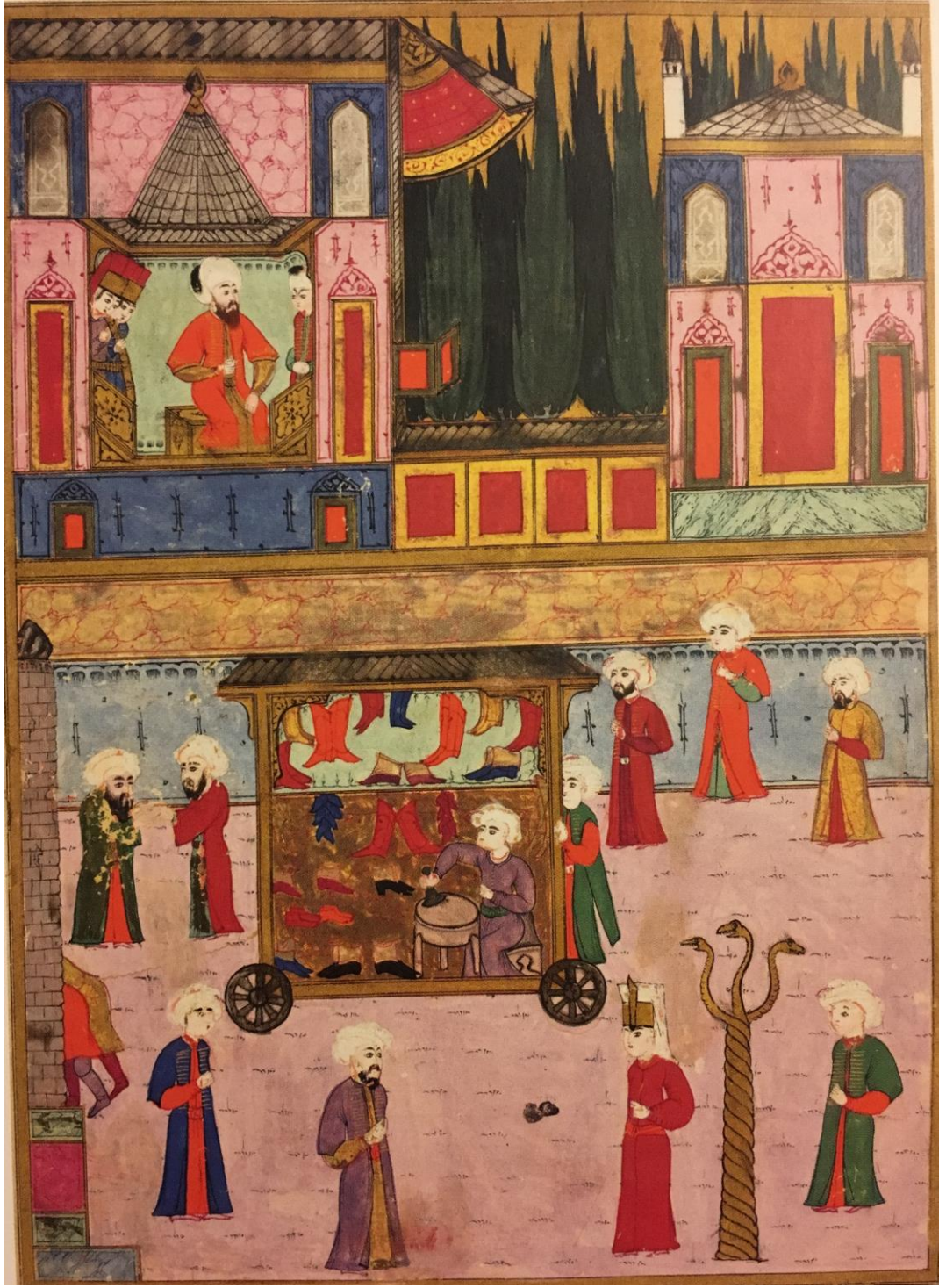
Yeni Çağ’ın en güçlü devletlerinden birisi Osmanlı İmparatorluğu idi. Osmanlı ayakkabıları başlıca iki dönem halinde incelenebilir: XIII. yüzyılın sonundan XVII. yüzyıla kadar devam eden klasik dönemde Orta Asya ve Selçuklu ayakkabı modellerinin devamı görülmektedir. XVII. yüzyıldan itibaren Batı etkisiyle değişimler ortaya çıkmıştır. (Görünür, 2014: 23)

Osmanlı Devleti’nin kurucusu Osman Bey’in 1324 yılında ölümünden sonra açıklanan mirası içinde ‘sokman çizme’ bulunmaktadır. Bu durum Osmanlıların Oğuzların ayakkabı geleneğini sürdürdüğünü göstermektedir (Sakaoğlu ve Akbayar, 2002: 67). Yine Selçuklu Dönemi’nde kullanılmış olan ayakkabıcılık ile ilgili ‘iskâf, keş-ş-ger (köşker), haffaf- kavvaf ve başmakçı’ terimleri Osmanlı döneminde de kullanılmıştır. (Merçil, 2000: 34, 35)

XIV. yüzyılda İbn-i Batuta'nın anlattığı üzere ayakkabıcıların Ahilik sistemi içinde bulunma durumları XVI. ve XVII. yüzyıllarda da devam etmektedir. Ayakkabıcıların pirleri “dikicilerin ve çizmeciyanın piri Ekber-i Yemen ve mestçiler piri Ebu Hüreyre”dir. (Gökçen, 1945: 40, 41).

XVI. ve XVII. yüzyıllarda ayakkabıcıların (Resim 55 ve 56) yaptıkları işe göre ayrılmalarından (Gökçen, 1945: 33, 34) yola çıkarak ilgili dönemde üretilen ayakkabı çeşitleri şöyle sıralanabilir:

- Çizme,
  - Merdane çizme,
  - Dikişli merdane çizme,
  - Zenne çizme,
  - Telli kumaştan zenne çizme.
- Pabuç,
  - Kırmızı ve kara pabuç,
  - Zenne pabuç.
- Dikişli pabuç,
  - Dikişli kara pabuç,
  - Dikişli kırmızı pabuç.
- Gelin kundurası,
- Kopçalı lapçin mest,
- Terlik,
  - Merdane terliği,
  - Zenne terliği,
  - Mercan terliği.

Resim 55: Sünnâme- i Hümayun'da çizmeciler (1582).

Kaynak: Görünür, 2014: 21.

Resim 56: Süsnâme- i Hümayun'da Sipahi pabucu dikenler (1582).

Kaynak: Görünür, 2014: 21.

XVII. yüzyılın başlarında düzenlenen bir belgede ayakkabı çeşitleri ‘’ala ve kırmızı çizme, şirvani başmak, sağrı başmak, kadın çizmesi, yeniçeri çarığı ve öteki çizme ve ayakkabılar’’ olarak sıralanmaktadır (Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Federasyonu, 1973: 42). Aynı dönemde nalın, çarık ve yemeni de kullanılmaktaydı.

Bu ayakkabı çeşitleri hakkında aşağıda özet bilgi sunulmaktadır:

- Çizme; XVI. yüzyılda işlemeli çizmelerde, dolaşma nakış, madalyon nakış, karanfil, lale ve hançeri yaprak motifleri kullanılmış, mavi ve kırmızı ipek iplik ile işlemler yapılmıştır. XVIII. yüzyıl sonlarına kadar padişah ve vezirler tarafından çizme- mestler giyilmiştir.

Resim 57: XVI. yüzyıl Osmanlı çizmesi (1566- 1574).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

I. Murad'ın Yeniçeri ocağını kurmasından (1362) sonra küçük rütbeli subaylar siyah renkte çizme giymişlerdi (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 145).

- Pabuç; koncu olmayan ayakkabı, iskarpin, mestle giyilen ökçesiz ayakkabı, başmağın ökçesiz türü. Pabuçlar genellikle kırmızı ve sarı renkliydi (Resim 58). Türkler pabuca "başmak" da derlerdi. XVI. yüzyılda kadınların giydiği başmak denilen pabuçlar genellikle kırmızı atlastan ve işlemeli olup ökçeli idiler. XVII. yüzyılda altın tel ile işlenmiş kumaş pabuçlar ve derilerden altın kaplamalı demir ökçeleri olan pabuçlar giyilirdi. Pabuçların cariyeler için üretilmiş daha basit olanlarına "cevari mesti" denirdi. Kadınların pabuç altına giydiklerine "edik" ismi verilirdi. Erkekler genellikle "iç- edik" olarak "mest- lapçin" giyerlerdi. Bu ayakkabıların ikisine "çedik- pabuç" denirdi. (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 127, 128)

**Resim 58: Deri, kadife, ipekli dokuma, kılaptan Osmanlı pabucu
(XVIII. yüzyıl sonu- XIX. yüzyıl başı).**

Kaynak: Görünür, 2014: 93.

- Başmak; Osmanlı Türkçesi'nde genel olarak ayakkabı anlamında kullanılan bir kelime olan başmak ayrıca yemeniye benzeyen bir ayakkabı çeşididir. Başmak yemeniye göre daha kapalı, burnu küt ve yuvarlak, arka bölümü sert bir ayakkabıydı. Erkek, kadın ve çocuklar bu ayakkabıyı giyebilirdi. Başmak ökçeli pabuçtur. Başmak takunya, nalın anlamında da kullanılmaktaydı. (Şen, 2007; 5. Akalın, Yılgör ve Seyhan, 1993: 41)
- Yemeni; halk ve asker sınıfının giydiği burnu hafif sivri, üstü kısa yüzlü ve arkası ayağı ancak hafiften saran, tabanı ince ayakkabıdır. Yemeninin yüzü keçi derisinden (sahtiyandan), saya astarı koyun derisinden (meşinden), tabanı manda derisinden ve iç tabanı (mostrası) sığır ya da keçi derisinden yapılırdı. Yemeninin sayısı kırmızı, sarı ya da siyah renkteydi.

Yemeni kalıplarının isimleri:

- Uluayak 45- 46
- Üzgar 44
- Kaba lorta 43
- Lorta 42
- Kaba kes 41
- Kes 40
- Kaba zeğerden 38
- Orta ayak 37
- Küçükayak 36
- Vasdane 34- 35
- Büyük hasbe 32- 33
- Küçük hasbe 30- 31
- Büyük metelik 28- 29
- Metelik ..... 26- 27 (Akalın, Yılgör ve Seyhan, 1993: 168).

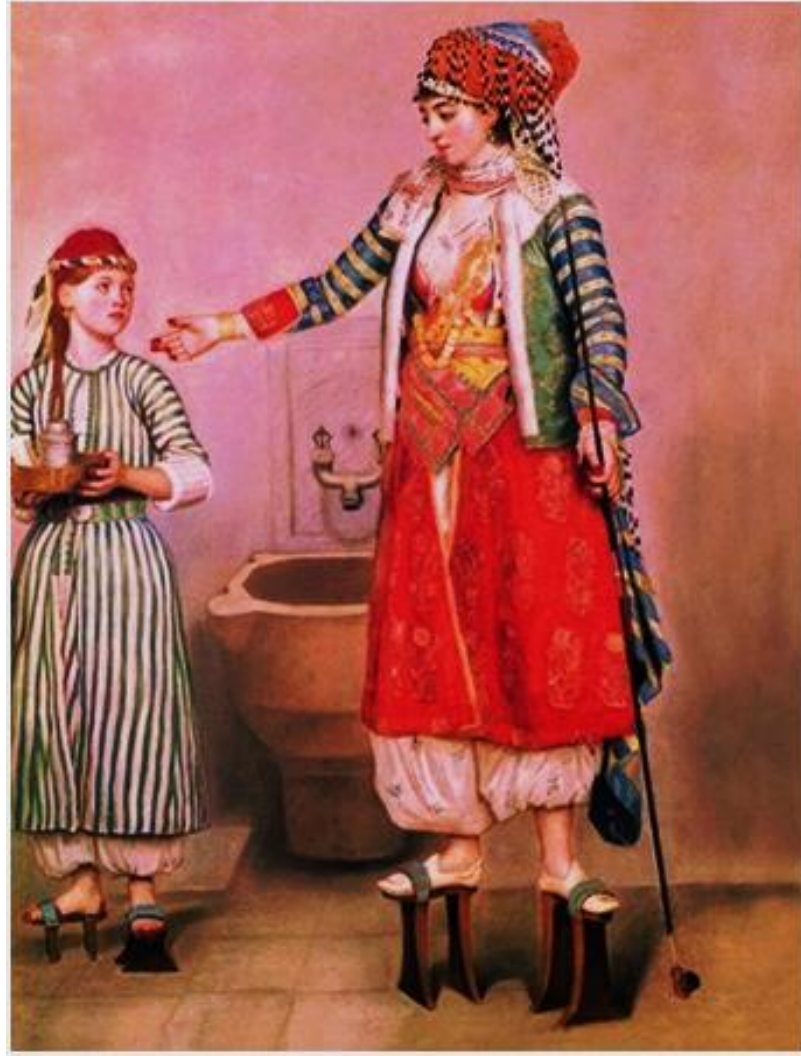
- Çarık; tek parça sepilenmemiş sığır ya da manda derisinden (gönden) yapılmış köylü ayakkabısı (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 50). Çarık başlıca iki şekilde yapılmaktaydı (Bilecik, 2007: 40).
  - Giyecek kişinin ayağının altına uygun biçimde kesilip, kenarları kıvrılarak, ipler ile ayak bileğine bağlanan kara çarık.
  - Hitit ayakkabılarında olduğu gibi burnu yukarı kalkık ve yanlarında eşit ölçülerle açılmış delikleri bulunan ve bu deliklere deri şeritler geçirilerek bağlanan yemeni biçimindeki çarıktı ki; dede burnu ismi ile tanınmaktaydı.
- Mest; sayası ve tabanı yumuşak keçi ya da koyun derisinden yapılan kısa konçlu ayakkabı içine giyilen ayak giysisi (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 115).
- Lapçin; uzun konçlu mesttir. Lapçinin konç yüksekliği diz altına kadar uzamaktaydı.
- Mercan terliği; İstanbul Beyazıt'ta Mercan Yokuşu denilen yerde üretilen yanları ve arkası açık, burnu sivri süslü terlik (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 114).

**Resim 59: Gümüş üzerine mercan taşlar ile süslenmiş kadın terliği
(XVIII. - XIX. yüzyıl).**

Kaynak: Tezcan, 1997: 92.

- Yeniçeri çarığı; ökçesiz, sivri ve yukarı kalkık burunlu, ön bölümündeki dilden geçirilmiş bantlı, arkasında çekme için ek parça bulunan çarık (Akalin, Yılgör ve Seyhan, 1993: 168).
- Nalın; ıslak yerlerde giyilen yüksek tahta (şimşir ve abanozdan) tabanı iki ayaklı bir köprü gibi gözüken; sayısı bir tasmadan ibaret ayak giyeceği (Resim 60). Tahta bölümü sedef işlemeli, gümüş tel, mercan kakmalı, sırma işlemeli, sırma ile karışık inci işlemeli, kadife ya da ayna kırıkları ile süslenmiş olanları bulunmaktadır.

Resim 60: Hamamda nahn giymiş kadınlar (XVI. yüzyıl).

Kaynak: Bossan, 2007: 159.

XVII. yüzyılın başlarında ayakkabı üretiminde tahta kalıplar kullanıldığı anlaşılmaktadır (Gökçen, 1945: 36). O dönemde ayakkabı numarası yerine kalıplar isimlendirilmiştir. Kalıplar büyükten küçüğe doğru ulu ayak, battal ayak, rüzgar ulusu, ulu orta, zergerdan, orta ayak ve kiçi ayak şeklinde sıralanmıştır. (Görünür, 2014: 19) Ulu ayak 45- 46 numara kalıptır (Akalın, Yılgör ve Seyhan, 1993: 161).

Resim 61: Sultan IV. Murat'ın (1623- 1640) baskı desenli sahtiyan (keçi derisi) mest ve pabucu.

Kaynak: Tezcan, 1997: 100.

Osmanlı'da ayakkabı renkleri önemliydi. Padişahlar kızıl edük ya da kızıl çizmeyi hükümdarlık alameti olarak giymişlerdir. Osmanlı döneminde ayakkabıların renkleri giyenin statüsünü ve hangi dine mensup olduğunu yansıtmaktadır. Örneğin Yeniçeri Ocağı'nda yayalar sarı çizme, bölük başları kırmızı çizme, ulema mavi renkte mest-pabuç giyerdi. Müslüman halk sarı ayakkabı, Yahudi ve Ermeniler siyah ve mor renkli pabuç ve Rumlar daha çok kırmızı ayakkabı giyerdi. Osmanlı halkı padişahlar dahil yüzyıllar boyunca mest- pabuç, mest- terlik, pabuç- terlik ve çizme- pabuç olarak içlik ve dışlık olarak iki ayakkabıyı üst üste giymiştir (Resim 61). (Görünür, 2014: 14, 17, 18, 19)

Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde XVII. yüzyılda ayakkabıcılardan "pabuçciyan" olarak bahseder. Mercan yokuşunda ayakkabıcı, terlikçi ve ayakkabı satıcısı olarak toplam 9.000 kişi olduklarını anlatır. (Parmaksızoğlu, 1971: 8, 9)

1.2.2.4. Yakın Çağ (1789'dan günümüze)'da Ayakkabı

Yakın Çağ'ın başlıca gelişmeleri; Fransız İhtilali'nin etkisi ile milliyetçilik akımının doğması ve bunun sonucunda milli devletlerin ortaya çıkması, Sanayi Devrimi'nin sonucu olarak sömürgecilik yarışının artması, 1. Dünya Savaşı, 2. Dünya Savaşı, ABD'nin bağımsızlığını kazanması, SSCB'nin kurulması ve dağılması, Alman birliğinin sağlanması, Japonya'nın kalkınmasını tamamlaması, bilim ve teknolojide önemli ilerlemeler olmasıdır. Yakın Çağ'da Dünya nüfusunun çoğalması, şehirlerde yaşayan nüfus oranındaki gelişme, gelir artışı, moda olgusunun daha geniş kitlelere yayılması ve teknolojik gelişmeler sonucu ayakkabı modelleri çoğalmış ve ayakkabı üretimi artmıştır.

XVIII. yüzyılın sonlarına doğru, Fransız ihtilalinden hemen önce kadınlar Lui stili yüksek ökçeleri olan, sayaları nakışlı, bağlı ya da büyük tokalı chimney ayakkabılar giyorlardı (Resim 62, 63). (O'Keeffe, 1996: 84, 85) Aynı dönemde Amerika'da da kadınlar benzer aksesuarlara sahip ayakkabılar tercih ediyorlardı (Resim 64). (O'Keeffe, 1996: 190) Bu dönemde sivri burunlu babet ayakkabılar da kullanılmaktaydı (Resim 65).

Resim 62: Büyük tokalı chimney ayakkabı (1780'ler, Fransa).

Kaynak: O'Keeffe, 1996: 84.

Resim 63: Bağlı chimney ayakkabı (1780'ler, Fransa).

Kaynak: O'Keeffe, 1996: 85.

Resim 64: Çiçek desenli, tokalı kadın ayakkabısı (1785, ABD).

Kaynak: O'Keeffe, 1996: 190.

Resim 65: Sivri burunlu babet (1795- 1800, İngiltere).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 07.04.2017.

Resim 66: Deri ve ipekten feta (dolgu) ökçeli kadın ayakkabıları (1810- 1812, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 59.

XIX. yüzyılın başlarında klasik çizgiler etkili olmuştur. İngiltere ve Fransa'da moda dergileri sıklıkla Roma sandaletleri ve Yunan terliklerine gönderme yapmaktaydı. Bazı ayakkabı modelleri kadınların kendilerinin üretebilecekleri kadar basitti. 1812 yılına gelindiğinde daha süslü ayakkabılar ortaya çıkmıştı (Resim 66). Bu dönemde erkekler yuvarlak burunlu, uzun dilli, bağlı ve feta (dolgu) ökçeli ayakkabılar giymişlerdi (Resim 67). Kadınlar da benzer ayakkabı modellerini kullanmışlardı. Napolyon savaşları

döneminde askeri kostümler giyim kuşam modasını etkilemişti. Hafif süvari kıyafeti ile ilişkilendirilen ‘‘Hessian’’ çizme 1795’den 1830’a kadar popülerdi. Hessian çizme püskül ile süslenmişti, konç uzunluğu diz altına kadar uzanmaktaydı. Waterloo’daki müttefik komutanların isimleri verilen Wellington ve Blucher çizmeleri bu dönemde ortaya çıkmıştır. Çizmelerin konçları birbirine benziyordu fakat Blucher çizmenin koncunun üst tarafında bir şerit bulunuyordu. Wellington (opera) çizmenin ön tarafı gova ayakkabı formunu yansıtıyordu (Resim 68). Bu dönemde kadınlar da çizme giymişti. 1804 yılında yürüyüş ya da sabah kıyafetleri ile birlikte kullanılan önden bağlı botlar görülmeye başlandı (Resim 69). (Pratt ve Woolley, 2008: 57- 62)

Resim 67: Üstte erkek, altta kadın bağlı ayakkabısı (1805- 1811, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 60.

Resim 68: Erkek çizmeleri (önden arkaya doğru) Blucher çizme- 1820- 1830, İngiltere, Wellington çizme- 1840, İngiltere, koncu kıvrılan çizme.

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 72.

Resim 69: Kadın botları (1810- 1840, İngiltere ya da Fransa).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 63.

1830'larda kadınlar kare burunlu babetler giyiyordu.

Resim 70: Kare burunlu babet (1830- 1840, İngiltere).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

XIX. yüzyılın başlarında pantografin geliştirilmesiyle rahatlıkla sağ ve sol ayakkabılar üreilmeye başlandı. 1850- 1870 yıllarında kadınlar ve erkekler için kısa konçlu botlar popüler olmuştu. Bu botlarda aksesuar olarak bağ, püskül ve düğmeler kullanılmıştır (Resim 71). (Pratt ve Woolley, 2008: 65, 73) 1870'lerde ökçeli ve fiyonklu gova ayakkabılar kullanılmıştı (Resim 72). 1890'larda gova ayakkabıların ökçeleri kısalmıştı (Resim 73).

Resim 71: Kadın ve erkek botları
(üstte kadın botu- 1865- 1870, İngiltere, ortada dekoratif dikişli kadın botu-
1850'ler, İngiltere ya da Fransa, altta erkek botu- 1851, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 73.

Resim 72: Fiyonklu gova ayakkabı (1870- 1880, İngiltere ya da Fransa).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

Resim 73: Alçak ökçeli gova (1890- 1899).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

XVIII. yüzyıl sonu ve XIX. yüzyılda Osmanlı ayakkabıları Avrupa'da giyilen ayakkabılara benzemektedir (Görünür, 2014: 63, 67, 73, 78, 81, 83, 85, 87, 89, 97, 111, 119, 135, 137, 143, 153, 163, 167, 173, 267, 271, 277, 279, 281, 285, 293).

XVIII. yüzyılda İran’da sayası bordo kadife, tabanı köseleden, topuk bölümü üçgen formunda, burnu yukarıya doğru kıvrık kadın terliği üretilmekteydi. Saya yüzüne kılaktan ve renkli pamuklu iplik ile dival tekniğinde hurma dalı ve bundan gelişen kıvrımlı dallar rozet çiçekler ve yapraklardan oluşan bir kompozisyon işlenmekteydi (Resim 74).

Resim 74: Terlik (XVIII. yüzyıl, İran).

Kaynak: Görünür, 2014: 153.

XVIII. yüzyılda Osmanlı’da nalın da kullanılmaktaydı. Resim 75’de ahşaptan oyularak yapılmış aşağıya doğru genişleyen yüksek ökçeli bir nalın görünmektedir. Tabanın yüzeyi ve ökçelerin kenarı oyma tekniğinde bitkisel bezemeli fildişi plakalarla kaplıdır. Fildişi plakalarda girift bir düzende kıvrık dal ve çiçeklerle yapılmış bezeme ve taban bölümünde kulplu vazo içinden çıkarak yukarıya doğru gelişen gül ve karanfilli kıvrık çiçek dalları bulunmaktadır. Ökçelerin dış ve iç yüzeyleri yeşil zemin üzerine renkli kalem işi bezelidir.

Resim 75: Nalın (XVIII. yüzyıl, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 267.

XVIII. yüzyıl sonu ve XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı'da kadınlar ökçesiz keçi derisinden yumuşak tabanlı çizmeler giymektedir. Bunlara Resim 76'daki çizme örnek gösterilebilir. Yuvarlak burunlu, koncu önden dizi örten, taba rengi keçi derisinden üretilmiş çizmenin yüzüne tepesinde hilal olan stilize bitkisel motifler sırma ile dival tekniğinde işlenmiştir. Konç ile yüzün birleştiği bölüm ve topuk bölümü kılabdandan ile işlenerek sağlamlaştırılmıştır.

Resim 76: Kadın çizmesi (XVIII. yüzyıl sonu- XIX. yüzyıl başı, Orta Asya).

Kaynak: Görünür, 2014: 63.

Aynı dönemde sayası kadife, tabanı kösele terlikler de kullanılmaktaydı. Resim 77’de burnu sivri ve kalkık, sayası lacivert kadife, kenarları ince ahşap çita üzerine deri kaplanarak şekillendirilmiş tabanı kösele terlik görünmektedir. Saya yüzüne deri kalıplar üzerine dival tekniğinde kılbadanla yoğun olarak kıvrımlı dallar pembe ipekli dokuma olan taban astarına ise bitkisel bir motif işlenmiştir.

Resim 77: Terlik (XVIII. yüzyıl sonu- XIX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görüntür, 2014: 97.

XIX. yüzyılda da Osmanlı kadınları ökçesiz yumuşak tabanlı çizme giymeye devam etmiştir. Bu dönemde çizme koncunun ağız formu değişmiştir. Koncun üst bölümü üçgen parçalar ile uzatılmış istenildiğinde bu bölüm konç üzerine kıvrılabilecek formda tasarlanmıştır. Resim 78’de sayası mor kadife, yumuşak tabanı yeşil boyalı deri, konçların üst bölümü yeşil kadifeden dikilmiş, tüm yüzeyine kılbadanla dival tekniğinde kıvrık dallar ve nara benzeyen motifler işlenmiş kadın çizmesi yer almaktadır.

Resim 78: Kadın çizmesi (XIX. yüzyıl, Orta Asya).

Kaynak: Görünür, 2014: 67.

Aynı dönemde sayası kadife, tabanı deri, ökçesiz pabuçlar da kullanılmaktaydı. Resim 79’da örnek olarak verilen kadın pabucu sivri burunlu, yumuşak tabanlı, sayası lacivert kadife ve saya astarı deridir. Sayası deri kalıplar üzerine sırma ve pulla dival tekniğinde yoğun olarak kıvrık bitkisel motifler işlenmiş olan pabucun üstündeki bitkisel kıvrımlar ön üstte lotus şeklinde sonlanmaktadır. Saya ağzına iki sıra kılabledanla sarma bordür işlenmiştir.

Resim 79: Kadın pabucu (XIX. yüzyıl, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 119.

Bu dönemde kullanılan terliklerde baskı tekniği göze çarpmaktadır. Resim 80’de görülen sayası ve tabanı deri, sivri ve kalkık burunlu terliğin sayasına baskı ile düz çizgiler ve bunların birleşme yerlerine dairesel motifler yapılmıştır. Terliğin mostrası lacivert çuha olup bunun üzerine kılabledan ve pul ile dival tekniğinde bitkisel motifli işleme yapılmıştır.

Resim 80: Terlik (XIX. yüzyıl, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 88, 89.

Aynı dönemde yanları kapalı terlikler de giyilmekteydi. Resim 81’de kalkık sivri burunlu, sayası mor çuha, tabanı deri, yüzüne dival tekniğinde, kılardan, bükümlü tel ve kum incileri kullanılarak merkezde iri bir rozet çiçek yer alan yoğun bir bitkisel kompozisyon işlenmiş terlik görülmektedir. Merkezdeki rozet çiçeğin ortasına yeşil taş tutturulmuştur. Saya ile aynı kumaştan olan mostraya kılardan ile bir çiçek buketi işlenmiştir. Ağız kenarına balıksırtı simli kaytan geçirilmiş arkasına ve önüne birer püskül konulmuştur.

Resim 81: Kapalı terlik (XIX. yüzyıl, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 111.

Nalın kullanımı bu dönemde de sürmüştür. Aşağıda XIX. yüzyılda kullanılan nalınlara ait iki örnek görülmektedir. Resim 82’de aşağıya doğru genişleyen yüksek ökçeleri ahşaptan oyularak yapılmış nalının burun ve topuk bölümü sivri uçludur. Nalının tüm yüzeyi küçük üçgen sedef parçaları ile düz ve zikzak hatlı gümüş tel şeritlerle kakma tekniği ile süslenmiştir. Tabanda ve ökçelerin ön ve arka yüzlerinde altı yapraklı rozet çiçek motifi yer almaktadır. Kahverengi deri bantlar iki yandan dörder adet iri başlı çivi ile tabana tutturulmuştur. Resim 83’de yekpare olarak ahşaptan oyularak yapılmış nalın aşağıya doğru genişleyen yüksek ökçelidir. Tabanın yüzü, kenarları, ökçelerin dış ve yan yüzleri repuse tekniğinde bezeli gümüş plakalar ile kaplıdır ve bu plakalar küçük çiviler ile nalına tutturulmuştur. Üzerlerindeki bezeme fiyonk ile bağlı çiçek demetleri, ikili mine çiçekleri ve ‘S’ kıvrımlı dallardan oluşan frizlerdir. Meşin bantları yeşil kadife kaplıdır ve üzeri dival tekniğinde çiçek ve fiyonk motifi işlemelidir. Tabanın altı ve ökçelerin iç yüzü kırmızı kadife kaplıdır. Ökçelerin altına 1 cm yüksekliğinde tahta parçası takılıdır.

Resim 82: Yüksek ökçeli nalın (XIX. yüzyıl, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 271.

Resim 83: Gümüş kaplamalı nalın (XIX. yüzyıl, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 279.

XIX. yüzyıl sonlarında Osmanlı da kadınlar kısa konçlu, kalkık sivri burunlu, tabanı tek parça köseleden yapılmış botlar giymişlerdi. Resim 84’de sayası ve astarı deri, konç astarı ipek dokuma olan botun koncu dışı kıvrılmıştır. Çizgili ipekli dokumadan olan konç astarının kenarına balıksırtı formundaki simli kaytan geçirilerek ön ortada birleştirilmiştir.

Resim 84: Kadın botu (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 81.

Aynı dönemde görülen çocuk potin örneği Resim 85’de görülmektedir. Konçlu, yuvarlak burunlu, yekpare köseleden, ökçeli, krem rengi ipekli dokumadan yapılmış olan bağlı çocuk potininin sayası kumaş deseni takip edilerek sırma ile zengin bitkisel kompozisyon işlenmiştir. Taban altında Rumca ve Osmanlıca ‘‘Nikoli Karamandula’’ yazmakta, 23 ve 3 rakamları da görülmektedir.

Resim 85: Sayası işlemeli çocuk potini (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 167.

Aynı dönemde yekpare ahşaptan yapılan Osmanlı nalınlarının ökçe boyları kısalmış, arka ökçe genişlemiştir. Resim 86’de ön ökçesi aşağıya doğru genişlemiş, arka ökçesi içe doğru kavis almış ve zeminde tekrar genişlemiştir. Burun formu genişleyerek bitmiş, içe doğru kavislendirilen iki dilim vardır. Nalının topuk kısmı sivri bitmiştir. Tabanı, ökçelerin dış yüzleri ve kenarları, yuvarlak, üçgen ve dikdörtgen ve çeşitli geometrik formlarda kesilmiş sedef parçalarıyla süslenmiştir. Nalının mor kadife kaplanmış bantları üzerinde kılardan ve tırtıl tel ile dival tekniğiyle yaprak motifleri işlenmiştir. Resim 87’de tüm yüzeyi bordo, sarı renkte ipekli Hereke dokuması ile kaplanmış ve ökçe dışları ve yan yüzeylerine ajur tekniğinde ‘‘C’’ kıvrımlı yaprak ve çiçek motifleri ile bezeli gümüş plakalar küçük çiviler yardımıyla aplike edilmiştir. Tabanın tüm yüzeyi zikzak, burun ve topuk kısmında çiçek motifleri ile süslenmiş plaka ile kaplıdır. Nalın bantlarında da zikzak bezemeli plaka görülmektedir. Plakanın ortasında üzerine aplike yöntemiyle çiçek ve bu çiçekten gelişen yapraklar ve goncalarla süslenmiştir. Nalının tüm parçalarında şah damgası ve bantların üzerindeki plakalarda da Sultan II. Abdülhamid’in tuğrası görülmektedir. Resim 88’de ön ve arka ökçeleri küt olarak şekillendirilmiştir. Burun formu düz, topuk formu yuvarlak olarak bitirilmiştir. Nalın tabanın yüzü, ön ve arka ökçelerinin dış ve iç yüzeyleri, tüm yan kenarlar repousse ve kumlama tekniği ile şekillendirilmiş düşük ayar gümüş plakalar ile kaplanmıştır. Plaka üzerindeki desenler yoğun olarak rokoko üslubunda ‘‘C’’ kıvrımlı ve gül motifleri ile bezelidir. Nalın bantı kırmızı kadife ile kaplanmış ve üzerine gül desenli gümüş plaka yerleştirilmiştir.

Resim 86: Kısa ökçeli nalın (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 277.

Resim 87: II. Abdülhamid tuğralı nalın (1876- 1909, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 281.

Resim 88: Gümüş plakalı nalın (XIX. yüzyıl sonu, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 285.

Osmanlı'da XIX. yüzyıl sonu XX. yüzyıl başlarında çocukların da bot giydiği görülmüştür. Resim 89'da uzun konçlu, kızıl kahverengi deriden sayası olan, tabanı yekpare köseleden, sivri kalkık burunlu çocuk botu görülmektedir. Ökçesinde yükseklik sağlamak ve kaymayı önlemek için demir parçalar çakılmıştır. Ön bölümü arka bölümüne göre daha yüksek olan koncun yanları dikişlidir ve önde akordeon biçiminde boğumlar vardır. Deri astarlı botun koncu dışarıya doğru kıvrılmış ve ortasına uzun pamuklu iplikten püsküller takılmıştır.

Resim 89: Püsküllü çocuk botu (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 83.

XIX. yüzyıl sonu XX. yüzyıl başında Osmanlı’da potinler giymeye devam etmiştir. Resim 90’da yuvarlak burunlu, ökçeli, mor kadife sayası ve koncunun iki yanında lastik bulunan, saya yüzeyi yoğun olarak kılardan, bükümlü tel ve tırtıl tel kullanılarak dival tekniği ile kökten çıkan kıvrımlı dallar ve rozet çiçeklerden oluşmuş kompozisyonla süslenmiş potin görülmektedir. Kadife kenarlarına simli sutaşı geçirilmiştir ve ökçesi altın varakla yaldızlanmıştır. Tabanı yekpare köseleden yapılmış potinin tabanında 41 ve 1 rakamları görülür. Resim 91’de görülen potinin burnu küt formda olup sayası bordo kadifeden yapılmıştır ve ökçesi de bordo kadife ile kaplanmıştır. Tıpkı Resim 90’da görülen potin gibi bu potininde yekpare kösele tabanı vardır ve taban altında 41 ve 1 rakamları görülür. Saya yüzü dival tekniğinde tırtıl tel ve bükümlü tel kullanılarak yoğun şekilde kökten çıkan kıvrımlı dallar ve mine çiçekleri ile rozet çiçekler işlenmiştir. Konçların iki yanında lastikler vardır. Kadife sayanın kenarlarına sırma sutaşı geçirilmiştir.

Resim 90: Altın varak ökçeli potin (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 135.

Resim 91: Ökçesi kadife kaplı potin (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 137.

Aynı dönemde galoş potinler de yaygındı. Resim 92’de konçları çuha potin ve galoşu yer almaktadır. Bu siyah deri potinin yan tarafları yeşil renkte lastiktendir. Galoşun ökçesi yuvalıdır ve yürürken potini çıkmaması, çıkarken kolaylık sağlanması için vidalıdır. Galoşun ve potinin tabanı ile ökçesi köseledir. Taban ahşap ökçe ise madeni çiviler ile tutturulmuştur. Potinin taban astarı deri, saya astarı pamuklu dokumadır. Konç ağzında iki adet ekstrafor kulak vardır. Konç bölümü kırmızı çuha üzerine kordon tutturma tekniğinde dairesel motiflerle işlenmiştir.

Resim 92: Koncu çuha galoş potin (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 73.

Galoş potine başka bir örnek Resim 93’de verilmektedir. Bu potinin koncu deri ve lastikten üretilmiştir. Potinin yanlarına süs olarak beş adet küçük sedef düğme dikilmiş potin ve galoşun yüzüne renkli iplikle, makine dikişiyile çeşitli süslemeler ve bir lale motifi yapılmıştır.

**Resim 93: Koncu deri, düğmeli galoş potin
(XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).**

Kaynak: Görünür, 2014: 78.

Aynı dönemde giyilmiş çocuk pabuç örnekleri Resim 94 ve 95’de görülmektedir. Resim 94’de yer alan pabucun burnu yuvarlak, yumuşak tabanlı ve koyu kırmızı deriden sayası vardır. Saya astarı deri ve pamuklu dokumadan yapılmıştır. Pabucun mostrasında üç adet damla formunda ajur vardır ve ajur boşluklarından koyu kırmızı deri görülmektedir. Taban altında elle Osmanlıca yazılmış 2,1 ve 5 rakamları görülmüştür. Resim 95’de burnu sivri ve kalkık, kırmızı deriden sayası olan çocuk pabucu görülmektedir. Tabanı ve mostrası deri olan pabucun saya astarı pamuklu dokumadan yapılmıştır. Mostra üzerinde üç adet üçgen formunda ajurlar görülmüştür.

Resim 94: Çocuk potini (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 85.

Resim 95: Sivri burunlu çocuk pabucu (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 87.

Aynı dönemde Osmanlı kadınları ökçeli, sayası dival tekniğinde, yoğun çiçek motifleri ile süslenmiş ayakkabılar giymişlerdir. Resim 96'da sivri burunlu, tabanı parça köselelerin birbiri üzerine çivilenmesiyle oluşturulmuş, sayası ve mostrası bordo kadifeden, astarı ince deriden ayakkabı görülmektedir. Sayası iki parçadan oluşmakta olup yanları açıktır. Saya parçalarının yüzünde kılabledan ile dival tekniğinde büyük bir kuş ve etrafında çiçek ve yaprak motifleri yoğun şekilde işlenmiştir.

Resim 96: Kadın ayakkabısı (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 163.

Aynı dönemde görülen küt burunlu terliğin sayası ve mostrası mor kadifeden ve saya astarı deriden yapılmıştır. Yekpare kösele tabanlı terliğin ökçesi birkaç kat köselenin üst üste konulmasından elde edilmiştir ve ayakkabı çivi ile tutturulmuştur. Saya yüzeyinde dival tekniği ile sırma, tırtıl tel ve kum incisi kullanılarak geniş yapraklı çiçek ve yapraklar yoğun şekilde işlenmiştir. Mostrada da dival tekniği ile işlenmiş bitkisel bir motif görülmektedir. Saya ağzına biye geçirilmiş ve üzerine zikzaklı simli sutaşı çevrilmiştir (Resim 97). Resim 98'de sivri burunlu, ökçeli, sayası saten kumaştan yapılmış terliğin tabanı ve ökçe kapağı köseledir. Tabanı yapıştırma olan terliğin ökçe kapağı çivi ile sabitlenmiştir. Sayası saten kumaş olan terliğin ökçe kaplaması, mostrası ve saya astarı da satendir. Saya üzerinde bükümlü tel ve tırtıl tel ile iri bir çiçek etrafında

yapraklı dallar işlenmiştir. Saya üzerinde kendinden desenli olan bir kurdele ile fiyonk yerleştirilmiştir. Taban altında ‘‘Granta Fabrik Costantinople’’ yazısı ve daire içinde bir monogram, okunmayan bir yazı görülmüştür. 38 ve 3 rakamları da taban altında görülmektedir.

Resim 97: Kadın terliği (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 143.

Resim 98: Krem renkli terlik (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 173.

Bu dönemde görülen çocuk nalının tabanı tıpkı daha önceki dönemlerde olduğu gibi yekpare ahşaptan yapılmıştır. Küt ve alçak ökçeli nalının burnu üçgen formdadır. Nalının tüm yüzeyi kırmızı kadife ile kaplanmış ve üzeri düşük ayar ince gümüş plaka ile kaplanmıştır. Bu plaka ajur ve kabartma tekniği kullanılarak geometrik şekiller, rozet çiçek ve kıvrımlı dallar ile bezenmiş ve nalına küçük çiviler yardımı ile tutturulmuştur (Resim 99).

Resim 99: Çocuk nalını (XIX. yüzyıl sonu- XX. yüzyıl başı, Osmanlı).

Kaynak: Görünür, 2014: 293.

Çin'de Guangxu döneminde (1875- 1908) kadın giyiminde saksı ayakkabılar popüler olmuştur. Han kadınlarının aksine ayaklarını bağlamayan Mançu kadınları yüksek tabanlı ayakkabılar giyebiliyorlardı. Yüksekliği 12 cm ye kadar çıkabilen ayakkabının platform ökçeleri Çin çiçek saksılarını andırmaktadır. Kadınlar bu ayakkabıların kendilerine özgün bir yürüyüş şekli kazandırdığını inanıyordu (Resim 100). (Fogg, 2014: 165)

Resim 100: Saksı ayakkabı (1875- 1908, Çin).

Kaynak: Fogg, 2014: 165.

1900'lü yıllarda giyilen kadın ve erkek ayakkabılarının birçoğunda 'Louis' sitili ökçe kullanılıyordu. Resim 101'de süet, tokalı ve yüzü kapalı kadın ayakkabısı görülmektedir. Resim 102'de kırmızı deriden zımbalı çarık (yüzü gambaların üstünde) bağlı ayakkabı yer almaktadır. Resim 103'de düğmeli erkek botları bulunmaktadır.

Resim 101: Tokalı kadın ayakkabısı (1905- 1910, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 82.

Resim 102: Bağlı kadın ayakkabısı (1900, İngiltere).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

Resim 103: Düğmeli botlar arkada erkek botu, önde kadın botu (1900, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 83.

1914- 1918 yıllarında I. Dünya Savaşı yaşanmıştır. 1910'lu yıllarda 1900'lerin ayakkabı modelleri kullanılmaya devam edilmişti. Ancak ayakkabıların burunları genişlemiş ve Louis ökçelerin yerini daha az eğimli ökçeler almıştı (Resim 104).

Resim 104: Ayakkabı reklamı (1916, İngiltere).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 85.

Savaşın etkisiyle kadınlar bot giymişlerdi. Bot üzerine tozluklar kullanılmıştı (Resim 105).

Resim 105: Amerikan motorize birlikleri kadın savaş üniformasında tozluklar.

Kaynak: Fogg, 2014: 207.

1920'li yıllarda tozluklar giyilmeye devam edilmişti (Resim 106). Bu yıllarda kadınlar arasında tek bantlı ayakkabılar popülerdi (Resim 107). Aynı dönemde kadın ayakkabısı ökçeleri yükselmiştir.

Resim 106: Tozluklarını gösteren manken (20 Şubat 1928, Londra).

Kaynak: Yapp, 2005a: 225.

Resim 107: Tek bantlı ayakkabı (1925, İngiltere).

Kaynak: Yapp, 2005a: 239.

1930'larda gova ayakkabılar (Resim 108) ve yüzü kapalı bağli ayakkabılar (Resim 109) kullanılmaktaydı.

Resim 108: Gova ayakkabı (1930, İngiltere).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

Resim 109: Bağlı kadın ayakkabısı (1930- 1939).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

1940'lı yılların ilk yarısı savaş ve yıkım ile ikinci yarısı ise yeniden yapılanma uğraşları ile geçmişti. 1945 yılına kadar üniforma giymek modaydı. Resim 110'da II. Dünya Savaşında Kuzey Afrika'da ilerleyen yedinci zırhlı birliğinde sürekli olarak ayak kontrolü yapılıyordu. Resimde molyer (gambası yüzün üstünde) postal görülmektedir. Sivil kıyafetler kısıtlıydı. Savaştan sonra Christian Dior önderliğinde gelişen "New Look" dalgasıyla lüks ve ihtişam geri geldi. 1945'de İsviçre'de Bally firması yuvarlak burunlu, konik ökçeli, yanları açık (mabeyn) ve bilekten bağlı feminen ayakkabılar üretmişti (Resim 111). 1940'ların sonlarına doğru dans edenler spor ayakkabılar da giyyordu (Resim 112). (Yapp, 2005b: 6, 7, 37, 339) Bu yıllarda erkekler tek renk ya da iki renkli (genellikle siyah- beyaz) çarık (oxford) (yüzü gambaların üstünde) ayakkabılar giyyorlardı (Resim 113). (Fogg, 2014: 295)

Resim 110: Postal.

Kaynak: Yapp, 2005b: 37.

Resim 111: Mabeyn ayakkabı (1945, İsviçre).

Kaynak: collections.vam.ac.uk, 09.04.2017.

Resim 112: Spor ayakkabıları ile dans edenler (1949, Paris).

Kaynak: Yapp, 2005b: 339.

Resim 113: Havalı takımlar içinde oxford ayakkabı giymiş iki genç (1943, ABD).

Kaynak: Fogg, 2014: 294.

1950'li yıllarda ABD'de gençler tenis ayakkabıları giyiyordu (Yapp, 2005c: 208). Bu yıllarda Avrupa'da kadınlar gova (Resim 114) ve mokasen ayakkabılar (Resim 115) kullanıyordu.

Resim 114: Christian Dior Paris'teki atölyesinde gova ayakkabı giymiş model ile (1952, Fransa).

Kaynak: Yapp, 2005c: 218.

Resim 115: Mokasen ayakkabıları ile bir model (1954, Fransa).

Kaynak: Yapp, 2005c: 217.

1960'larda etekler kısalmıştı. Bu etekler ile kalın ökçeli ayakkabılar ya da çizmeler giyiliyordu. 1960'lı yılların ortalarında Fransız ayakkabı tasarımcısı Roger Vivier tarafından tasarlanan 'pligrim' ayakkabı popüler oldu. Bunlar köşeli burunlu, 3,5 cm yüksekliğinde geniş bir ökçeye sahip, yüzünde büyük bir tokası olan düz ayakkabılardı (Resim 116). (Fogg, 2014: 348)

Resim 116: Pligrim ayakkabı.

Kaynak: Fogg, 2014: 348.

Bu yıllarda kısa eteklerle diz altı çizmeler de giyiliyordu (Resim 117).

Resim 117: King's Road'daki Just Looking adlı butiğın açılışında modeller (1967, Londra).

Kaynak: Fogg, 2014: 354.

Yuri Gagarin'in 1961'de uzaya giden ilk insan olması ve Neil Armstrong'un 1969'da Ay'a ayak basması ile Uzay Çağı başlamıştı. İçlerinde Pierre Cardin'in de bulunduğu bir grup tasarımcı uzay çağı modellerini hazırladılar. Uzaylı savaççı havası diğerk aksesuarlar yanında kısa konçlu ve açık burunlu, düz tabanlı, beyaz rukan veya oğlak derisi ay botlarıyla biraz daha vurgulanıyordu (Resim 118). (Fogg, 2014: 376, 377)

Resim 118: Uzay Çağı koleksiyonu (1964, Courreges).

Kaynak: www.shrimptoncouture.com, 27.10.2016.

Dönemin sonlarına doğru ayakkabı tasarımcıları platform tabanlı ayakkabıları tanıtmaya başlamışlardı (Pratt ve Woolley, 2008: 108).

1970'lerde platform tabanlı ayakkabılar yaygınlaşmıştı (Resim 119). İngiliz ayakkabı tasarımcısı Terry de Havilland karikatürümsü devasa platform tabanlı çizmeler tasarlamıştı (Fogg, 2014: 406).

Resim 119: Elton John'un platform tabanlı çizmesi.

Kaynak: Fogg, 2014: 406.

1980'lerin en popüler ayakkabı modeli Dr. Marten's (Doc Martens, Docs ve DMs) botlarıdır. Bunlar Alman doktor Klaus Martens tarafından tasarlanmıştır. Dazlaklar ve punk destekçileri için bu ayakkabılar önemli bir moda aksesuarıydı (tr.wikipedia.org, 10.04.2017) (Resim 120).

Resim 120: Dr. Marten's botu.

Kaynak: www.polyvore.com, 10.04.2017.

Bu yıllarda ‘‘Gucci’’ mokasen de popülerdi (Resim 121). Bu ayakkabıların tokası binicilikte kullanılan gem (kantarma) biçimindeydi. (Fogg, 2014: 440)

Resim 121: Gucci mokasen.

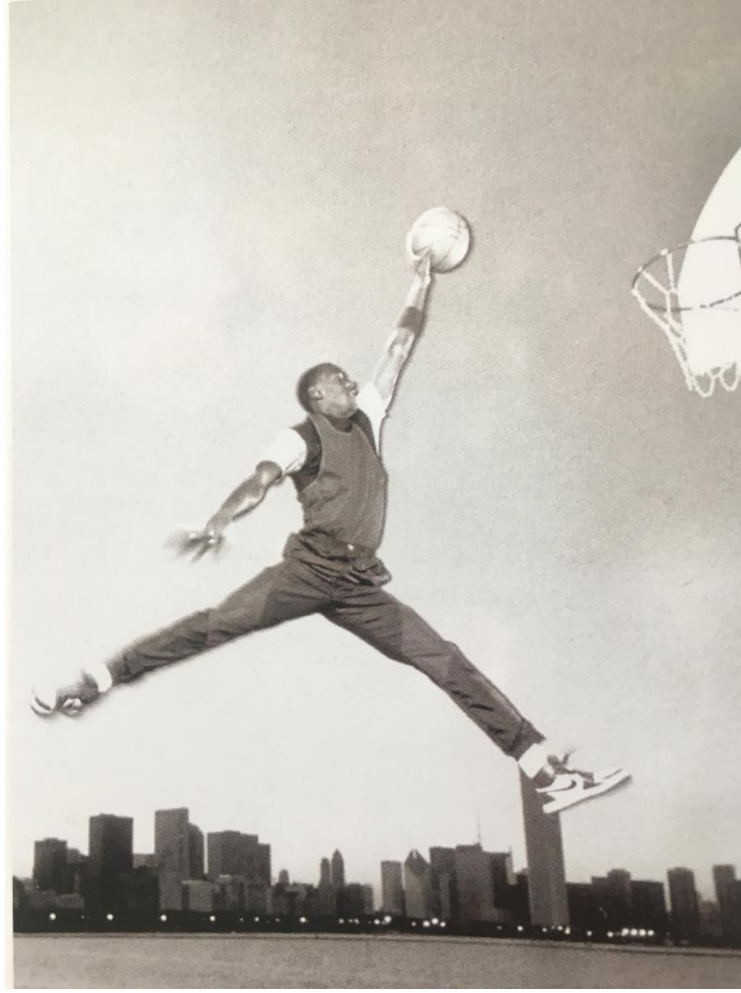
Kaynak: Fogg, 2014: 440.

Yine bu dönemde spor ayakkabılar günlük hayatta yaygın olarak kullanılmaktaydı (Resim 122, 123).

Resim 122: Doğu kıyısı rap grubu EPMD, spor ayakkabıları ile bir albümlerinin kapak fotoğrafında.

Kaynak: Fogg, 2014: 446.

Resim 123: Michael Jordan, Nike reklamları için klasik “Air Jordan” sıçramasını yapıyor (1987).

Kaynak: Yapp, 2005d: 328.

1990’ların ilk yıllarında Vivienne Westwood yüksek ökçeli ve platform tabanlı ayakkabılar tasarlamıştı (Resim 124).

Resim 124: Platformlu ve 30 cm ökçeli ayakkabı (1993, V. Westwood).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 110.

Dönemin ortalarında tasarımcılar çiçek desenlerini ayakkabılarına taşımışlardı.
(Resim 125, 126).

Resim 125: Kadın ayakkabısı (1995, Christian Louboutin).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 121.

Resim 126: Kadın ayakkabısı (1996, Manolo Blahnik).

Kaynak: Pratt ve Woolley, 2008: 113.

1990'ların sonlarında düz tabanlı parmak arası sandaletler modaydı (Resim 127).

Resim 127: Parmakarası sandalet (1999, Manolo Blahnik).

Kaynak: Watson, 2007: 173.

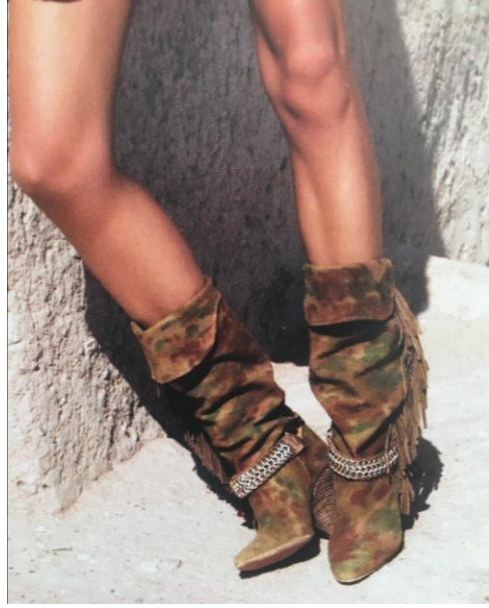
Bu yıllarda da spor ayakkabı giyimi devam etmekteydi (Resim 128).

Resim 128: Adidas ayakkabı.

Kaynak: Fogg, 2014: 532.

Bu yıllarda korsan çizmeleri de ilgi görmüştü. Korsan çizmelerin sayıları süet, konçların üstü dışa kıvrılmış, püskül ve metal aksesuarları bulunmaktaydı (Resim 129).

Resim 129: Korsan çizmeleri.

Kaynak: Fogg, 2014: 536.

2000'li yıllarda spor ayakkabı modelleri çoğalmış (Resim 130) ve bu ayakkabılara gelişen teknoloji ile birlikte geleneksel ayakkabılarda bulunmayan adım sayısını hesaplama, bağları otomatik bağlama gibi yeni işlevler eklenmiştir.

Resim 130: Nike- Air Force modeli.

Kaynak: www.complex.com, 11.04.2017.

Resim 131: Adidas- TS Lightswitch Gil II Zero modeli.

Kaynak: www.complex.com, 11.04.2017.

Bu yıllarda koyun derisinden üretilen “fuzzy” çizmeler de popülerdi (Resim 132). Bu çizmelerin en çok bilinen markası “UGG” dır. 2009 yılında 500 milyon Amerikan Doları’ndan daha fazla UGG ürünü satılmıştır. (tr.wikipedia.org, 11.04.2017)

Resim 132: Fuzzy çizme.

Kaynak: www.thegloss.com, 11.04.2017.

2000'li yılların yüksek konçlu popüler başka bir ayakkabısı gladyatör çizme­lerdi (Resim 133).

Resim 133: Gladyatör çizme.

Kaynak: www.thegloss.com, 11.04.2017.

Bu yıllarda yüksek ökçeli abiye formunda spor ayakkabılar yaygındı (Resim 134).

Resim 134: Ökçeli spor ayakkabı.

Kaynak: nigelnotrends.blogspot.com.tr, 11.04.2017.

Bu dönemde parmakarası sandaletler çok tercih edilmişti (Resim 135).

Resim 135: Parmakarası sandalet.

Kaynak: www.thegloss.com, 11.04.2017.

Bu yıllarda plastikten üretilen “croc” terlikler giyilmiştir (Resim 136).

Resim 136: Croc.

Kaynak: www.theodysseyonline.com, 11.04.2017.

1.3. Dizüstü Çizme Tanımı ve Çeşitleri

Burada dizüstü çizmenin tanımı yapılarak başlıca bölümleri sıralanmaktadır. Çeşitli kriterlere göre dizüstü çizme çeşitleri verilmektedir.

1.3.1. Dizüstü Çizmenin Tanımı

Çizme, konçları (boğazları) diz kapağı hizasına kadar uzanan ya da diz kapağını geçen ayakkabılardır. Türkçede ‘çizme anlamına gelen en eski kelime uguk’tur’ (Naskali, 2007: 21). Çizmenin başka bir tanımı; koncu fotinden (koncu ayak bileğini en çok 5 cm aşan ayakkabılar) daha uzun ayakkabı türüdür (Akalm, Yılgör ve Seyhan, 1993: 54, 71).

Dizüstü çizme, konç yüksekliği diz kapağını aşan çizmelerdir. Dizüstü çizmelerde konç yüksekliği bele kadar uzayabilir. Bu çizmeler bacakları korumak amacıyla kullanılmaktadır. Balıkçı çizmeleri, itfaiyeci çizmesi bu amaçla giyilen dizüstü çizmelere örnek verilebilir. Bu çizmeler kadınlarda dikkat çekmek ve seksapaliteyi ön plana çıkarmak için de giyilmektedir. Sanatçıların sahne kostümlerinde yer alan dizüstü çizmelerde olduğu gibi.

Dizüstü çizmenin diğer ayakkabı türlerinden farklı olan başat bölümü dizüstüne uzanan koncudur. Koncun uzunluğu dizkapağının hemen üstünden bele kadar olabilir. Konç, bağ, fermuar gibi çeşitli işlevsel aksesuarlar ile dekore edilebileceği gibi nakış, baskı, lazer, applike ve benzeri görsel aksesuarlar ile de süslenebilir.

1.3.2. Dizüstü Çizme Çeşitleri

Dizüstü çizmeler konç yüksekliğine göre, kullanılan işlevsel aksesuarlara, kullanım amacına, üretildikleri malzemelere göre sınıflandırılabilir:

a) Konç yüksekliğine göre dizüstü çizme

Dizüstü çizmeler konç yüksekliğine göre dört bölüme ayrılır:

- **Konç yüksekliği diz kapağının üstüne kadar olan dizüstü çizme**

Bunlar konç yüksekliği diz kapağının hemen üstünde olan çizmelerdir (Resim 137). Bu tip çizmelerin diz kapağının hareketini engellememesi için konç elastiki malzemeden üretilmeli ya da koncun diz kapağını aşan bölümü arka taraftan açık bırakılmalıdır. Bu konuda başka bir çözüm yolu koncun bacadan geniş yapılmasıdır.

Resim 137: Koncu diz kapağının üstüne kadar uzanan çizme (Aquazzura).

Kaynak: shoerazzi.com, 11.12.2016.

- **Konç yüksekliği uyluk ortasına kadar olan dizüstü çizme**

Bu tip çizmelerde konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanmaktadır (Resim 138). Uyluk diz kapağından daha geniş olduğu için bu çizmelerin konçlarının diz kapağına doğru inmesi karşılaşılan bir sorundur. Koncun diz kapağının hareketini engellememesi yanında koncun dik durması da sağlanmalıdır.

Resim 138: Konç yüksekliği uyluk ortasına kadar olan çizme (Tom Ford).

Kaynak: www.mytheresa.com, 11.12.2016.

- **Konç yüksekliği kasiğa kadar olan dizüstü çizme**

‘‘Etek altı çizmeler’’ olarakta isimlendirilen bu tip çizmelerde konç yüksekliği kasıklara kadar yaklaşmaktadır (Resim 139).

Resim 139: Etek altı çizme (Christian Louboutin).

Kaynak: www.popsugar.com, 11.12.2016.

- **Konç yüksekliği bele kadar olan dizüstü çizme**

Bu çizmelerde konç yüksekliği bele kadar uzanmaktadır. Koncun dış yandan uzanan bölümleri bir kemer yardımı ile bele tutturulmaktadır (Resim 140). Tayt formunda üretilen çizmelerde bu gruptadır.

Resim 140: Konç yüksekliği bele kadar olan dizüstü çizme (Maven).

Kaynak: www.jeffreycampbellshoes.com, 04.05.2017.

b) Kullanılan işlevsel aksesuarlara göre dizüstü çizme

Dizüstü çizmelerde koncun açılıp kapanmasını sağlamak için fermuar, bağ, toka, cırt kullanılabilir. Bu aksesuarlar tek başlarına olabileceği gibi birlikte de bulunabilirler. Dizüstü çizmenin koncu streç gibi elastiki malzemeden yapılabilir. Bu durumda işlevsel aksesuarlar kullanılmasına gerek bulunmamaktadır.

- **Fermuarlı dizüstü çizme**

Koncun iç tarafına, dış tarafına, arka ortasına, ön ortasına fermuar konulabilir. Fermuarlar koncun boyu kadar (tam fermuar) olabileceği gibi baldırdan tabana kadar (yarım fermuar) da olabilir (Resim 141). Başka bir açıdan kapalı fermuar (kapalıyken dişlerin görünmemesi) ya da açık fermuar (kapalıyken dişlerin görünmesi) uygulaması yapılabilir.

Resim 141: İç tarafta yarım fermuarlı dizüstü çizme (Versace).

Kaynak: designer-shoes.me.uk, 09.12.2016.

- **Tokalı dizüstü çizme**

Bu tip çizmelerin sayısında en az bir toka bulunmaktadır. Konç toka yardımı ile açılıp kapanmaktadır (Resim 142).

Resim 142: Tokalı dizüstü çizme.

Kaynak: www.shape.com, 04.05.2017.

- **Bağlı dizüstü çizme**

Bunlar genellikle ön ortada, dış yanda ya da arka ortada bulunan bağlar ile koncu açılıp kapanan dizüstü çizmelerdir (Resim 143). Bağlar yuvarlak ya da yatsı dokuma, şerit deri ve benzeri olabilir. Bağın rengi saya malzemesinin rengi ile uyumlu ya da kontrasttır.

Resim 143: Bağlı dizüstü çizme.

Kaynak: www.yournextshoes.com, 09.12.2016.

- **Cırtlı dizüstü çizme**

Bu tip çizmeler koncun açılıp kapanması cırt ile sağlanan dizüstü çizmelerdir (Resim 144).

Resim 144: Cırtlı dizüstü çizme (Puma).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

- **Düz dizüstü çizme**

Bunlar koncunun açılıp kapanması herhangi bir aksesuar ile yapılmayan, elastiki malzemedan üretilmiş çizmelerdir (Resim 145).

Resim 145: Düz dizüstü çizme.

Kaynak: www.missguided.co.uk, 04.05.2017.

c) **Kullanım amacına göre dizüstü çizme**

Dizüstü çizmeler kullanım amacına göre; günlük dizüstü çizme, abiye dizüstü çizme, sahne dizüstü çizmesi ve iş dizüstü çizmesi olmak üzere dört bölüme ayrılırlar:

- **Günlük (casual) dizüstü çizme**

Günlük dizüstü çizme, rutin, günlük işleri yaparken günlük giysiler ile kullanılan ve iddiasız çizmelerdir. Bunlarda dikkat çekici detaylar ve aksesuarlar kullanılmaz.

Resim 146: Günlük dizüstü çizme.

Kaynak: www.adorewe.com, 04.05.2017.

- **Abiye dizüstü çizme**

Bu çizmeler ilgi çekmek amacıyla şık ve estetik bir görüntü sağlamaya yönelik kullanılan dizüstü çizmelerdir. Çizmenin taban, ökçe gibi doğal elemanları ile çeşitli aksesuarları, malzemenin dokusu ve rengi, silueti abartılı biçimde tasarlanır.

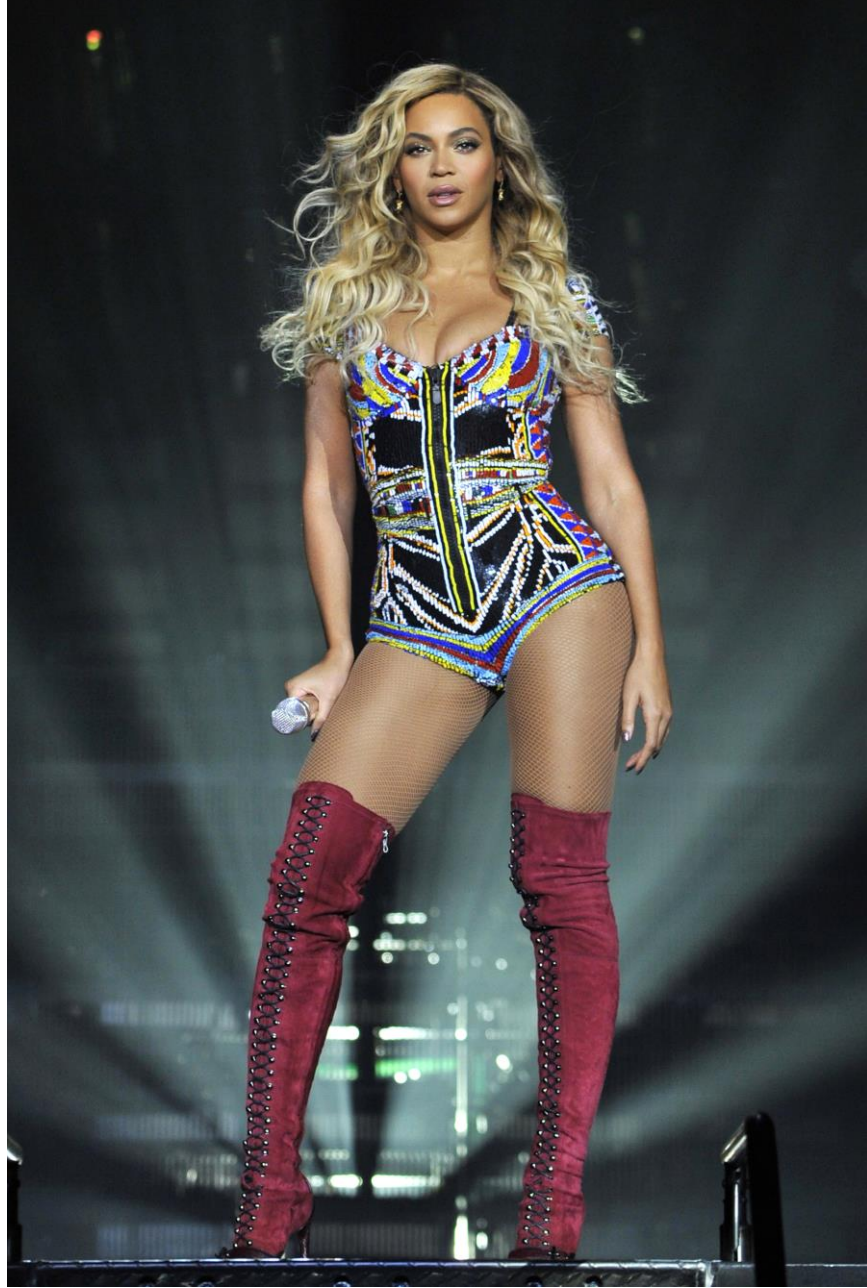

Resim 147: Gizli platformlu, yüksek ökçeli ve baskılı abiye dizüstü çizme (Victoria's Secret).

Kaynak: los40.com.mx, 05.05.2017.

- **Sahne dizüstü çizmesi**

Sanatçıların etkin sahne performansı sergileyebilmek için uygun kostümler ile birlikte giydikleri dizüstü çizmelerdir.

Resim 148: Beyonce dizüstü çizmeleri ile sahnede.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

- **İş dizüstü çizmesi**

Bacakların yaralanmalarını ve ıslanmalarını önlemek amacıyla kullanılan dizüstü çizmelerdir.

Ayak ve bacak yaralanmaları maden, inşaat, metal sanayi, kimyasal alanlar, yangın sahaları, hayvancılık, tarım, askeri ve benzeri birçok iş kolunda sıkça rastlanılan kazalardır. Farklı endüstrilerde, erimiş metal ya da sıvıların, kimyasalların ayak ya da bacak üzerine dökülmesi veya sıçraması sonucu doku kayıplarının ve yanıkların oluşması, sivri cisimlerin batması, sağlık problemleri, alerjik deri reaksiyonları, egzama ve böcek, yılan sokmaları, bacakların ıslanması gibi çeşitli risklerle karşılaşılmaktadır.

Bacak korumada önemli olan maruz kalınan riske uygun dizlik, ya da çizme gibi ürünlerin seçilmesidir. İtfaiyecilerin ısıya dayanıklı malzemelerden üretilmiş dizüstü çizmeler (Resim 149), avcılarının balıkçı çizmesi (Resim 50, 51) giymesi gibi.

Resim 149: İtfaiyeci dizüstü çizmesi.

Kaynak: anclotefire.com, 07.12.2016.

Resim 150: Su geçirmez, koncu kasık hizasına kadar uzanan ördek avı çizmesi.

Kaynak: www.avfoni.com, 07.12.2016.

Resim 151: Balıkçı boy çizmesi.

Kaynak: www.decathlon.com.tr, 07.12.2016.

d) Üretildikleri malzemelere göre dizüstü çizme

Dizüstü çizmelerin sayısı ve tabanı doğal ve sentetik maddelerden üretilir. Doğal maddeler deriler, doğal kauçuk ve doğal liflerden üretilmiş dokuma, örgü ve keçeleştirilmiş yüzeylerdir. Sentetik maddeler arasında suni deri, sentetik liflerden üretilmiş dokuma, örgü ve keçeleştirilmiş yüzeyler ile PVC (polivinil klorür), sentetik TR (kauçuk), termoplastik, PU (poliretan), faylon, EVA (etil vinil asetat) sayılabilir. Saya ve taban yukarıda sayılan maddelerin çeşitli kombinasyonları kullanılarak üretilir.

Resim 152: Sayası tekstil, tabanı sentetik maddelerden üretilmiş dizüstü çizme (Rubeus, Milano).

Kaynak: www.modaoperandi.com, 05.05.2017.

e) **Taban ve ökçe yapılarına göre dizüstü çizme**

Dizüstü çizmeler taban yapılarına göre düz taban, dolgu taban, platform taban ve gizli platform taban olarak ayrılabilir:

- **Dolgu (feta) taban**

Feta taban, pençe ile topuk arasındaki taban bölümü yekpare olan tabanlardır. Bu tip tabanlar yürümeyi kolaylaştırır (Resim 153). Bu tabanlar geniş yan yüzeye sahip oldukları için buralarda çeşitli aksesuarlar kullanılabilir. Bu tip tabanların kullanıldığı çizmelerin ağır olmaması açısından bu tabanlarda özgül ağırlığı hafif olan EVA, faylon, polireten gibi maddeler tercih edilir.

Resim 153: Dolgu tabanlı dizüstü çizme.

Kaynak: www.theoutnet.com, 05.12.2016.

- **Platform**

Platform, tabanın pençe bölümünü yükseltmek amacıyla kullanılan parçadır. Platformlar özgül ağırlığı düşük plastiklerden üretilirler. Platformlar dizüstü çizmeyi giyenin boyunu yüksek gösterirler. Platformlar uygun malzeme ile kaplandıktan sonra monte edilmiş sayanın tabanına yapıştırılırlar. Platformun üstüne esas taban malzemesi yapıştırılır.

Resim 154: Platform tabanlı dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

- **Gizli platform**

Gizli platformda, platform saya malzemesiyle kaplanır; saya ve taban tek parça olarak görünür.

Resim 155: Gizli platform tabanlı dizüstü çizme.

Kaynak: wheretoget.it, 05.05.2017.

Çizmeler ökçe yüksekliklerine göre de sınıflandırılabilir.

- **Yüksek ökçe**

Ökçe yüksekliği 9 pontun (6 cm) üstünde olan dizüstü çizmelerdir (Resim 156).

Resim 156: Yüksek ökçeli dizüstü çizme (Altuzarra Embroidered).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

- **Alçak ökçe**

Ökçe yüksekliği 9 pontun (6 cm) altında olan dizüstü çizmelerdir (Resim 157).

Resim 157: Alçak ökçeli dizüstü çizme (Chloe).

Kaynak: www.gilt.com, 05.05.2017.

2. BÖLÜM: DİZÜSTÜ ÇİZME TASARIMLARINI ETKİLEYEN UNSURLAR, MALZEMELER, AKSESUARLAR VE ÜRETİMİ

Burada dizüstü çizme formlarını etkileyen unsurlar açıklanmaktadır. Dizüstü çizme üretiminde kullanılan saya ve taban malzemeleri ile aksesuarlar sıralanmaktadır. Dizüstü çizme üretim aşamaları ve üretimde kullanılan teknolojiler hakkında bilgi sunulmaktadır.

2.1. Dizüstü Çizme Tasarımlarını Etkileyen Unsurlar

Dizüstü çizme formlarını ayak, bacak (vücut) formları, çizme ile birlikte giyilen giysiler, moda trendleri ve hakim sanat anlayışı yakından etkilemektedir. Dizüstü çizmenin en ve boy ölçüleri ayak ve bacağın formu ile yakın ilişki içindedir. Yine dizüstü çizmenin formu, kullanılan malzemelerin renkleri, aksesuarların tarzı birlikte kullanıldığı giysiler ile uyumlu olmalıdır. Dizüstü çizmenin kullanıldığı toplumdaki sanat anlayışı da çizme formunu etkilemektedir.

2.1.1. Dizüstü Çizme Ayak- Bacak (Vücut) İlişkisi

Dizüstü çizme ayak parmaklarının ucundan bele kadar uzanabilmektedir. Çizmenin formunu ayak ve bacak formu biçimlendirmektedir. Ayak ve bacadaki kemikler, bağlar, kaslar ve sinirler çizme formunun ortaya çıkmasında önemli etkenlerdir. Ayak bileği ile diz kapağı arasındaki yükseklik, baldırın yüksekliği ve genişliği, diz kapağı ile basen arasındaki yükseklik ve en ölçüleri çizmenin giyilebilmesi ve estetik görünümünde dikkate alınması gereken belli başlı unsurlardır.

Ayak ve bacak ölçüleri aşağıda sıralanmaktadır (Kastan, 2007b: 46, 50) (Resim 158, 159):

- Ayağın boyu; yere basan bir ayağın en uzun olan parmak ucu ile topuk arka kenarı arasında kalan uzunluktur.

- Tarak çevresi; ayak taban eninin en geniş olduğu noktalar ‘‘milo başı’’ olarak isimlendirilmektedir. Ayakta iç ve dış olmak üzere iki milo başı bulunmaktadır. İki milo başından geçen ayak tabanı, yanları ve üstünün toplamı tarak çevresidir. Tarak çevresi aynı zamanda tarak kemikleri ile parmak kemiklerinin birleştiği çizgidir.
- Konturpiye çevresi; ayak altındaki boşluğun (belin) en üst noktası ile ayak üstündeki en yüksek noktayı saran uzunluktur.
- Uzun topuk ölçüsü; ayak yere basan durumda iken topuk arkasındaki en alt nokta ile ayak üstündeki en yüksek noktayı saran uzunluktur.
- Kısa topuk ölçüsü (topuk çevresi); yere basar pozisyondaki ayakta topuk arkasındaki en alt nokta ile ayağın bacağına birleştiği noktayı saran uzunluktur.

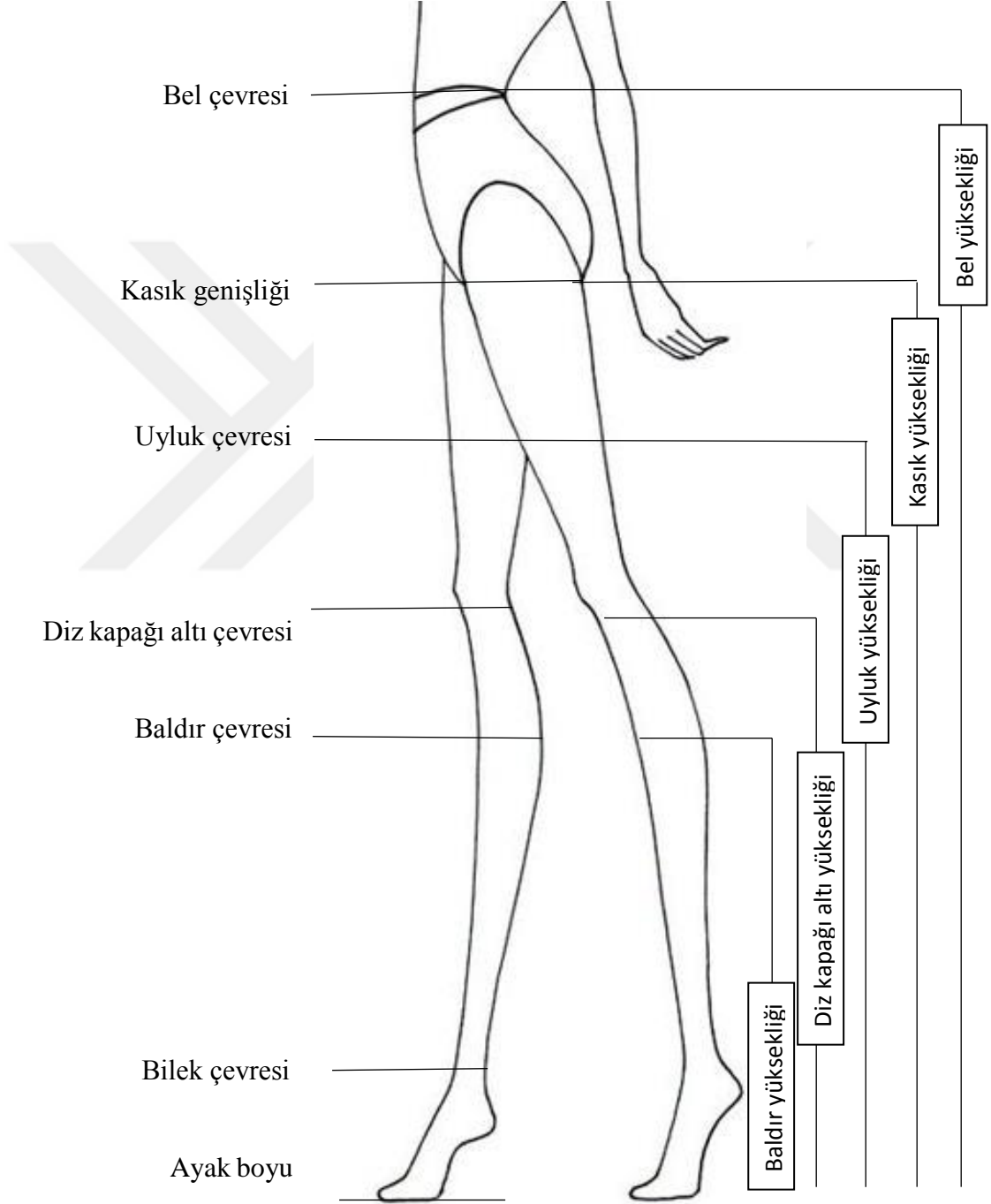
Resim 158: Ayak ölçüleri.

- Bilek çevresi; bacağın en ince olduğu bölüm başka bir deyişle aşık kemiğinin çevresidir.
- Baldır çevresi; diz kapağı ile aşık kemiği arasındaki bacak bölümünün (alt bacak) en geniş olduğu noktayı saran uzunluktur.

- Diz kapağı altı çevresi; diz kapağı kemiğinin hemen alt tarafını saran uzunluktur.
- Baldır yüksekliği; baldır çevresini ölçtüğümüz nokta ile zemin arasında kalan uzalıktır.
- Diz kapağı altı yüksekliği; zemin ile diz kapağı altı çevresinin belirlediğimiz nokta arasındaki uzalıktır.
- Uyluk çevresi; diz kapağıyla ağ arasındaki bacak bölümünün orta noktasında bacak çevresini saran uzunluktur.
- Uyluk yüksekliği; diz kapağı ile ağ arasında kalan bölümün, orta noktasının zeminden olan yüksekliğidir.
- Kasık genişliği; baldırın ağ hizasında en geniş olduğu çevre ölçüsüdür.
- Kasık yüksekliği; zeminden ağa kadar olan iç bacak yüksekliğidir.
- Bel çevresi; belin yere paralel olarak alınan çevre ölçüsüdür (Çardak, Pamuk ve Değirmenci, 2010: 5).
- Bel yüksekliği; zeminden bel hizasına kadar olan yüksekliktir.

Ayak ve bacak formları çizme yapımında kullanılan malzeme ve üretim sürecini de yönlendirmektedir. Örneğin; dizüstü çizmelerde diz kapağından basen bölgesine doğru bacak genişlediği için kullanılan malzemeler ve üretim süreci uygun değilse çizme koncu yer çekimi etkisi ile dize doğru inecektir. Çok sert malzemedan yapılan çizmeler ise giyen kişinin hareket yeteneğini sınırlayacaktır. Dolayısıyla çizmenin formu kullanılan malzemeler ve üretim süreci belirlenirken ayak ve bacak yapısı ile kullanıcının olası hareketleri özenle dikkate alınmalıdır.

Yine çizme formları belirlenirken; çizmenin giyilip çıkarılması sırasında koncu bir aksesuar (fermuar, toka, bağ ve benzeri) yardımı ile açılıp açılmayacağı dikkate alınarak ayak ve bacak ölçülerine uygun konç formları geliştirilmelidir. Örneğin; boru tipi (giyilip çıkarılırken koncu bir aksesuar yardımıyla açılmayan) çizmelerin koncu fermuarlı çizmelere göre daha geniş olmalıdır.

Resim 159: Ayak ve bacak ölçüleri.

2.1.2. Dizüstü Çizme Moda İlişkisi

Dizüstü çizme ile giysi modası arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Kadınlar sosyal statülerini yansıtmak ya da dikkat çekmek istedikleri ortamlarda abartı ve seksapaliteyi ön plana çıkaracak tarzda giysileri ile uyumlu çizmeler giymektedirler. Giysinin etek, paça ve yırtmaç boyu dizüstü çizmenin konç yüksekliğini belirlemektedir.

Mini elbise ya da etekler ile dizüstü çizmeler kombin edilmektedir (Resim 160). Önü mini arkası uzun elbiselerin aksesuarı olarak çizmeler kullanılmaktadır (Resim 161). Mini şortlar ile de çizmeler giyilmektedir (Resim 162). Bacağa yapışan dar pantolonlar ve taytlarla da dizüstü çizmeler bir arada kullanılabilir (Resim 163). Derin yırtmaçlı pantolon ya da eteklerle birlikte çizme giyilmektedir (Resim 164). Bazı dönemlerde moda olan malzemeler ile üretilen çizmeler popüler olmaktadır (Resim 165).

Resim 160: Mini elbise ile dizüstü çizme kombini (Versace).

Kaynak: bootlovers.typepad.com, 27.10.2016.

Resim 161: Mini abiye elbise ile kovboy çizmesi kullanımı.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 162: Şort ile dizüstü çizme kullanımı (Dolce & Gabbana).

Kaynak: www.dailymail.co.uk, 02.05.2017.

Resim 163: Dar pantolon ile dizüstü çizme kullanımı.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 164: Derin yırtmaçlı pantolon ile çizme kombini.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 165: Denim dizüstü çizme (Manolo Blahnik).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

2.1.3. Dizüstü Çizme Sanat İlişkisi

Toplumun estetik beğenilerini yönlendiren unsurlardan birisi de sanat akımlarıdır. Dönemin sanat anlayışı giysileri dolayısıyla giysinin aksesuarlarından birisi olan genelde ayakkabı özelde konumuz olan dizüstü çizmeleri de şekillendirmektedir.

Birçok sanat akımından çıkışlı bot ve çizme modelleri geliştirilmiştir. Aşağıda Modern (Resim 166), Minimalist (Resim 167), Pop- Art (Resim 168), Gotik (Resim 169), Romantik (Resim 170) ve Barok (Resim 171) çizme örnekleri yer almaktadır.

Resim 166: Modern dizüstü çizme (Tom Ford).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

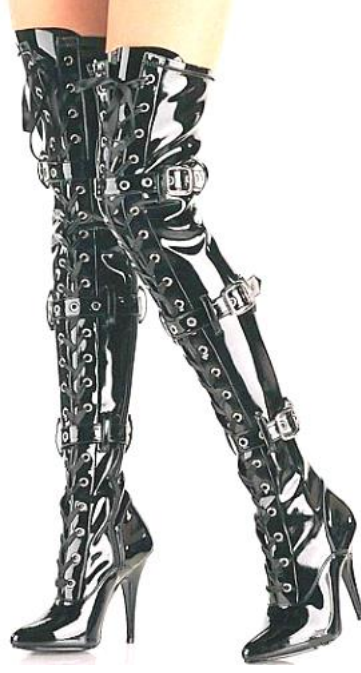
Resim 167: Minimalist dizüstü çizme (Nemos).

Kaynak: jean-gaborit.com, 02.05.017.

Resim 168: Pop- Art dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 169: Gotik dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 170: Romantik dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 171: Barok dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

2.2. Dizüstü Çizme Malzeme ve Aksesuarları

Ayakkabı iki ana bölümden oluşmaktadır: saya ve taban. Bu ana bölümlerde kullanılan malzemeler ve aksesuarlar birbirinden oldukça farklıdır. Burada bu iki ana bölüm çerçevesinde ayakkabı malzemeleri ele alınmaktadır.

2.2.1. Saya

Saya, ayağın yüzünü kaplayan maskaret, yüz ve gamba gibi parçalardan oluşan, astarsız ya da astarlanarak dikilmiş, montaya hazır hale gelen parçaların tümüdür (Kastan, 2007a: 3).

Resim 172: Montaya hazır sayalar.

Kaynak: www.koeleeitalia.com, 05.12.2016.

Saya maddeleri üretildikleri ham maddeye göre üç gruba ayrılırlar:

- a) Hayvansal maddeler (deriler)
- b) Sentetik maddeler
- c) Tekstil maddeleri

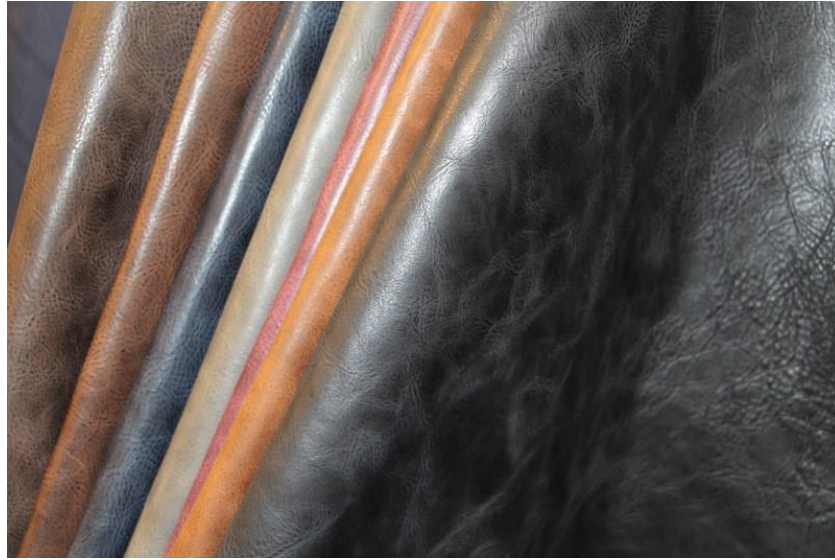
2.2.1.1. Saya üretiminde kullanılan hayvansal maddeler

Saya üretiminde kullanılan başlıca hayvansal maddeler (deriler) şunlardır (Kastan, 2016: 73- 76):

a) Vidala:

Vidala deriler, ‘‘ağır, orta ve hafif sığır, dana ve at derilerinin’’ krom tabaklama yöntemi ile tabaklaması sonucu ‘‘elde edilen sırça tarafından finisaj görmüş’’ çeşitli renklerde ve yumuşak tutumlu derilerdir (Resim 173).

Türkiye Ayakkabı Endüstrisi’nin başlıca deri malzemesi vidaladır.

Resim 173: Vidala deri.

Kaynak: www.karacaleather.com, 06.05.2017.

b) Yağlı Deri:

Yağlı deriler, cildi mat kalın, işlenmiş büyükbaş hayvan derileridir. Yağlı deri vidalaya oranla daha az su geçirir.

c) Rustik Deri:

Bu deriler mum benzeri boya maddeleri ile hafif buruşuk olarak boyanmış, büyükbaş hayvan derileridir.

d) Pull- Up Deri:

Pull- up deri, dolap boyasından sonra yağlı mumlu maddeler ile boyanmış, cildi yağlı deriden daha parlak ve esnediği yerlerde rengi açılan, işlenmiş büyükbaş hayvan derisidir.

e) Açma (Florantik) Deri:

Açma deri altı parlak, üstü mat boyanmış, ayakkabı yapıldıktan sonra fırçalanarak alt rengi parlak olarak çıkarılan çift renkli deridir.

f) Crazy Horse:

Crazy horse, pull- up deriye benzeyen, cildi zımparalanmış ya da zımparalanmamış yağlı tutumlu deridir.

g) Glase:

Bunlar ham keçi derilerinin krom tuzları ile çeşitli şekillerde sepilenmesinden elde edilen sırça tarafından finisaj görmüş yumuşak tutumlu derilerdir.

Resim 174: Glase deri.

Kaynak: www.parcaderi.com, 06.05.2017.

h) Rugan:

Rugan sığır, dana, at, deve, keçi, oğlak ve koyun derilerinden elde edilir. Ham derinin doğal ve yapay türlü maddelerle çeşitli yöntemlerle sepilenmesinden türlü renklere boyanarak ve ayrıca yağlı ya da sentetik laklarla finisaj yapılmış çok parlak görünümlü yumuşak tutumlu derilerdir.

Resim 175: Rugan dizüstü çizme (Carvela).

Kaynak: www.selfridges.com, 02.05.2017.

i) Süet:

Süet orta ya da hafif genç sığır, dana, malak derileri ile keçi ya da oğlak, koyun, kuzu derilerinin krom tuzlarıyla sepilmesinden elde edilen, et tarafından işlem görmüş, yumuşak tüylü ve kadife tutumlu, çeşitli renklerde boyası içine iyice işlemiş derilerdir.

Resim 176: Süet dizüstü izme (Giuseppe Zanotti).

Kaynak: www.yournextshoes.com, 09.03.2017.

j) Nubuk:

Nubuk bir tür settir. Setten farklı olarak, nubuk cilt tarafından süet et tarafından işlem görmüştür. Nubuk sete göre daha kısa tüylü ve daha toktur.

k) Lame:

Lame metalik beyaz renge boyanmış mamul derilerdir.

Resim 177: Lame dizüstü çizme (Deniz Kastan).

1) Dore:

Dore metalik sarı renkteki mamul derilerdir.

Resim 178: Dore dizüstü çizme.

Kaynak: www.amiclubwear.com, 05.05.2017.

m) Tay tüyü:

Tay tüyü deri tüyleri dökülmeden işlenmiş at derisidir.

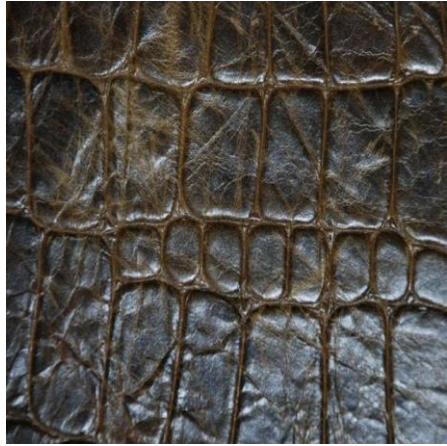

Resim 179: Tay tüyünden çizmenin burun bölümü (Tom Ford).

Kaynak: www.lyst.com, 04.04.2017.

n) Baskılı deriler:

Cilt tarafına ısı ve basınç yoluyla kabartma desenler oluşturulmuş derilerdir.

Resim 180: Krokodil baskı vidala deri.

Kaynak: marmara.all.biz, 06.05.2017.

o) Zig:

Ham koyun derilerinden elde edilen yumuşak deriye ise zig adı verilir ve konfeksiyonda kullanılır. Bununla birlikte saya astarı ve çok az miktarda kaliteli ayakkabılarda yüzlük deri olarak da kullanılır. Zig diğer derilere göre daha hafif ve esnek olmasından dolayı dizüstü çizmelerde yüzlük malzeme olarak tercih edilir.

) Yılan derisi:

Bunlar işlenmiş yılan derileridir.

p) Krokodil deri:

Krokodil deri, ham timsah derilerin işlenmesiyle elde edilen deridir.

r) Krk:

Tilki, inilla, tavşan, rakun gibi hayvanların, derilerinin tüyleri ile birlikte işlenmiş halidir.

s) Astarlık Deriler:

Astarlık deriler, dana astarlık, astarlık glase, meşin, domuz astarlık ve yarma astarlık olmak üzere beş eşitir:

Dana astarlık; büyükbaş hayvan derilerinden elde edilen, yumuşak tutumlu astarlık derilerdir.

Astarlık glase; ham keçi derilerinin farklı yöntemlerle sepilenmesinden elde edilen doğal renkte ya da boyanmış ince, yumuşak, esnek ve yüzeyi düzgün derilerdir.

Meşin; ham koyun derisinden elde edilen astarlık derilerin adıdır. Zayıf ve ince olduğu için yüzlük deri olarak kullanılamaz.

Domuz astarlık; domuz ham derisinden elde edilir. Ucuz olduğu için tercih edilir.

Yarma astarlık; astarlık derilerin enine bölünmesi sonucu elde edilen, et tarafındaki deridir. Ucuz olduğu için tercih edilen yarma astarlık oldukça dayanıksızdır.

2.2.1.2. Savaş üretiminde kullanılan sentetik maddeler

Savaş üretiminde kullanılan sentetik maddeler şunlardır (Kastan, 2016: 100- 101):

a) Suni Deri:

Suni derilerin üstü deri görünümde altı çoğunlukla dokumadır. Çeşitli kalınlıklarda üretilen suni deriler kalınlıklarına göre yüzlük ve astarlık olarak ikiye ayrılır.

Resim 181: Suni deriler.

Kaynak: www.muslu.com.tr, 06.05.2017.

b) Metalik Renkteki Suni Deriler:

Beyaz, sarı, bakır, gümüş, altın ve benzeri renklerde yüzük ya da astarlık olarak kullanılan, rengini taşıdığı maddenin ismi ile anılan suni derilerdir.

c) Taşlı Suni Deri:

Üstü küçük küçük parçalarla bezenmiş, çeşitli renklerde, alt tarafı bez suni derilerdir.

d) Keçe (Polar):

Çoğunlukla gri renkte kısa tüylü astarlık malzemedir.

e) Süetin:

Süet gibi hafif tüylü, suni astarlık malzemelerdir.

f) Şeffaf:

Şeffaf, plastik transparan malzemedir.

Resim 182: Desenli şeffaf malzemeden çizme.

Kaynak: [lacooletchic.tumblr.com](https://www.tumblr.com/lacooletchic), 07.02.2017.

Resim 183: Şeffaf malzemeden üretilmiş dizüstü çizme.

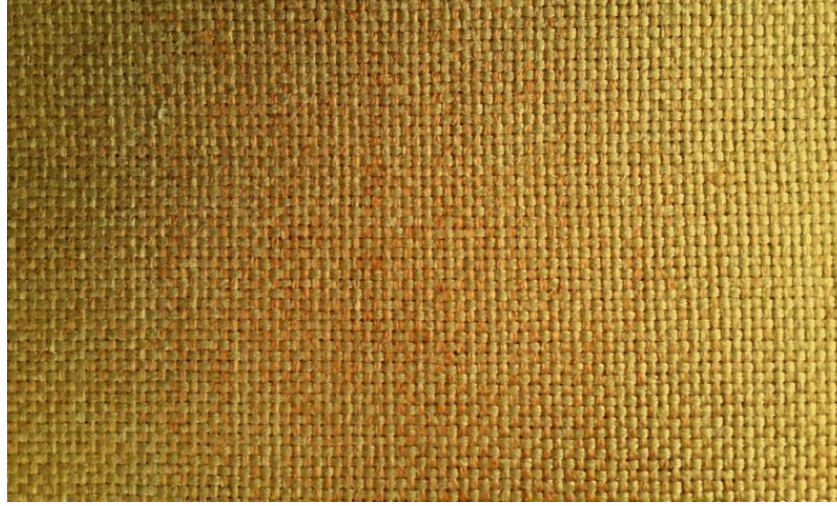
Kaynak: upskirtclothing.com, 07.02.2017.

2.2.1.3. Saya üretiminde kullanılan tekstil maddeler

Saya üretiminde kullanılan tekstil maddeler şunlardır (Kastan, 2016: 110- 112).

a) Keten:

Keten, saya üretiminde kullanılan doğal lifli temel tekstil malzemesidir. Keten, toz çekmez ve esneyerek deforme olmaz. Nem emiciliği pamuktan daha yüksek olan keten pamuğa oranla üç kat daha sağlam ve parlaktır (www.kumasci.com, 03.12.2016).

Resim 184: Keten kumaş.

Kaynak: www.tr-dmc.com, 05.12.2016.

b) Kadife:

Kadife kumaşlar dokunurken hammadde liflerinin dokuma yüzeyini belirli uzunlukta kaplayacak şekilde bırakılması ile elde edilen yumuşak kumaşlardır. Kadife kumaşların atkısı ve çözgüsü ipek, bazen yün ve pamuktan dokunmuş havlı kumaşlardır (Başarır, 2001: 28). Günümüzde birçok giyim eşyası, döşemelik ve ayakkabı sayısında kullanılan kadifeler; fitilli, kordlu ya da desenli olarak da dokunmaktadır. Kadifeler dokuma tekniğine göre çözgü kadifeler ve atkı kadifeler olmak üzere 2 gruba ayrılırlar (İmer, 1989: 144).

Resim 185: Dizüstü kadife çizme.

Kaynak: www.nastygal.com, 05.12.2016.

c) Denim:

The Textile Institute denim kumaşı; “çözümlü iplikleri boyalı, atkı iplikleri ham olan ve yüzeyde çözümlünün hakim olduğu kumaş” olarak tanımlamıştır, Türk Standartları Enstitüsü tarafından ise “dış giyimde kullanılan tek kat %100 pamuk ipliğinden dokunmuş, çözümlüsü mavi ya da lacivert, atkısı ham, dimi dokulu kumaştır” şeklinde tanımlanmaktadır (Ersoy, F. ve Erşan, S. 2002) .Halk arasında “kot kumaşı” olarak da bilinen denim genellikle pantolon, ceket ve gömleklere kullanılmaktadır. Dönemin moda algısına göre denim kumaş ayakkabı üretiminde de yer almaktadır.

Resim 186: Denim kumaştan dizüstü çizme.

Kaynak: shoerazzi.com, 11.12.2016.

d) Tüvit:

Tüvit kumaşlar genellikle dimi dokuma yöntemiyle dokunur. Çoğunlukla tümüyle yünden dokunmakla birlikte, yün ile pamuk, yün ile reyon ya da yün ile yapay liflerin karıştırılmasıyla dokunmuş tüvit kumaşlar da vardır. Dimi dokumanın çeşitli renk ve tonlarda çizgili, sarma ve puanlı türlerinin yanı sıra balıksırtı, baklava, zikzak, çapraz, ekose gibi türleri de içeren uyarlamaları bulunmaktadır. İplik ve büküm sayılarıyla kullanılan renkler büyük çeşitlilik gösterdiği gibi atkı ve çözgü sonları ile sıkma dereceleri de yöreden yöreye çok değişmektedir (www.ansiklopedi.biz, 03.12.2016).

Resim 187: Koncu tüvit kumaş izme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

e) Saten:

Saten, çok parlak ve kaygan yüzeyli bir kumaş (www.tekstilbilgi.net, 07.05.2017) olup dizüstü çizmelerde yüzlük malzeme olarak kullanılabilir.

Resim 188: Saten dizüstü çizme (Gianvito Rossi).

Kaynak: www.gianvitorossi.com, 04.05.2017.

f) Streç:

Kopmadan uzama ve deforme olmadan hızla eski haline dönme özelliğine sahip streç kumaşlar ile bacağı tamamen saran dizüstü çizmeler üretilmektedir.

Resim 189: Streç dizüstü çizme.

Kaynak: www.publicdesire.com, 05.12.2016.

g) Dalgıç kumaş:

Dalgıç kumaş kaliteli ipliklerden üretilen nano teknoloji nefes alabilen sentetik bir kumaş türüdür (www.tekstibilgi.net, 06.05.2017). Dalgıç kumaşlar dayanıklıdır ve vücudu sarma özelliğine sahiptirler.

Resim 190: Dalgıç kumaştan üretilmiş dizüstü çizme.

Kaynak: montgomerycollection.com, 07.02.2017.

h) Dantel:

Dantel, file gibi malzemeler romantik bir etki oluşturmak amacıyla dizüstü çizme üretiminde kullanılırlar.

Resim 191: Dantelden üretilmiş dizüstü çizme (Dolce & Gabbana).

Kaynak: www.lyst.com, 04.04.2017.

1) Triko:

Triko kumaşlar, vücutu saran esneme mukameti güçlü örgü kumaşlardır. Bu kumaşlarda dizüstü çizme üretiminde tercih edilmektedir.

Resim 192: Triko dizüstü çizme.

Kaynak: www.amiclubwear.com, 04.04.2017.

2.2.1.4. Saya aksesuarları

Sayada kullanılan aksesuarlar süsleme ve estetik etkiler oluşturma amacı yanında işlevsel amaçla da kullanılırlar. Kapşüller, tokalar, fermuarlar ve benzeri başlıca aksesuar çeşitleri aşağıda irdelenmektedir (Kastan, 2016: 119- 124).

a) Toka:

Ayakkabı, bot ve çizme sayalarında genellikle metal ya da plastik malzemedен üretilmiş çeşitli form ve biçimlerdeki aksesuarlardır.

Tokalar genellikle siyah, kahverengi, sarı ve beyaz renklere olmaktadır. Parlak boyanmış tokalar yanında mat tokalar da mevcuttur.

Resim 193: Farklı biçimlerdeki ayakkabı tokaları.

Kaynak: www.anahtarlik.com.tr, 05.12.2016.

b) Kapsül:

Kapsül, metal ya da plastikten halka şeklindeki malzemedir. Bağ deliklerinden saya malzemesinin yırtılmasını önlemek ve sayaya estetik bir görünüm kazandırmak amacıyla kullanılır.

Kapsüller çoğunlukla siyah, kahverengi ve beyaz renklindedir. Oksitlenmiş kapsüller mat, siyah- lacivert bir renktedir.

Resim 194: Kapsül.

Kaynak: www.metalaksesuarci.com, 07.12.2016.

Resim 195: Geniş kapsüller ve tokalar ile süslenmiş dizüstü çizme (Cognac Strappy).

Kaynak: www.cicihot.com, 12.12.2016.

c) Bağ:

Bazı model çizmelerde tarak çizgisinin st bölümünde yer alan gamba uçları ya da konç parçalarını birbirine bağlamak için kullanılan şerit halindeki malzemelerdir.

Bağlar çoğunlukla tekstil ya da sentetik malzemededen üretilir. Bazen doğal deriden ince şeritler kesilerek bağ olarak kullanılmaktadır.

Resim 196: Bağların aksesuar olarak kullanıldığı dizüstü izme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

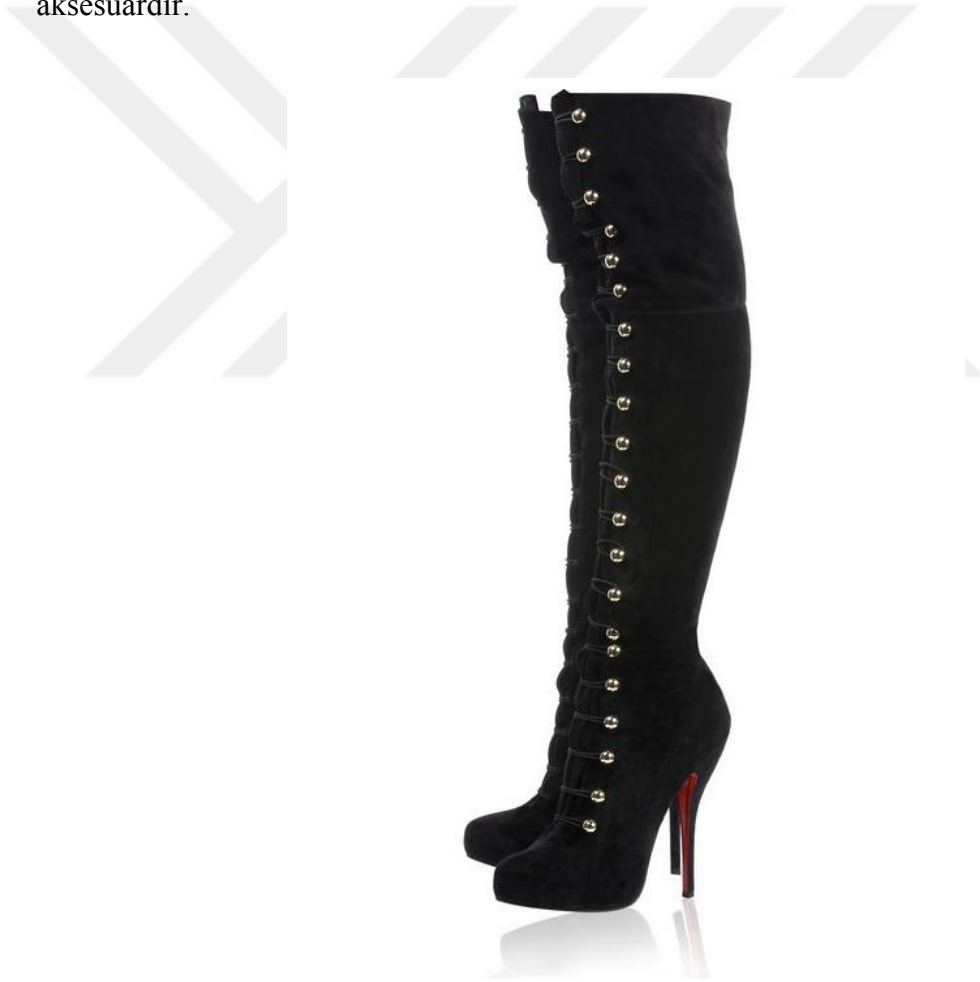
d) Rivet:

Sayanın belirli noktalarında sayayı sağlamlaştırmak için bazen de bağ takılması amacıyla bağ deliği yerine kullanılabilen metal malzemelerdir.

Rivetler, siyah, kahverengi ya da oksitlenmiş renklerde olmaktadır.

e) Kanca:

Bir ucu bağların takılması için kanca şeklinde olan diğer ucu rivet ile sayaya şakılan aksesuardır.

Resim 197: Koncuna kanca dizilmiş dizüstü çizme (Christian Louboutin).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

f) Fermuar:

Fermuar işlevsel olarak bot ve çizmelerde koncun iç tarafında yer alır.

Bazı modellerde fermuar aksesuar olarak ta kullanılır. Sayaların ön, yan ve arkasına fermuar dikilebilir.

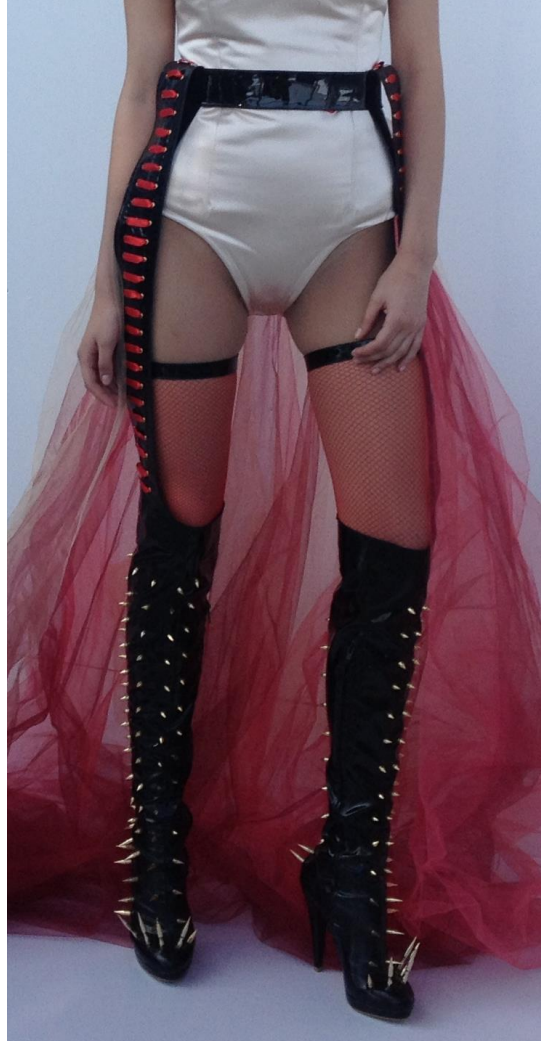
Resim 198: Fermuarlı dizüstü çizme.

Kaynak: www.sexyshoeswoman.com, 04.05.2017.

g) Metaller ve zincirler:

Dizüstü çizmelerde çeşitli yüksekliklerde troklar (Resim 199), çeşitli formlarda metaller ve zincirler (Resim 200) de aksesuar olarak kullanılabilir.

**Resim 199: Troklarla süslenmiş koncu bele kadar uzanan dizüstü çizme
(Deniz Kastan).**

Resim 200: Zincir aksesuarlı dizüstü çizme.

Kaynak: www.ebay.com, 12.12.2016.

h) Saçak ve püsküller:

Çeşitli renk ve formlarda saçak ve püsküllerde dizüstü çizmelerde kullanılmaktadır (Resim 201, 202).

Resim 201: Saçak aksesuarlı dizüstü çizme.

Kaynak: www.theyallhateus.com, 12.12.2016.

Resim 202: Püsküllü dizüstü çizme (Gianvito).

Kaynak: www.style.com, 27.12.2016.

i) Fiyonk, plise:

Fiyonk, bir kurdelenin ya da şerit durumundaki kumaş, deri ve benzeri parçanın kelebek biçiminde bağlanmış durumu ya da bu biçimdeki kurdele, kumaş ve benzeridir.

Plise, deri, kumaş ve benzeri malzemeleri katlayarak yapılan yüzey düzenlemesidir. Ayakkabı üretiminde çoğunlukla tırnak plise ve doğal plise (büzgü) kullanılmaktadır.

Resim 203: Fiyonk ve plisenin birlikte kullanıldığı dizüstü çizme.

Kaynak: www.nudevotion.com, 12.12.2016.

j) Pul, boncuk, payet işlemleri:

Pul, boncuk ve payet işlemeli malzemelere de dizüstü çizme yapımında yer verilmektedir.

Resim 204: Koncu payetli malzemeden üretilmiş dizüstü çizme.

Kaynak: www.renecaovilla.com, 13.12.2016.

k) Zimba:

Sayada çeşitli çap ve formlarda zimbalar ile desenler oluşturulabilir. Bazen zimba yapılmış parçaların kenarları tırtır ile süslenebilir. Saya parçalarının kenarlarında genel olarak bir büyük ve iki kuşgözü (çapı 1 mm olan zimba) zimbadan oluşan üçlü kombin ve sayanın burun bölümünde yine kuşgözü ve büyük zimbalarından oluşan motifler kullanılmaktadır.

Resim 205: Sayası zımbalı ve tırtırlı dizüstü çizme (Givenchy).

Kaynak: www.style.com, 27.12.2016.

l) Çiçek uygulamaları:

Deri, kumaş ve benzeri malzemelerden çiçek formları oluşturularak çizmenin çeşitli yerlerinde aksesuar olarak kullanılabilir.

Resim 206: Koncu çiçek formları ile süslenmiş dizüstü çizme (Valentino).

Kaynak: indulgy.com, 13.12.2016.

m) Süs dikişler:

Sayanın çeşitli yerlerinde kordanet gibi çeşitli kalınlıklarda ve renklerde iplikler ile dikişler ya da desenler oluşturulabilir.

n) Kıyılık, biye:

Kıyılık, saya parçalarının çeşitli biçimlerde kenarlarına dikilen dar şerittir. En çok kullanılan kıyılık çeşitleri, dıştan içe yaka kıyılık, içten dışa yaka kıyılık ve tulum kıyılıktır. Biye de ince şerittir. Ancak biye saya parçasının kenarına değil üzerine tutturulur.

Resim 207: Ağız yaka kıyılık dikilmiş ayakkabı.

Kaynak: www.noashoes.com, 06.05.2017.

o) Işıklar:

Dizüstü çizmelerin sayalarında (Resim 208) ve/ ve ya tabanlarında ışıklar kullanılabilir. Işıklar çeşitli renklerde olabilir. Yine ışıklar sürekli yanabileceği gibi yanıp sönebilir ya da cep telefonu ile koordineli olarak belli telefon numaraları aradığında yanabilir ve benzeri.

Resim 208: Koncu ledler ile süslenmiş dizüstü çizme (Deniz Kastan).

p) Nakış:

Dizüstü çizmenin sayasına çeşitli formlarda nakışlar işlenebilir.

Resim 209: Nakışlı dizüstü çizme (Casadei).

Kaynak: www.yournextshoes.com, 25.10.2016.

r) Aplike:

Aplike Orta Asya Türk sanatında çok rastlanan, bir malzeme üzerine aynı cins ya da farklı malzemelerden kesilmiş motiflerin çeşitli teknikler ile tutturulmasıdır. Aplike uygulaması dizüstü çizme sayalarında da görülmektedir (Resim 210).

Resim 210: Aplike yapılmış dizüstü çizmeler.

Kaynak: www.revolve.com, 11.12.2016.

s) Lazer:

Lazer, verimi arttırmak için azot ve helyum gazı eklenmiş karbondioksit gazına elektrik akımı verilmesi yöntemi ile elde edilen yoğun ışıktır. Bu ışık ile yapılan kesime lazer kesim denilmektedir.

Ayakkabı üretiminde lazer genellikle kesim ve kazıma işlemlerinde kullanılır. Lazer kazıma, lazer ışınıyla malzeme üzerinde yakarak desen oluşturulması için uygulanan renksiz bir işlemdir.

Resim 211: Sayası lazer ile kesilmiş dizüstü çizme (2014 Bahar, Sophia Webster).

Kaynak: shoerazzi.com, 06.12.2016.

2.2.2. Taban

Taban, ayakkabıların burundan başlayarak ayakkabının ökçe arka kenarına kadar uzanan alt bölümüdür. Ökçe de tabanda yer almaktadır.

2.2.2.1. Taban üretiminde kullanılan doğal maddeler

Taban üretiminde kullanılan doğal maddeler şunlardır (Kastan, 2016: 168- 171):

a) Taban köselesi:

Taban köselesi, sığır ve manda derilerinin orta ve ağır boyda olanlarından, bitkisel tanenler ve diğer organik debağlayıcıların tek başına ya da birlikte kullanımından elde edilen sert, sıkı tutumlu ve doğal renkte mamul derilerdir.

b) Ahşap:

Taban üretiminde ahşap malzeme de kullanılmaktadır.

Resim 212: Ahşap tabanlı botlar.

Kaynak: www.ntv.com.tr, 03.12.2016.

c) Doğal kauçuk:

Ekvator yerlilerinin dilinde “ağlayan, akan odun” anlamına gelen Apocyanacea ve Euhorbiocea familyasından tropikal bitkilerin kabuklarında yapılan yarıklardan akan ve lateks ismi verilen öz suyunun asitler, ısı ve benzeri yollarla pıhtılaştırılması suretiyle elde edilmektedir. Doğal kauçuk esnek ve dayanıklı bir malzeme olarak çizme tabanları ile ökçe kapaklarında kullanılmaktadır. Ancak kayma direncinin düşük olması kauçuğun olumsuz yanıdır.

2.2.2.2. Taban üretiminde kullanılan sentetik maddeler

Taban yapımında kullanılan sentetik maddeler şunlardır (Kastan, 2016: 172- 174):

a) Sentetik (yapay) kauçuk:

Sentetik kauçuk ilk defa Almanlar tarafından üretilmiştir (www.otounsal.com, 03.12.2016). Doğal kauçuğun elde edilmesi ve işlenmesi çok pahalı olduğundan ayrıca üretim miktarı talebi karşılamadığından, araştırmacılar bu maddenin benzerini yapmaya zorlanmıştır.

b) Termoplastik:

Termoplastik sahip olduğu yüksek aşınma dayanımı, yüksek kayma direnci, esneklik, hafiflik, sağlamlık, estetik, kolay şekillendirilebilme ve hurdaların tekrar işlenebilmesi gibi olumlu özellikleri ile tercih edilen bir taban malzemesidir.

c) Polivinilklorid (PVC):

PVC tabanlar, sert, kırılğan, düşük kayma direnci, tekrar kullanılamaması gibi olumsuz özelliklerinden dolayı çok fazla tercih edilmeyen tabanlardır.

d) Poliüretan (PU):

Poliüretan, hafif ve yüksek kayma direncine sahip köpüklü bir malzemedir. Kalın feta ökçeli tabanların üretilmesinde poliüretan tercih edilmektedir.

e) Neolit:

“Suni kösele” olarak da isimlendirilen neolit yüksek aşınma dayanımı ve düşük kayma direncine sahiptir.

2.2.2.3. Taban aksesuarları

Başlıca taban aksesuarları şunlardır (Kastan, 2016: 190- 192).

a) Vardola:

Piyantaya dönülen uygun özelliklerde dar şerittir. Günün ayakkabı modasına göre renk ve formları değişmektedir.

Resim 213: Farklı genişlik, renk ve dikişlerde vardola örnekleri.

Kaynak: teknikokce.com, 03.12.2016.

b) Ökçe:

Ökçe, ayakkabının arkasını yükselterek esas tabanın (tabanın pençe bölümünün) yere daha iyi basmasını sağlayan parçadır. Ökçe yapımında plastik, MDF, kontrplak, salpa, tahta, parça kösele ve kauçuk kullanılmaktadır.

Resim 214: Farklı formlarda, kösele deseni boyanmış plastik ökçeler.

Kaynak: www.fatihokce.com.tr, 03.12.2016.

c) Platform:

Tabanın pençe bölümüne, ayakkabıyı yükseltmek amacıyla konulan parçadır. Platformun çevresi boyanabilir ya da çeşitli malzemelerle kaplanabilir. Yüksek platformlar hafif olması amacıyla poliüretan malzemeden (Resim 215), alçak platformlar ise termoplastik malzemeden (Resim 216) üretilirler.

Resim 215: Farklı yüksekliklerde kaplanmamış köpük platformlar.

Kaynak: www.fatihokce.com.tr, 03.12.2016.

Resim 216: Termo malzemeden üretilmiş kaplanmamış platformlar.

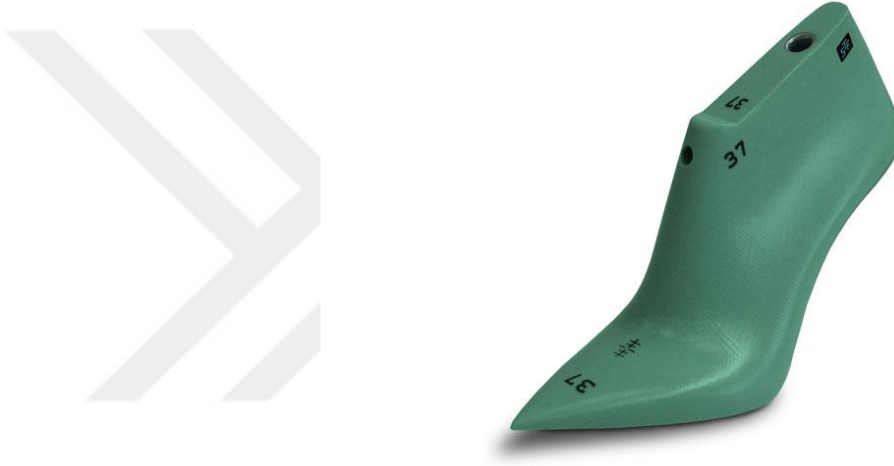
Kaynak: www.fatihokce.com.tr, 03.12.2016.

2.3. Dizüstü Çizme Üretimi

Bu bölümde tasarımı hazırlanmış dizüstü çizmenin üretim aşamaları (Kastan, 2007b: 35, Kastan 2007a: 67- 72) sırasıyla anlatılmaktadır.

2.3.1. Stampa Yapımı

Stampa, tasarlanmış modelin kalıp referans alınarak kartondan hazırlanmış saya ve taban parçalarının şablonlarıdır. Stampa yapımı dört aşamadan oluşmaktadır;

Resim 217: Yüksek pontlu kalıp.

Kaynak: eng.formificiofstf.it, 09.12.2016.

a) Kalıp profilinin çıkarılması;

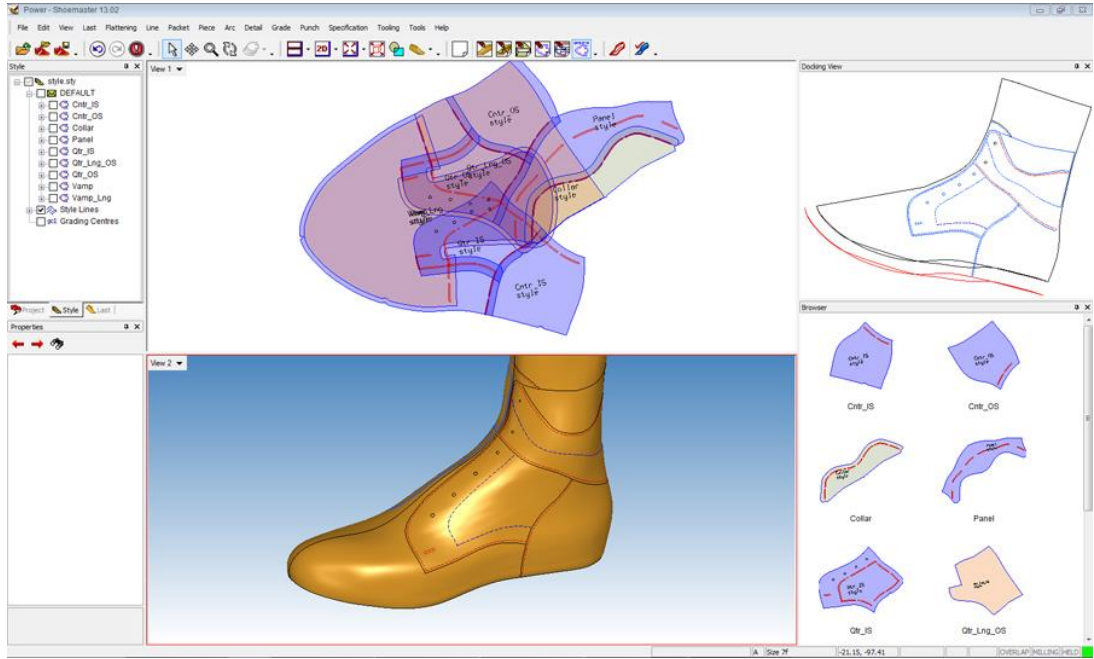
Stampa çıkarılacak kalıbın dış tarafının profili elde edilir. Kalıp profilinin çıkarılması için günümüzde en yaygın kullanılan yöntem şudur: kalıp üzerine çizilen ön-orta ve arka- orta çizgiler ile ikiye bölünür. Kalıbın dış tarafı stampa (maskeleme) bantı ile kaplanır. Bantın fazlalıkları temizlenir. Bantın üzerine tarak çizgisi çizilir ve arka yüksekliği işaretlenir. Bant kalıptan sökülerek uygun biçimde kartona yapıştırılır. Üzerine konç eklenir.

b) Model profilinin çıkarılması;

Bu aşamada kalıp profili üzerine model çizilir. Başka bir deyişle; tasarımcının hayal ettiği çizimenin 1/1 ölçekte teknik çizimi yapılır.

c) Stampanın çıkarılması;

Çizimi yapılan modelin gereken parçalarına kampre verilir; gerekli paylar eklenir. (Kampre; sayanın kalıba monte edilirken, yüzünün kolay sarması için stampa yaparken gerekli şeklin verilmesi işlemi (Akalin, Yılığör ve Seyhan, 1993: 94). Böylece stampayı meydana getiren parçalar elde edilir.

Resim 218: Shoemaster- Power modülünde stampa yapımı.

Kaynak: www.shoemaster.co.uk, 07.05.2017.

d) Astar stampasının çıkarılması;

Astar stampalarını hazırlamak için önce astar profili hazırlanır. Astar model profili çizilir. Son aşamada astar stampaları çıkartılır.

Hazırlanan stampa denenir ve gerekli düzeltmeler yapılır. Hazırlanan ana model istenen ayakkabı ölçüleri (kadın ayakkabılarında 35- 40 numaralar) için geliştirilir. Ana modelden (37 numaradan) yapılan çoğaltma işlemine “takımlama” denir.

2.3.2. Kesim

Kesim, sayayı oluşturacak tüm üst ve astar parçaları, saya sağlamlaştırıcı malzemeler ve saya tamamlayıcı malzemelerin stampalara göre kesilmesi ve işaretlenmesi ile saya dikim bölümüne ulaşana kadar yapılan işlemlerin bütünüdür.

Resim 219: Bilgisayar kontrollü çift kafa kesim makinesi.

Kaynak: cid-france.com, 07.05.2017.

2.3.3. Saya Dikimi

Saya dikimi, saya parçalarının modele uygun biçimde birleştirilmesi ve dikilmesi işlemlerinin tümüdür. Saya dikimi tamamlandığı zaman çizmenin üst bölümü oluşmuştur.

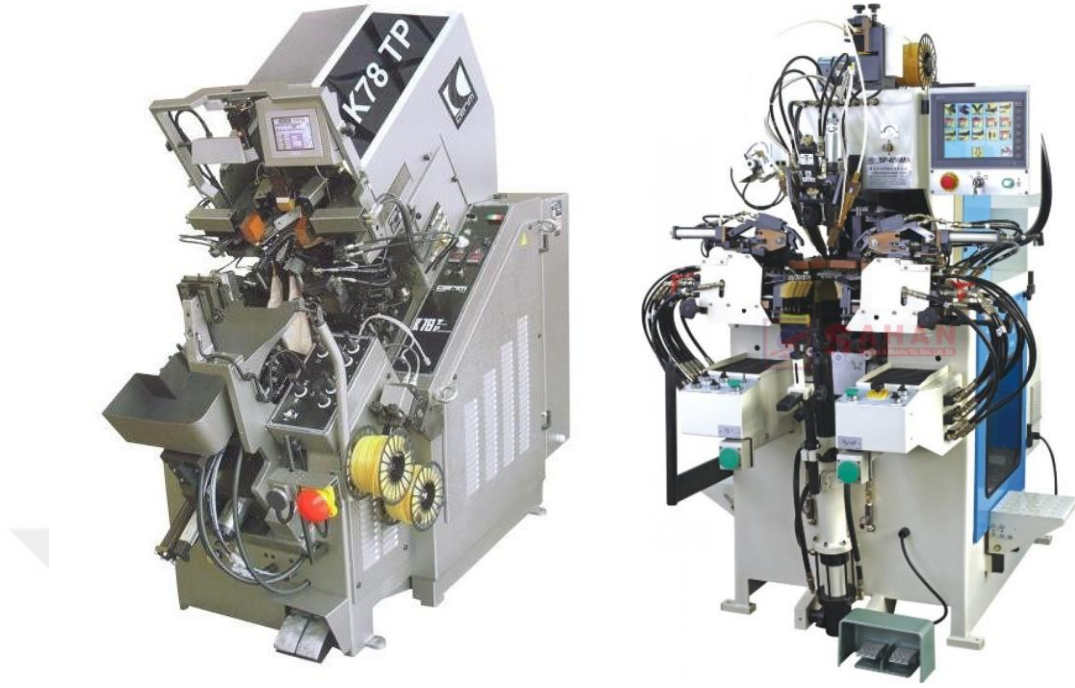

Resim 220: Otomatik saya dikme makinesi.

Kaynak: www.igneiplikburada.com, 07.05.2017.

2.3.4. Montaj

Montaj, dikilmiş sayanın ayağa giyilebilir ayakkabı durumuna getirilmesi için yapılan tüm çalışmalardır. Montaj işlemleri; montaya hazırlık, monta ve taban yapıştırma aşamalarından oluşur. Montaya hazırlık sayanın hazırlanması (modele göre bombe, fort konularak sayanın yapıştırılması, bağ yerlerinin bağlanması ve benzeri) ve kalıbın hazırlanması (kalıba taban astarı çakılması) aşamalarından oluşur. Monta; bir önceki aşamada hazırlanmış sayanın belirli kurallara göre kalıbın üstüne yerleştirilerek saya kenarlarının taban astarına tutturulmasıdır. Taban yapıştırma ise montası biten ayakkabının altının ve tabanın hazırlanarak birbirlerine yapıştırılması işlemleridir.

Resim 221: Bilgisayarlı ön monta (solda) ve arka monta (sağda) makineleri.

Kaynak: www.makinatorkiye.com, 07.05.2017.

2.3.5. Finisaj (Bitirme İşlemleri)

Finisaj işlemleri, model ile saya malzemesine göre farklılık gösterir. Genel olarak sayaya cila, vernik gibi parlaticılar sürülür, koncun kırışıklıklarının giderilmesi için konç ütü yapılır, bağ ya da toka takılır, mostra yapıştırılır ve benzeri. Son olarak çizme kalite kontrolünden geçirilir ve ambalajlanır.

3. BÖLÜM: XX. YÜZYIL GIYSİ MODA ALGISINDA DİZÜSTÜ ÇİZME TASARIMLARI

Bu bölümde XX. yüzyıl modasında dizüstü çizme uygulamaları yirmi yıllık dönemler itibariyle ele alınmaktadır. Dönemlere ait dizüstü çizme tasarımlarının başlıca özellikleri irdelenmektedir.

3.1. 1900 – 1920 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları

Resim 222: Dizüstü çizme (1900).

Kaynak: collections.lacma.org, 27.10.2016.

1900'lerin ilk yıllarında üretilen konç yüksekliği kasığa kadar olan siyah çizmenin sayısı deriden, saya astarı kırmızı tekstildendir. Çizme koncunda bacak formu net olarak görünmektedir. Ayağı saran bölümü gova formunda olup konç önden boydan boya bağlar ile birbirine tutturulmuştur. Bağların altında geniş bir dil bulunmaktadır. Çizme ince bir taban ve yüksek ökçe ile kombinlenmiştir. Çizme Los Angeles County Museum of Art'da bulunmaktadır (Resim 222).

1900- 1920 dönemine tarihlenen kırmızı ve siyah renkteki çizmenin üreticisi Fransız Maniatis Bottier'dir (www.metmuseum.org, 19.05.2017). The Metropolitan Museum of Art'da bulunan çizmenin konç yüksekliği kasığa kadar uzanmaktadır. Koncun iç tarafı dışa göre daha kısadır. Kırmızı konç düğmeler yardımıyla açılıp kapanmaktadır. Bu çizme de ince bir taban ve yüksek ökçeye sahiptir (Resim 223).

Aynı dönemde Bottier tarafından yapılmış başka bir dizüstü çizme, konç uzunluğu kasığa kadar olan ağız, diz ve ayak bölümleri kavisli formda tasarlanmış olan iki renkte dizüstü çizmedir. Siyah deri çizmenin üst bölümü gold renktedir. Önü bağlı çizmenin ince bir tabanı ve yüksek ökçesi bulunmaktadır (Resim 224).

Bottier başka bir çizmesinde koncun açılıp kapanmasını dış tarafta boydan boya iki sıra halinde dizilen kancalara takılan bağ ile sağlamıştır. Bu çizmenin ağız bölümünde iç taraf dikkat çekici ölçüde kısa tasarlanmıştır (Resim 225).

Resim 223: Maniatis Bottier kırmızı dizüstü çizmesi (1900- 1920).

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.05.2017.

Resim 224: Maniatiss Bottier siyah- gold dizüstü çizmesi (1900- 1920).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 225: Maniatis Bottier siyah dizüstü çizmesi (1900- 1920).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

3.2. 1920 – 1940 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları

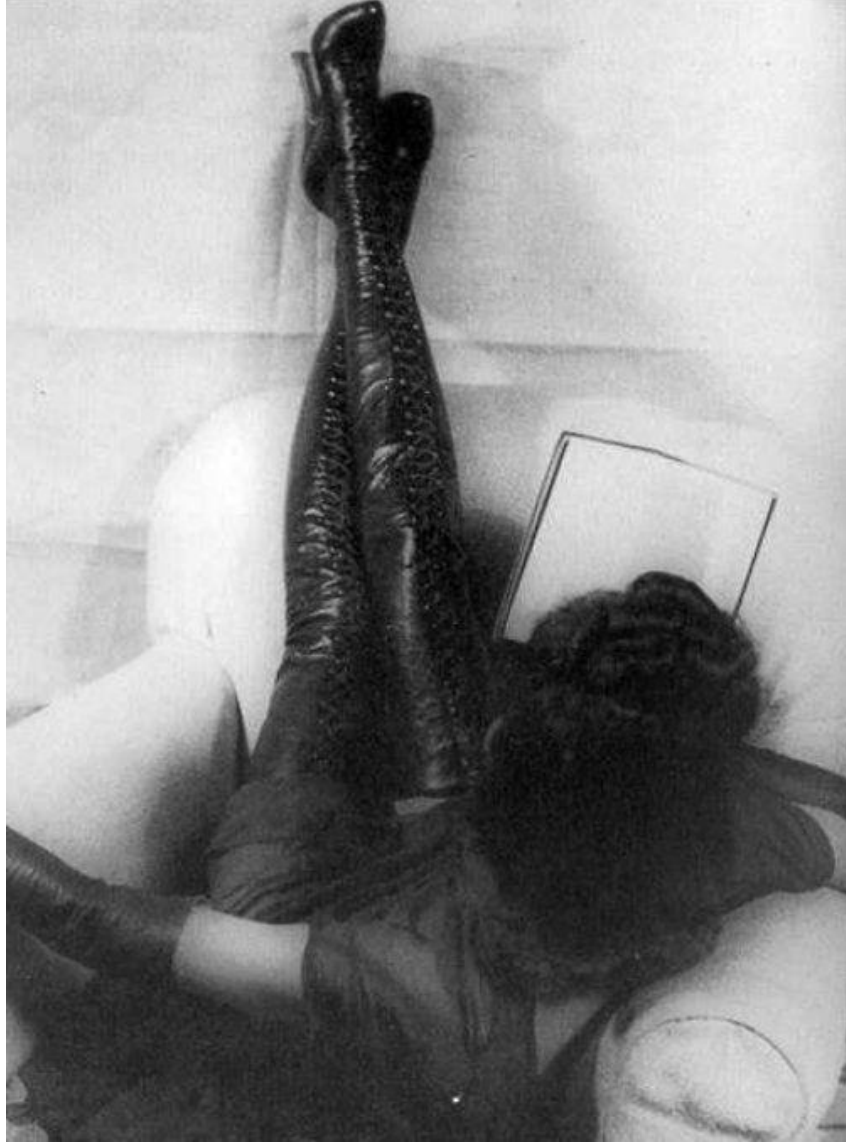
Metropolitan Museum of Art’da bulunan bej rengi deri çizmenin konç yüksekliği diz kapağının hemen üstünde son bulmaktadır. 1914- 1929 yıllarına tarihlenen çizme Amerika’da üretilmiştir. Çizmenin koncu herhangi bir aksesuar ile açılıp kapanmamaktadır. Boru tipi çizmenin koncu bacak formundan farklı olarak geniştir. Koncun ağız bölümünde geometrik formlar ve diz kapağı bölgesinde ince bir şerit ve toka yer alan çizmenin yüksek olmayan bir ökçesi bulunmaktadır. Ökçe bej rengi deri ile kaplanmıştır (Resim 226).

Resim 226: Boru tipi bej rengi çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.05.2017.

Diğer yandan 1930’larda da dizüstü çizmeler fetiş ürün olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Resim 227’de fetiş fotoğrafçı ve yayıncı John Willie (1902- 1962)’nin fotoğrafladığı dizüstü çizme etek altı formundadır. Sivri burunlu, yüksek ökçe ve önu boydan boya bağlı olan çizme deriden üretilmiştir.

Resim 227: Önden bağlı dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

3.3. 1940 – 1960 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları

1952 yılında çekilen *At Sword's Point* isimli filmde başrol oyuncularından Maureen O'Hara dizüstü çizme giymektedir (Resim 228). Silahşör kostümü giymiş aktristin çizmesi alçak ökçeli olup koncu etek altına kadar uzanmaktadır. Çizmenin koncu bacağı sarmamaktadır; geniştir.

Resim 228: *At Sword's Point* filminde Maureen O'Hara'nın giydiği dizüstü çizme (1952).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Amerikalı aktrist ve şarkıcı Nichelle Nichols'un 1950'lerde giydiği dizüstü çizme Resim 229'da görülmektedir. Oldukça yüksek ökçelerinden dolayı bale ayakkabısı formundaki çizmenin koncu kasıklara kadar uzanmaktadır. Siyah rugandan üretilen çizmenin ön tarafı boydan boya bağlar ile birbirine tutturulmuştur.

Resim 229: Nichelle Nichols'un giydiği rugan dizüstü çizme.

Kaynak: www.kalzenere.com, 19.04.2017.

Bu dönemin önemli isimlerinden birisi Amerikalı ayakkabı tasarımcısı Beth Levine (1914- 2006) 'dir. Beth Levine 1950'lerden 1970'lere kadar oldukça popülerdi. Ayakkabılarını kocası Herbert Levine'ye ait Herbert Levine Inc. etiketi ile pazara sundu. Beth Levine'nin getirdiği önemli yeniliklerden birisi tayt formunda elastik suni deriden çizmelerdi. (en.wikipedia.org, 25.04.2017) Resim 230'da Beth Levine tarafından tasarlanmış ve 1954 yılında Herbert Levine Inc.'da üretilmiş tayt formunda sentetik çizme yer almaktadır.

Resim 230: Tayt formunda sentetik çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.04.2017.

3.4. 1960 – 1980 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları

1960'lar ve 1970'lerde popüler olan Go- Go çizmelerin bir örneği Resim 231'de görülmektedir. Üzerine şal deseni basılmış kumaştan sayası üretilen çizmelerin konç uzunluğu uyluk ortasına kadardır. Go- Go çizmelerin ökçe yüksekliği 3,50 cm- 4,75 cm arasındaydı.

Resim 231: Go- Go dizüstü çizme.

Kaynak: www.etsy.com, 17.04.2017.

1960'ların ilk yıllarında da Beth Levine'nin tasarladığı sentetik malzemeden sayası, şeffaf plastikten ökçesi olan dizüstü çizmeler üretilmiştir (Resim 232).

Resim 232: Sentetik dizüstü çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.04.2017.

Resim 233: Go- Go deri çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.04.2017.

1960 yılında Fransa'da üretilen Go- Go çizme André Perugia (1893- 1977) tasarımıdır. Konç yüksekliği diz üstünde biten çizme deriden, ökçesi ahşaptan yapılmıştır (Resim 233).

Resim 234: Mylène Demongeot'un giydiği dizüstü çizmeler.

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

1960'ların başlarında balıkçılar bacaklarını korumak amacıyla plastik koncu kasığa kadar uzanan ve bele ince bir kemer yardımıyla tuturulan dizüstü çizme giyorlardı. Resim 234'de aktrist Mylène Demongeot Vogue dergisinin bir çekiminde bu çizmeler ile görülmektedir.

1960 yılında Fransız moda tasarımcısı Louis Feraud beyaz renkte koncu diz kapağının üstüne kadar uzanan çizmeler tasarlamıştı (Resim 235).

Resim 235: Louis Feraud tasarımı dizüstü çizmeler.

Kaynak: www.shrimptoncouture.com, 27.10.2016.

Resim 236: Timsah derisinden dizüstü çizme.

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

1963 yılında Vogue dergisinde yayınlanan Yves Saint Laurent imzalı Go- Go çizme timsah derisinden üretilmişti. Çizmenin konç yüksekliği diz kapağının üstüne kadar uzamaktaydı ve koncun ön tarafı arkasına göre daha uzundu. Ağızın yan tarafında derin bir çentik bulunuyordu (Resim 236).

Vogue dergisinde Kasım 1963'de yayınlanan bir fotoğrafta, spor arabası ve pilot gözlükleriyle maceracı bir genç kadın streç dizüstü çizme (Resim 237) giymektedir. Aynı dergide Aralık 1963'de süet dizüstü çizme giyen bir modelin fotoğrafı yayınlanmıştı (Resim 238).

Resim 237: Streç dizüstü çizme (Vogue, Kasım 1963).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 238: Süet dizüstü cizme (Vogue, Aralık 1963).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 239: Streç dizüstü çizme (Vogue, 1965).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

1965 yılında Vogue dergisinde yayınlanan dizüstü çizmenin koncu streçten idi. Çizme yuvarlak burunlu ve alçak ökçeliydi (Resim 239).

Resim 240: Beth Levine tasarımı çorap çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

1965 yılında Christian Dior için Herbert Levine Inc. tarafından üretilen çorap çizme Beth Levine tasarımıdır. Çizme sentetik malzemeden üretilmiştir (Resim 240).

Resim 241: Herbert Levine Inc. üretimi dizüstü çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.04.2017.

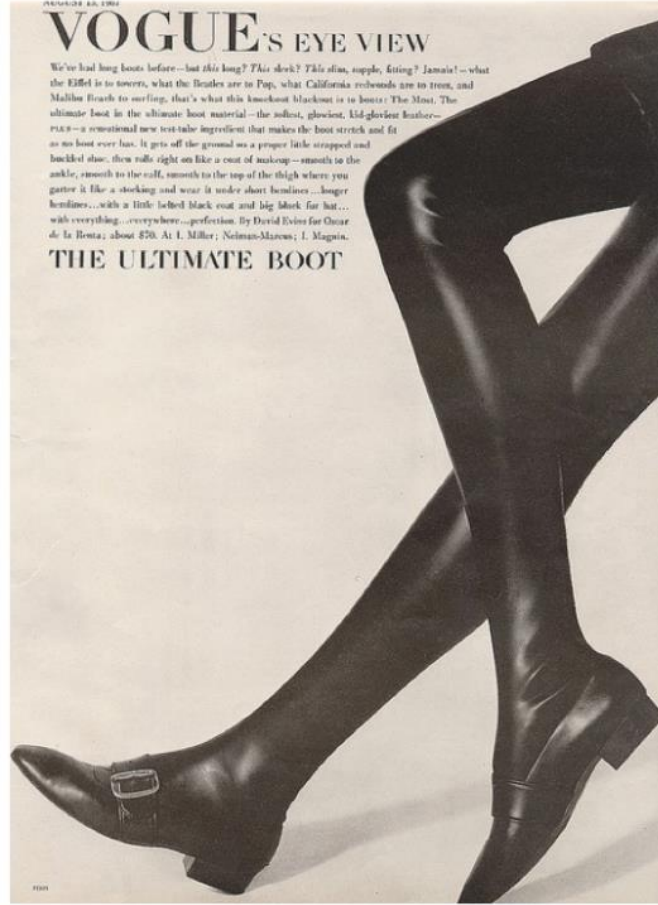
1966 yılında Herbert Levine Inc. tarafından üretilen dizüstü çizmenin ökçesi dönemine göre dikkat çekecek kadar yüksektir (Resim 241).

Resim 242: Metal aksesuarlı dizüstü çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.04.2017.

1967 yılında Amerikalı tasarımcı David Evins tarafından hazırlanan çizmenin koncu uyluk ortasına kadar uzanmaktadır. Sayası deriden üretilmiş çizmenin üstünde metal aksesuarlar ve ön tarafında bir fiyonk bulunmaktadır (Resim 242).

Resim 243: David Evins tasarımı streç dizüstü çizme.

Kaynak: www.stylecloseup.net, 27.10.2016.

1960'lı yılların ikinci yarısı dizüstü çizmenin popüler olduğu yıllardır. 1967 yılında David Evins tarafından tasarlanan streç çizme alçak ökçelidir ve yüzünde dikdörtgen formunda geniş bir toka bulunmaktadır (Resim 243). 1967 yılında Vogue dergisinde yayınlanan başka bir dizüstü çizme ön ortadan boydan boya bağlıdır (Resim 244). 1967'ye dizüstü çizmeleri ile Fransız tasarımcı Roger Vivier damgasını vurmuştur. Vivier'in tasarladığı püsküllü dizüstü çizme Resim 245'de, plastik transparan malzemeden dizüstü çizme Resim 246'da ve koncunun bazı bölümleri plastik transparandan çizme Resim 227'de görülmektedir.

Resim 244: Bağlı dizüstü çizme.

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 245: Püsküllü dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 246: Transparan dizüstü çizme.

Kaynak: theredlist.com, 20.04.2017.

Resim 247: Transparan yuvarlak hatlara sahip dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 248: Suni deri ve kumaştan dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

1968 yılında Roger Vivier'in tasarladığı dizüstü çizme suni deri ve dikey çizgili streç kumaştan üretilmiştir (Resim 248).

Resim 249: Deri dizüstü çizme.

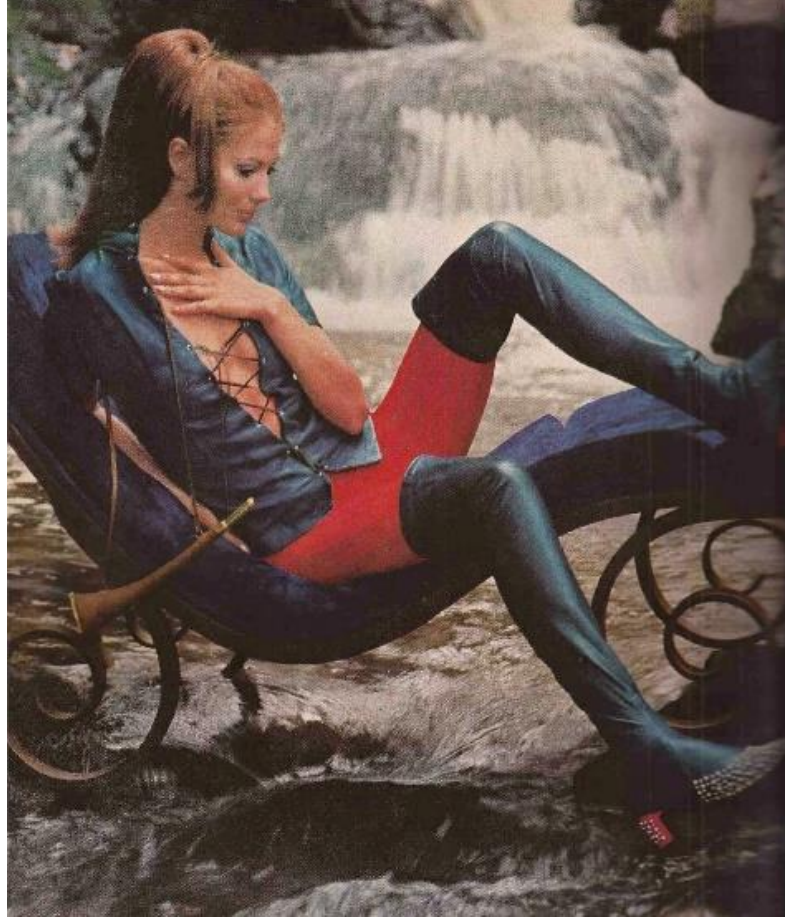
Kaynak: www.metmuseum.org, 19.04.2017.

1968 yılında Beth Levine tarafından tasarlanan dizüstü çizme Herbert Levine Inc. tarafından üretilmiştir. Çizmenin sayısı deridir (Resim 249). Aynı yıl yine Herbert Levine Inc. tarafından üretilen dizüstü çizmenin ayağı saran bölümü deriden bacak bölümü sentetik malzemeden hazırlanmıştır (Resim 250).

Resim 250: Deri ve sentetik malzemeden üretilmiş tayt formunda dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 251: Yüzü ve ökçesi metal aksesuarlı dizüstü çizme.

Kaynak: devorahmacdonald.blogspot.com.tr, 27.10.2016.

Herbert Levine Inc. tarafından üretilmiş başka bir dizüstü çizme modelinde konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanmaktadır. Çizmenin yüzü ve ökçe çevresi metal aksesuarlar ile süslenmiştir. Siyah renkteki çizmenin ökçesi kırmızıdır (Resim 251).

1968 yılında çekilen bir bilim kurgu filmi olan ‘Barbarella’ da Jane Fonda konç yüksekliği uyluk kemiğine kadar olan beyaz dizüstü çizme giymektedir. Film her ne kadar XLI. yüzyılda geçiyorsa da mayoya askılar ile tutturulan dizüstü çizmenin formu ile ökçesinin formu ve yüksekliği 1968’lerin modasını yansıtmaktadır (Resim 252).

Resim 252: Barbarella filminde Jane Fonda dizüstü çizmeleri ile.

Kaynak: www.shrimptoncouture.com, 27.10.2016.

Resim 253: Koncu helezon formunda dizüstü çizme.

Kaynak: devorahmacdonald.blogspot.com.tr, 27.10.2016.

1968 yılında David Evins tarafından tasarlanan dizüstü çizmenin koncunda iki farklı kumaş helezon formu oluşturmaktadır (Resim 253).

Resim 254: Lame dizüstü çizme.

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 255: Siyah rugan dizüstü çizme.

Kaynak: avengers-in-time.blogspot.com.tr, 20.04.2017.

1968 yılında Pierre Cardin'in uzay koleksiyonu için tasarladığı alçak ökçeli ve köşeli formda buruna sahip dizüstü çizmeler lame (Resim 254) ve siyah rugandan (Resim 255) üretilmiştir.

Resim 256: Rugan dizüstü çizme.

Kaynak: devorahmacdonald.blogspot.com.tr, 27.10.2016.

1919 yılında ABD’de Herman Delman tarafından kurulan Delman markası tarafından üretilen dizüstü çizme siyah rugandandır ve üzerinde beyaz renkte süslemeler bulunmaktadır (Resim 256).

Resim 257: Dizüstü çizme giymiş Elizabeth Taylor (1969).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

1969 yılında Vogue dergisinde yayınlanan bir fotoğrafta Elizabeth Taylor, Pierre Cardin'in uzay koleksiyonunu çağrıştıran kostüm ve dizüstü çizmeler giymiş olarak görülmektedir (Resim 257).

1968- 1969 yıllarında Herbert Levine Inc. tarafından deri ve sentetik malzemedен üretilmiş tayt formunda dizüstü çizmenin tabanındaki platform dikkat çekicidir (Resim 258).

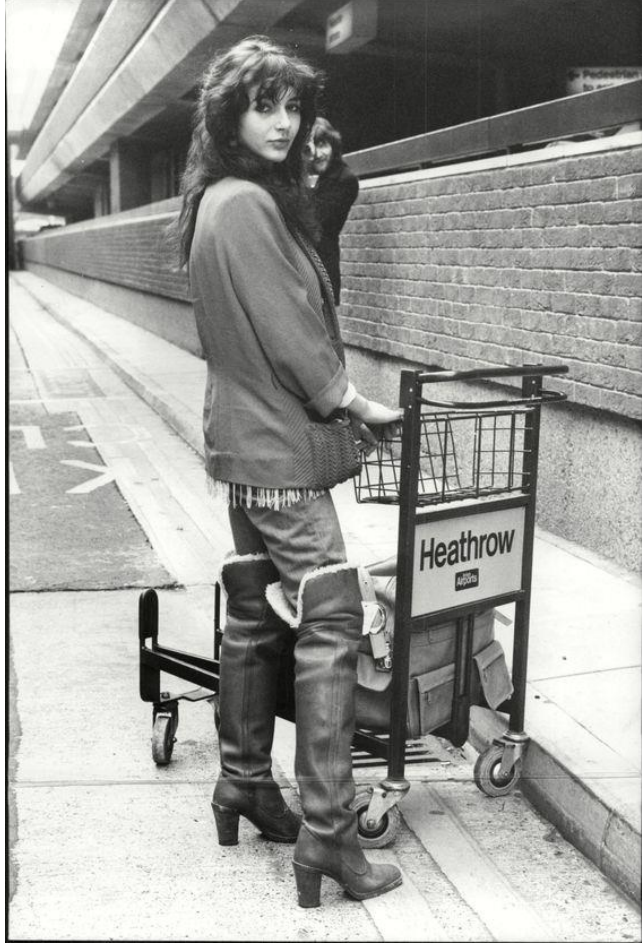

Resim 258: Platformlu tayt formunda dizüstü çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 19.04.2017.

1970 yılında Heathrow Havaalanı- Londra'da çekilen bir fotoğrafta şarkıcı Kate Bush astarı kürklü dizüstü çizmeleri ile poz vermektedir. Çizmenin ökçeleri geniş ve yüksektir (Resim 259).

Resim 259: Kate Bush (1970).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 260: Brigitte Bardot ve dizüstü çizmesi (1970).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

1970 yılında Vogue dergisinde yayınlanan bir fotoğrafta oyuncu Brigitte Bardot kahverengi dizüstü çizmesiyle görülmektedir (Resim 260). Deriden üretilmiş dizüstü çizmenin koncu ağız bölümünde üstüne katlanmıştır ve ökçesi yüksektir.

ABD’li model ve aktris Lauren Hutton, 1972 yılında Vogue dergisi için yapılan bir çekimde siyah rügan dizüstü çizmeleriyle poz vermektedir (Resim 261).

Resim 261: Lauren Hutton siyah rugan dizüstü çizmeler ile (1972).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 262: Caroline Munro.

Kaynak: digilander.libero.it, 20.04.2017.

İngiliz aktris ve model Caroline Munro 1972 yılında çekilen bir fotoğrafta uyluk ortasına kadar uzanan siyah renkte dizüstü çizmeyle görülmektedir (Resim 262). Streç suni deriden üretilmiş çizmeler köşeli bir burun formuna ve alçak ökçelere sahiptir.

Resim 263: Kırmızı süet dizüstü çizme.

Kaynak: www.metmuseum.org, 20.04.2017.

1973 yılında Herbert Levine Inc. tarafından üretilen kırmızı renkte süet çizmenin konç yüksekliği dizin üstüne çıkmaktadır. Koncun ön tarafı arka tarafına oranla daha yüksektir. İç taraf baldırdan tabana kadar fermuar bulunmaktadır (Resim 263).

3.5. 1980 – 2000 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları

1980 yılında koncu diz kapağının üzerinde biten çizmeler popülerdi. Ünlü model Linda Evangelista'ın giydiği dizüstü çizme siyah renktedir ve üzerinde beyaz süslemeler bulunmaktadır (Resim 264). Aynı yılda Gianni Versace tasarımlı koncu uyluk ortasına kadar uzanan ve alçak ökçeli çizme dört renktir. Süet çizmenin yüzü kırmızı arka parçası fuşya, koncunun önü lacivert arkası sarıdır (Resim 265).

Resim 264: Chanel reklamında Linda Evangelista'ın giydiği dizüstü çizme (1980, Paris).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 265: Gianni Versace tasarımı dizüstü çizme (1980, İtalya).

Kaynak: www.1stdibs.com, 20.04.2017.

1987 yılında ünlü ayakkabı tasarımcısı Roger Vivier dizüstü çizmeleriyle tekrar sahneye çıkmıştır. Konçları uyluk ortasına kadar uzanan çizmeler sivri burunlu ve alçak ökçelidir. Çizmeler, kişiye özel giysiler için nakış yapan ve 1924 yılında kurulan Lasege firması için üretilmiştir. Konçların dizüstünde kalan bölümleri nakış işlemelidir (Resim 267, 268, 269, 270, 271).

Resim 266: Roger Vivier atölyesinde mimoza desenli dizüstü çizmesi üzerinde çalışırken (1987).

Kaynak: theredlist.com, 20.04.2017.

Resim 267: Roger Vivier'in mimoza desenli dizüstü çizmesi (1987).

Kaynak: theredlist.com, 20.04.2017.

Resim 268: Roger Vivier'in transparan koncu üzerinde dekoratif dantel bulunan dizüstü çizmesi (1987).

Kaynak: theredlist.com, 20.04.2017.

Resim 269: Roger Vivier'in saten dizüstü çizmesi (1987).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 270: Roger Vivier'in kadife dizüstü çizmesi (1987).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Resim 271: Roger Vivier'in süet dizüstü çizmesi (1987).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

1990 yılında dizüstü çizmeler yine gündemdeydi. Bu çizmeler gerek abiye kıyafetler gerekse rock ve militarist kıyafetler ile kombinlenmiştir. Resim 272’de Chanel’in konç yüksekliği kasiğa kadar olan beyaz dizüstü çizmesi abiye bir kıyafet ile birlikte görölmektedir. Resim 273’de Amerikalı müzisyen Chrissie Hynde’nin giydiği koncu diz kapağı üstünde biten siyah çizmeler yer almaktadır. Gianni Versace’nin gösterişli militarist kıyafetin altına hazırladığı dizüstü çizmeler ince ve yüksek ökçelidir. Bu çizmelerin konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanmaktadır ve ağız bölümünde kontrast renkte gösterişli nakışlar bulunmaktadır (Resim 274).

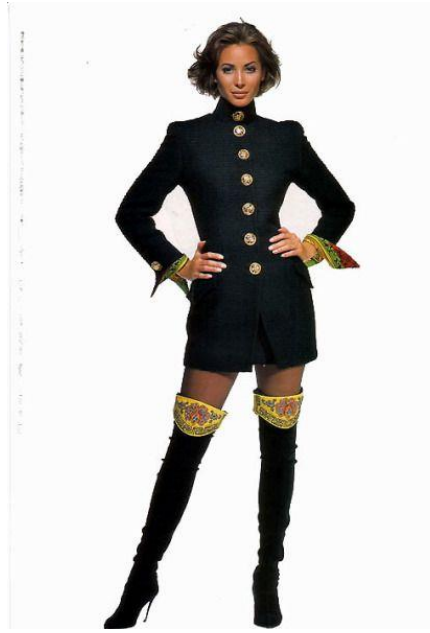
Resim 272: Vogue dergisinde yayınlanmış Chanel’in dizüstü çizmesi (Ekim 1990).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 273: Chrissie Hynde dizüstü çizmeleriyle (1990).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 274: Gianni Versace'nin nakışlı dizüstü çizmesi (1990).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

3.6. 2000 – 2016 Yılları Dizüstü Çizme Tasarımları

2000- 2016 döneminde Alexander McQueen, Tom Ford, Manolo Blahnik, Sergio Rossi gibi moda ve ayakkabı tasarımcıları koleksiyonlarında dizüstü çizmeler yer vermişlerdir. Bu dönemde dizüstü çizmeler ünlü moda şovlarında geniş biçimde kullanılmıştır. Yine bu çizmeler ünlü sanatçıların sahne performanslarında ve özel yaşamlarında vazgeçemedikleri aksesuarları olmuştur.

Resim 275: Kinky Boots filminde dizüstü çizmeler (2005).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

2005 yılında çekilen Kinky Boots filminde dizüstü çizmeler ile Chiwetel Ejiofor ve Joel Edgerton'un sahnelediği performans bu dönemde dizüstü çizmelerin sahne etkinliklerinde oynayacağı etkin rolün habercisiydi (Resim 275).

2000'li yıllarda iç giyim markası Victoria's Secret tanıtımlarında dizüstü çizmeleri yaygın biçimde kullanmıştır. Çamaşırlar ile kombin edilen çizmeler form, malzeme ve renk olarak konsept ile uyumludur. Firmanın Kasım 2005'de düzenlenen defilesinde Gisele Bündchen Noel kostümünü kırmızı renkte, diz kapağında beyaz pelüş, bileğinde dikdörtgen formda toka olan dizüstü çizme ile tamamlamıştır (Resim 276). 2006 yılında yine Gisele Bündchen dizüstü çizme giymiştir. Bu çizmeler ekose kumaştan üretilmiştir (Resim 277). 2007 defilesinde sergilenen dizüstü çizmelerden birisinin sayısı kabartma desenli ve beyaz renkte, platform tabanlı ve ince yüksek ökçelidir (Resim 278).

Resim 276: Gisele Bündchen Victoria's Secret defilesinde (2005).

Kaynak: www.nydailynews.com, 13.04.2017.

Resim 277: Gisele Bündchen Victoria's Secret defilesinde (2006).

Kaynak: modelsinspiration.blogspot.com.tr, 14.04.2017.

Resim 278: Victoria's Secret defilesinde beyaz dizüstü çizme (2007).

Kaynak: lightscamerangels.tumblr.com, 13.04.2017.

2009 moda şovunda yeşil çamaşır altına aynı renkte süet dizüstü çizme giyilmiştir. Aynı etkinlikte siyah çamaşır, siyah dizüstü çizme ile kombinlenmiştir. Çizme koncu uyluk ortasına kadar uzanmaktadır. Platform tabanlı çizmenin ökçesi ince ve yüksektir. (Resim 279).

Resim 279: Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizmeler (2009).

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

Firmanın Kasım 2010'da düzenlediği moda şovunda Lily Donaldson koncu bele kadar uzanan beyaz renkte platform tabanlı çizme giymiştir (Resim 280). Aynı etkinlikte model Anja Rubik kimono ile birlikte koncu uyluk ortasına kadar uzanan, metal troklar ile süslü, dış yanı tokalara takılmış şeritler ile tutturulan yüksek platformlu bir dizüstü çizme giymiştir. Çizmenin ökçesi bulunmamaktadır (Resim 281).

Resim 280: Victoria's Secret moda şovunda Lily Donaldson (2010).

Kaynak: www.zimbio.com, 01.05.2017.

Resim 281: Victoria's Secret moda şovunda Anja Rubik ökçesiz dizüstü çizme ile (2010).

Kaynak: luxurydossier.wordpress.com, 01.05.2017.

Victoria's Secret'in 2011 defilesinde iki model uyluk ortasına kadar uzanan ince ve yüksek ökçeli turuncu ve gold renklerde dizüstü çizmeler ile podyuma çıkmışlardı (Resim 282). 2012 moda şovunda sergilenen dizüstü çizmelerden iki örnek Resim 283'de görülmektedir. Soldaki resimde uyluk ortasına kadar uzanan siyah çizmenin üzerinde gold nakışlar bulunmaktadır. Sağdaki resimde görülen mavi çizmenin koncu da uyluk ortasına kadar yükselmektedir.

Resim 282: Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizmeler giymiş modeller (2011).

Kaynak: fashionallure.com, 01.05.2017.

Resim 283: Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizmeler giymiş modeller (2012).

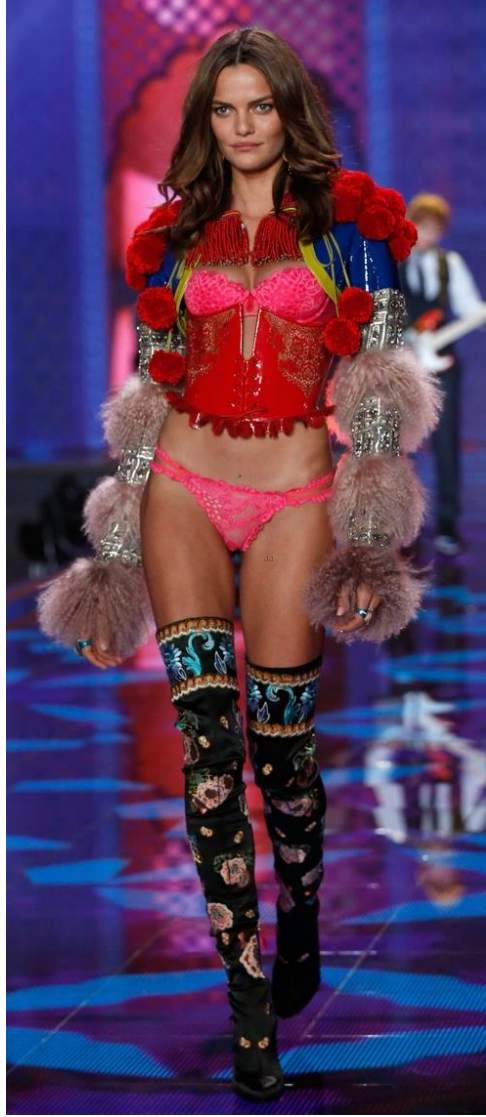
Kaynak: www.bystylingamsterdam.com, 01.05.2017.

Resim 284: Kostüm ile aynı desende dizüstü çizme (2013).

Kaynak: stylefrizz.com, 01.05.2017.

Firmanın 2013 moda şovunda dikkat çeken dizüstü çizmelerden birisi kostüm ile uyumlu desene sahip koncu uyluk ortasına kadar uzanan sivri burunlu ve yüksek ökçeli dizüstü çizmedir (Resim 284).

Resim 285: Baskı yapılmış dizüstü çizmeler (2014).

Kaynak: www.hoopbikemer.com, 01.05.2017.

2014 yılında düzenlenen Victoria's Secret moda şovunda sergilenen dizüstü çizmelerden birisinde siyah zemin üzerine çiçek ve yaprak formları baskı yapılmıştır (Resim 285).

Resim 286: Victoria's Secret moda şovunda dizüstü çizme giyen modeller (2015).

Kaynak: www.justjared.com, 01.05.2017.

Firmanın 2015 moda şovunda ABD bayrağından esinlenen mavi zemin üzerinde beyaz yıldızlar bulunan koncu kasığa kadar olan sivri burunlu ve yüksek ökçeli çizme ve koncu diz kapağını aşan önü ve yanları bağlı kahverengi süet çizme de sergilenmiştir (Resim 286).

Resim 287: Victoria's Secret moda şovunda Josephine Skriver dizüstü çizmeler ile (2016).

Kaynak: www.billboard.com, 01.05.2017.

Kasım 2016'da Paris'te düzenlenen Victoria's Secret moda şovunda Josephine Skriver koncu kasiğa kadar uzanan, ten rengi, streç malzeme üzerine taşlar ile süslenmiş çizmeyi giymiştir (Resim 287).

Resim 288: Victoria's Secret moda şovunda etnik desenli dizüstü çizmeler (2016).

Kaynak: www.fashionisers.com, 01.05.2017.

2016 moda şovunda modeller koncu uyluk ortasına kadar uzanan etnik desenli çizmeler ile de podyuma çıkmıştır (Resim 288, 289).

Resim 289: Victoria's Secret moda şovunda etnik desenli ve püsküllü dizüstü çizmeler (2016).

Kaynak: www.fashionisers.com, 01.05.2017.

Resim 290: Prada 2009 kış koleksiyonundan dizüstü çizmeler (2009).

Kaynak: nymag.com, 27.10.2016.

Prada 2009 kış koleksiyonunda balıkçı çizmesinden esinlenerek koncu uyluk ortasına kadar uzanan, bacağı sarmayan yuvarlak burunlu ve alçak ökçeli çizmeler sunmuştur. Çizmelerin koncu ince bir şerit ile kayışa tutturulmuştur (Resim 290). 2009 yılında Stella McCartney'in tasarladığı deri dizüstü çizmeler lazer ile yapılmış desenler ile dekore edilmiştir (Resim 291). Bu çizmeler ince ve yüksek ökçelidir, konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanmaktadır.

Resim 291: Stella McCartney imzalı lazer desenli dizüstü çizme.

Kaynak: whatthehellz.com, 06.10.2016.

Resim 292: Madonna, Louis Vuitton tasarımı dizüstü çizmeleri ile (2009).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

2000'li yılların sonlarına doğru kadın sanatçılar giydikleri dizüstü çizmeler ile dikkat çekmişlerdir. Bunlara Madonna, Lady Gaga, Rihanna, Jennifer Lopez, Beyonce, Britney Spears örnek verilebilir. Resim 292'de Madonna, Louis Vuitton tasarımı siyah dizüstü çizmeleri ile görülmektedir. Koncu uyluk ortasına kadar uzanan çizmeler içten fermuarlıdır. Ökçeleri özgün formda olup; üst ve altına göre ortası ince ve inci aksesuar takılıdır.

Resim 293: Alexander McQueen imzalı dizüstü çizme.

Kaynak: www.yournextshoes.com, 06.10.2016.

2010 yılında Alexander McQueen dizüstü çizme tasarlamıştır. Koncu uyluk ortasına kadar uzanan çizmenin sayesinde aksesuar olarak tokalar kullanılmıştır. Diz kapağı üstü kırışık formda hazırlanan çizme platformlu ve yüksek ökçelidir. Platformu ve özgün ökçesi gold renkte kabartma desen ile süslenmiştir (Resim 293).

Resim 294: Lady Gaga Heathrow havaalanında dizüstü çizmeleri ile (2010).

Kaynak: www.dailymail.co.uk, 06.10.2016.

Lady Gaga 2010 yılında Japon tasarımcı Noritaka Tatehana'nın tasarladığı dizüstü çizmeleri giymişti (Resim 294). Koncu bele kadar uzanan çizmeler oldukça yüksek bir platforma sahipti. Çizmelerin ökçeleri bulunmamaktaydı. Çizmelerin arkasına belden inen ve çizmelerin dışına tutturulmuş bir etek yapılmıştı.

Tom Ford 2013 kış koleksiyonunda çiçek işlemeli ve geometrik desenli dizüstü çizmeler tasarlamıştır (Resim 295). Bu çizmelerin ökçeleri konik biçimdedir.

Resim 295: Tom Ford 2013 kış koleksiyonunda konik ökçeli dizüstü çizmeler.

Kaynak: tomandlorenzo.com, 06.10.2016.

Resim 296: 2013 Billboard Müzik Ödüllerinde kırmızı dizüstü çizmeleri ile sahne alan Jennifer Lopez.

Kaynak: www.popsugar.com, 25.10.2016.

2013 yılında Jennifer Lopez koncu kasığa kadar uzanan kırmızı renkte, troklar ile süslenmiş dizüstü çizme ile sahne almıştı (Resim 296).

2013 yılında Rihanna çeşitli dizüstü çizmeler ile sahneye çıkmaya başlamıştır. Diamonds World Tour kapsamında sahne alan Rihanna, koncu dizüstüne kadar uzanan ön tarafı bağlı, troklar ile süslenmiş alçak ökçeli ve yuvarlak burunlu dizüstü çizmelerini giymiştir (Resim 297). Aynı etkinlikte Rihanna, Christian Louboutin tasarımı beyaz renkli, dış yanında iki toka bulunan, konç yüksekliği kasığa kadar uzanan ve yüksek ökçeli dizüstü çizmeler ile de sahne almıştır (Resim 298).

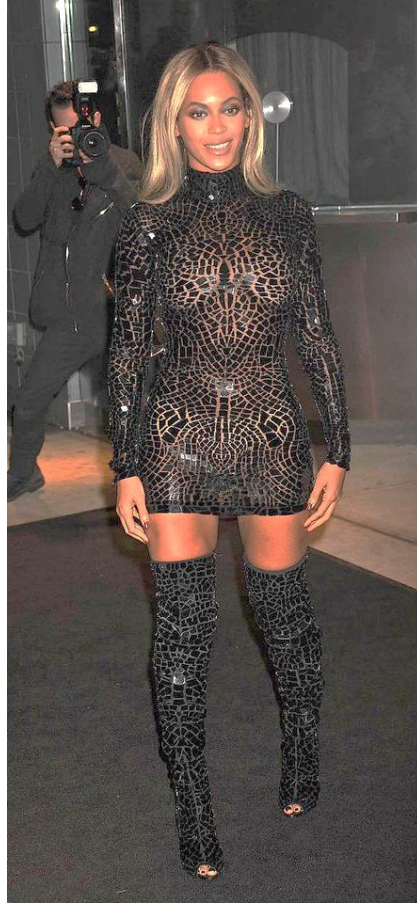
Resim 297: Diamonds World Tour kapsamında, Rihanna bağlı dizüstü çizmeleri ile sahnede (2013).

Kaynak: www.dailymail.co.uk, 06.10.2016.

Resim 298: Diamonds World Tour kapsamında, Rihanna C. Louboutin tasarımı dizüstü çizmeleri ile sahnede (2013).

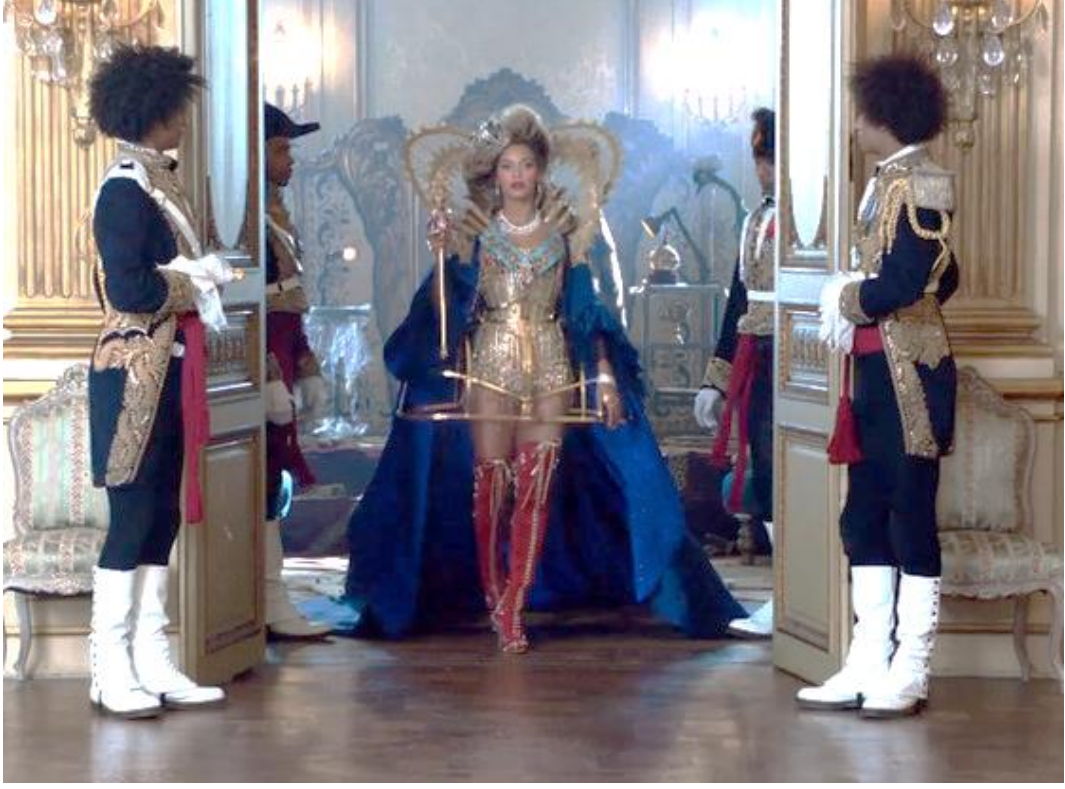
Kaynak: nymag.com, 27.10.2016.

Resim 299: Beyonce'un giydiği Tom Ford dizüstü çizme.

Kaynak: www.mirror.co.uk, 22.10.2016.

2013 yılında Beyonce Tom Ford tasarımı dizüstü çizme giymişti (Resim 299). Koncu dizüstüne kadar uzanan çizmenin burnu açıktı, yüksek ve ince ökçeye sahipti. Çizmenin sayısı mozaik desenli malzemedен üretilmişti. Beyonce "I Been On" şarkısı için çektiği klipte Casadei marka dizüstü çizme giymişti. Önden bağlı, ince ve yüksek ökçelere sahip çizmenin sayısı çiçek desenli nakışlar ile dekore edilmişti (Resim 300).

Resim 300: ‘I Been On’ klibinde Beyonce ve giydiği dizüstü çizme.

Kaynak: www.eonline.com, 25.10.2016.

Resim 301: Lady Gaga'nın giydiği siyah rujan dizüstü çizmeler (önden ve arkadan görünüşü).

Kaynak: www.yournextshoes.com, 25.10.2016.

2014 yılında Lady Gaga koncu uyluk ortasına kadar uzanan, siyah rujan, önden boydan boya bağlı, platformlu ve yüksek ökçeli dizüstü çizme giymişti (Resim 301). Aynı yıl Versace koleksiyonunda dizüstü çizmeye yer vermişti. Konç yüksekliği diz kapağının üstünde olan sivri burunlu ince ve yüksek ökçeli bu çizmeler kontrast renkte desenler ile süslenmişti (Resim 302).

Resim 302: Versace tasarımı dizüstü çizme (2014).

Kaynak: bootlovers.typepad.com, 27.10.2016.

2015 yılına gelindiğinde sahnede dizüstü giyenler arasında Britney Spears da katıldı. Spears'ın giydiği siyah rujan dizüstü çizmeler kasığa kadar uzanmaktaydı ve yüksek ökçeye sahipti (Resim 303). Aynı yıl moda tasarımcıları da dizüstü çizmelere koleksiyonlarında yer verdiler. Alexander McQueen yuvarlak burunlu, yüksek ökçe, streç dizüstü çizme (Resim 304), Burberry sayası aplik uygulamalı, ince yüksek ökçeli dizüstü çizme (Resim 305), Christian Dior kırmızı streç rujan (Resim 306) ve desenli dizüstü çizme (Resim 307), Emilio Pucci koncu uyluk ortasına kadar uzanan desenli dizüstü çizme (Resim 308), Versace neon renklere rujan dizüstü çizmeler (Resim 309) ve Sergio Rossi dantel ve ince yüksek ökçeli dizüstü çizmeler (Resim 310) tasarlamışlardı.

Resim 303: Las Vegas Billboard Müzik Ödüllerinde Britney Spears dizüstü çizmeleri ile sahnede (2015).

Kaynak: www.dailymail.co.uk, 06.10.2016.

Resim 304: Alexander McQueen tasarımı streç dizüstü çizme (2015).

Kaynak: dresscodehighfashion.blogspot.com.tr, 27.10.2016.

Resim 305: Burberry tasarımı aplik uygulamalı dizüstü çizme (2015).

Kaynak: dresscodehighfashion.blogspot.com.tr, 27.10.2016.

Şekil 306: Christian Dior tasarımı kırmızı streç rugan dizüstü çizme (2015).

Kaynak: all-fashion-trends.com, 27.10.2016.

Resim 307: Christian Dior tasarımı desenli dizüstü çizmeler (2015).

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 308: Emilio Pucci tasarımı desenli dizüstü çizmeler (2015).

Kaynak: all-fashion-trends.com, 27.10.2016.

Resim 309: Versace tasarımı neon renklere dizüstü çizme (2015).

Kaynak: economictimes.indiatimes.com, 27.10.2016.

Resim 310: Sergio Rossi tasarımı dantel dizüstü çizme (2015).

Kaynak: www.yournextshoes.com, 25.10.2016.

2016 yılında dizüstü çizme tasarımında Manolo Blahnik, Giuseppe Zanotti, Karl Lagerfeld, Christian Louboutin, Tom Ford ve Versace öne çıkmıştır. Aynı yıl Rihanna, Kim Kardashian ve Jennifer Lopez dizüstü çizme giyen ünlüler arasında yer almaktadır.

Manolo Blahnik, Vetements iş birliği ile tasarlanmış turuncu renkte, koncun diz üstündeki bölümü hareketli çizme Rihanna tarafından OVO 2016 festivalinde sahnelenmiştir (Resim 311). M. Blahnik, Rihanna ile ortak çalışması sonucu konç yüksekliği bele kadar uzanan denim dizüstü çizmeyi tasarlamıştır (Resim 312). Çizmenin ağız kenarları nakış ile süslenmiştir. Bu çizme Rihanna (Resim 313) ve Jennifer Lopez (Resim 314) tarafından giyilmiştir.

Resim 311: Vetements ve Manolo Blahnik iş birliği ile tasarlanmış dizüstü çizmeleriyle OVO 2016 festivalinde Rihanna.

Kaynak: www.vogue.com, 27.10.2016.

Resim 312: Manolo Blahnik ile Rihanna'nın ortak çalışması olan denim dizüstü çizme (çizim ve ürün).

Kaynak: www.manoloblahnik.com, 27.10.2016.

Resim 313: Denim dizüstü çizmesi ile Rihanna (Vogue İngiliz, Nisan 2016 kapak).

Kaynak: www.dailymail.co.uk, 06.10.2016.

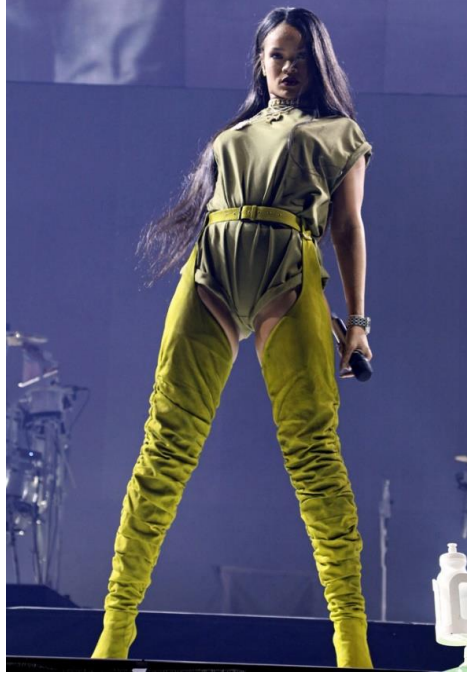

Resim 314: Jennifer Lopez ‘Ain’t Your Mama’ klibinde denim dizüstü çizme ile.

Kaynak: www.bravotv.com, 25.10.2016.

Giuseppe Zanotti de dizüstü çizme tasarlamıştır. Zanotti’nin çizmelerinin koncu da bele kadar uzanmaktadır. Rihanna bu dizüstü çizmeler ile de sahne almıştır (Resim 315, 316).

Resim 315: Made In America Festivalinde, Giuseppe Zanotti tasarımı dizüstü çizmeleri ile Rihanna.

Kaynak: footwearnews.com, 27.10.2016.

Resim 136: Anti World Tour kapsamında sahne alan Rihanna, Giuseppe Zanotti tasarımı dizüstü çizmeleri ile.

Kaynak: www.fuse.tv, 27.10.2016.

Resim 317: 8 Ağustos 2016 tarihinde Harbiye Açık hava Tiyatrosu'nda konser veren Bengü'nün sahne kıyafeti.

Kaynak: highlife.com.tr, 06.10.2016.

Ülkemizde Bengü Ağustos 2016'da Harbiye Açık hava Tiyatrosunda verdiği konserde beyaz renkte, burnu açık, ince ve yüksek ökçeli dizüstü çizme giymişti (Resim 317).

2016 yılında Kim Kardashian çeşitli modellerde dizüstü çizmeler giymişti. Şeffaf dizüstü çizmeleri ince ve yüksek ökçeye sahipti. Çizmenin hava alması için yan tarafta iki delik bulunmaktadır (Resim 318). Kardashian'ın giydiği siyah renkte, burnu açık dekolte çizme Tom Ford tasarımıdır (Resim 319).

Resim 318: Kim Kardashian şeffaf dizüstü çizmeleri ile.

Kaynak: www.huffingtonpost.ca, 06.10.2016.

Resim 319: Tom Ford tasarımı dizüstü çizmeleri ile Kim Kardashian.

Kaynak: www.dailymail.co.uk, 06.10.2016.

Resim 320: Kovboy motifli dizüstü çizmeleri ile Lady Gaga.

Kaynak: www.dailymail.co.uk, 06.10.2016.

Lady Gaga 2016 yılında kovboy tarzı dizüstü çizmeler giymişti. Mavi renkteki çizmelerin koncu diz kapağının üstündeydi, kenarları yüksek olan koncun ön ve arka ortaları daha kısaydı. Koncun üzerinde klasik kovboy çizme motifleri bulunmaktaydı (Resim 320).

Puma 2016 kış koleksiyonunda dizüstü çizmelere yer vermişti. Konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanan beyaz renkteki dizüstü çizme spor ayakkabı formunu yansıtmaktadır. Ön tarafı bağlı olan çizmede üç cırtlı atkı yer almaktadır (Resim 321).

Resim 321: Puma 2016 kış koleksiyonunda dizüstü spor çizme.

Kaynak: msyolee.com, 06.10.2016.

Fendi'nin 2016- 2017 kış koleksiyonunda Karl Lagerfeld'in tasarımı dizüstü çizmeler de yer almıştı. Konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanan çizme streç malzemeden üretilmiş, ağız, bilek ve yüzünde pliseler bulunmaktaydı (Resim 322).

Resim 322: Fendi 2016- 2017 kış koleksiyonunda Karl Lagerfeld tasarımı dizüstü çizmeler.

Kaynak: www.denimjeansobserver.com, 27.10.2016.

2016 yılında Versace de dizüstü çizmeler tasarlamıştı. Ağızda farklı renkte geniş bir parça bulunan çizmeler yarım fermuarlı, ince ve yüksek ökçeliydi (Resim 323).

Resim 323: Versace imzalı dizüstü çizme.

Kaynak: www.1stdibs.com, 27.10.2016.

Christian Louboutin tasarımı dizüstü çizme ince ve yüksek ökçeleri yanında transparan malzeme üzerine büyütölmüş su damlası formunda delikler bulunan sayası ile dikkat çekmektedir (Resim 324).

Resim 324: Christian Louboutin tasarımı dizüstü çizme.

Kaynak: tr.pinterest.com, 22.03.2017.

4. BÖLÜM: DİZÜSTÜ ÇİZME TASARIM UYGULAMASI

Bu bölümde bir konsept belirlenerek bu konseptten çıkışlı dizüstü çizme tasarımları hazırlanmıştır. Ana konsept “İstanbul’un Çiçekleri” olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede “Binbirdelik Otu (Sarı Kantaron)”, “Erguvan”, “İstanbul Çiğdemi”, “İstanbul Nazendesisi” ve “Kum Zambağı” alt konseptler olarak seçilmiştir. Koleksiyona sağlam bir temel oluşturarak ona net bir görünüm kazandırmak (Choklat, 2012: 54) için bu çiçekler hakkında araştırma yapılmıştır; anahtar kelimeler oluşturulmuştur. Her bir çiçekten çıkışlı beş olmak üzere toplam 25 dizüstü çizme tasarlanmış ve çizimleri hazırlanmıştır.

4.1. Konsept: İstanbul’un Çiçekleri

Tarih boyunca kadınlar güzelliklerine farkındalık yaratmak amacıyla dizüstü çizmeler giymektedirler. İstanbul da her zaman aşkın, sevginin şehri olmuştur. Özdemir Asaf’ın “Olmak İsterim” şiirinde söylediği gibi sevgilinin gözlerinde kaybolurken en güzel aşk şarkıları dinlenip İstanbul’un bir tepesinden mehtaba bakılabilir. İstanbul’un çiçekleri de ünlüdür. Aşıklar birbirine verdikleri çiçekler ile ruhlarının derinliklerindeki büyük sevgilerini anlatırlar. Erguvandan, İstanbul Nazendesine, İstanbul Çiğdeminden, Kum Zambağına İstanbul çiçekleri İstanbul’un naif ruhunun, romantizminin temsilcileri gibidirler. Bu bağlamda dizüstü kadın çizmeleri tasarlamak için İstanbul çiçeklerinin en uygun konsept olacağını düşünmekteyim. İstanbul çiçekleri ile ilgili literatür taraması yapılarak çiçeklerin özellikleri incelenmiştir. Konuyu en iyi ifade edebilecek beş çiçek belirlenmiştir. Bu çiçekler ile ilgili bilgiler ve bunların sonucunda tasarımlara temel oluşturan anahtar kelimeler aşağıda sunulmaktadır.

4.1.1. Binbirdelik Otu (Sarı Kantaron)

Binbirdeli otu İstanbul'un kireçtaşı meralarında yetişen altın sarısı renginde, beş yapraklı çiçeklere sahip, çok yıllık otsu bir bitkidir. Bitki yaprakları ışığa tutulduğunda file şeklinde delikli görülmesi nedeniyle binbirdelik otu olarak bilinmektedir. Çiçekler demet halinde bitkinin uç kısmında açmaktadır. (Uzun, 2009: 13- 18)

Halk arasında şifalı bitki olarak bilinen binbirdelik otu günümüzden 2.400 yıl önce tıbbi amaçlı kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle yara iyileştirici ve sindirim sistemine olumlu etkileri bilinmektedir. Aynı zamanda sarılık, romatizma ve son yıllarda depresyon tedavisinde kullanılmaktadır. (archive.org, 07.05.2017)

İstanbul sınırları için görülen binbirdelik otu hızlı kentleşmeden dolayı nesli tükenmekte olan bitkiler listesindedir.

Anahtar Kelimeler

- Puantizm,
- Beş köşeli yıldız,
- Birliktelik,
- Dikkat çekici,
- Transparan.

Resim 325: Bindirdelik otu.

Kaynak: abdulhadi.org, 27.03.2017.

Resim 326: Binbirdelik otunun genel görünüşü.

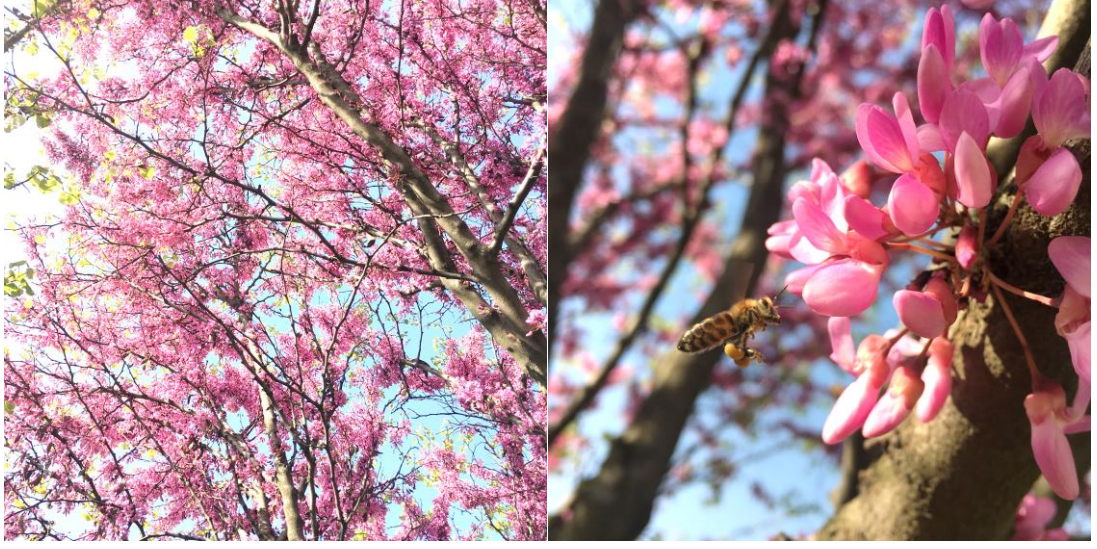
4.1.2. Erguvan

Baklagiller familyasından olan erguvan ağacı iki ile on metre boyunda olup kışın yapraklarını dökmekte ve çiçeği baharın habercisi olarak bilinmektedir. Erguvan çiçeğinin ömrü oldukça kısadır. İstanbul Boğazı'nın iki yakasında görülen erguvan ağacının çiçekleri, kendine özgü eşsiz renkler taşımaktadır. Yazar Orhan Okay erguvan renklerini tanımlarken "açık mor mu, eflatun mu, pembe mi, hayır hiçbiri değil, o kendi ismini taşıyan rengiyle erguvanlar" demiştir.

Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın on iki havarisinden birisi olan Yahuda, Hz. İsa'yı ifşa etmiş ve Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinden sonra kendini erguvan ağacına asarak intihar etmiştir. Erguvanın rengi Yahuda'nın utancından ve ölümün kanından dolayı eflatun tonundan pembeye dönmüştür. Bu efsaneden dolayı batı dillerinde "yahuda ağacı" olarak geçmektedir. İslam inancında ise Yahuda, Hz. İsa görünümüne büründürülmüş ve Hz. İsa yerine çarmıha gerilmiştir. Çarmıha gerilmeye giderken erguvani bir elbise giydirilmiştir. Erguvan moru olarak geçen renk Bizans hükümdarlarının pelerin ve elbiselerinde tercih ettikleri bir renkti. Elde edilmesi zor olmasından dolayı zenginlik ve güç göstergesi olmuştur. Mor pelerini halkın giymesi yasaktı. (Doğruyol, 2003: 57- 59) Osmanlı İmparatorluğu'nda erguvan adına şenlikler düzenlenmiştir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde bu şenlikten "Yılda bir defa Emir Sultan Hazretlerinin erguvan toplantısı olup her yerden pek çok insan toplanır ki bu büyük derneğin tarifinden kalem acizdir." şeklinde bahsetmiştir. (Atsız, 2011: 58)

Anahtar Kelimeler

- İhanet,
- Soyluluk,
- Özel renk,
- Geçici,
- Osmanlı.

Resim 327: Erguvan ağacı.

Resim 328: İstanbul Boğazında erguvanların görünüşü.

Kaynak: www.bilgiagi.net, 27.03.2017.

4.1.3. İstanbul Çiğdemi

Süsengiller familyasından olan çiğdemin 70 kadar türü bulunmaktadır ve çiğdemlerin bazıları endemiktir. (Kravkaz, Vurdu ve Türkyılmaz, 2006: 1) Endemikler listesinde olan İstanbul çiğdemi (*crocus olivieri* ssp.) İstanbul'un Avrupa yakasında kuru çalılıklar içinde görülmektedir. (istanbulensis.weebly.com, 01.01.2017)

İstanbul çiğdemi Mart- Nisan aylarında çiçeklenir. Altı taç yapraktan oluşan çiçek sarı ve turuncu renkte görülür. Yaprakları yeşil ve ince dallar halindedir. (tr.wikipedia.org, 28.03.2017).

Anahtar Kelimeler

- Nadir,
- Yaşam sevinci,
- Yapıcı,
- Denge,
- Savma.

Resim 329: İstanbul çiğdemi.

Kaynak: dogalhayat.org, 27.03.2017.

Resim 330: İstanbul çiğdeminiin genel görünüşü.

Kaynak: www.trthaber.com, 27.03.2017.

4.1.4. İstanbul Nazendesi

İstanbul nazendesi (*Lathyrus undulatus* Boiss) Leguminosae familyasına ait endemik bir bitki olup İstanbul'un Asya yakasında fundalık alanlarda ve yol kenarlarında görülür. (Davis, 1970: 328) Tek yıllık olan İstanbul nazendesi uzun, tırmanıcı, tüysüz ve otsu gövdelidir. Yaprakları tüysüz ve çimen görünümünde olup yeşil renklidir. (Gur, Evren ve Ütkün, 2012: 25) Beş parçalı çiçeğinin üst parçası veksillum (bayrak) adını alır. Yanlardaki iki parça ala (kanat) ve altta birbirine yakın olan iki parça karina (kayıkçı) olarak adlandırılır. (Güneş, 2000: 1, 9) İstanbul nazendesi Nisan- Haziran aylarında çiçek açar.

Anahtar Kelimeler

- Naif,
- Kıvrımlı hatlar,
- Çok parçalı,
- Azim,
- Mutluluk.

Resim 331: İstanbul nazendesinin genel görünüşü.

Kaynak: dogalhayat.org, 27.03.2017.

Resim 332: İstanbul nazendesesi.

Kaynak: dogalhayat.org, 27.03.2017.

4. 1. 5. Kum Zambağı

Kum zambağı nergisgiller familyasındandır. İstanbul'da Şile sahilllerinde yetişen kum zambağı çok yıllık soğanlı bir bitkidir. Yaprakları mavimsi yeşil renkte görülür. Haziran – Ekim aylarında beyaz renkte hoş kokulu çiçekler açar. Çiçek yapısı geniş mızrak şeklinde olup aniden daralır. 5- 13 mm' lik çiçek sapları vardır. (Gümüş, 2015: 89, 91) Endemik bitkiler listesi içinde olan kum zambağının koruma altına alınması ve çoğaltılması adına çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

- Saf, temiz,
- Çok köşeli yıldız,
- Endemik,
- Entegrasyon,
- Diklenmek.

Resim 333: Kum zambağı.

Kaynak: www.fotokritik.com, 27.03.2017.

Resim 334: Sahil kıyısında kum zambakları.

Kaynak: www.yumurtalikhaber.com, 27.03.2017.

4.2. Tasarımlar

Binbirdelik otu (Resim 335- 339), erguvan (Resim 340- 344), İstanbul çiğdemi (345- 349), İstanbul nazendesi (350- 354) ve kum zambağı (355- 359) çıkışlı tasarımlar aşağıda sunulmaktadır.

Resim 335: Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 1.

Resim 336: Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 2.

Resim 337: Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 3.

Resim 338: Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 4.

Resim 339: Binbirdelik otu çıkışlı tasarım- 5.

Resim 340: Erguvan ıkışlı tasarım- 1.

Resim 341: Erguvan çıkışlı tasarım- 2.

Resim 342: Erguvan çıkışlı tasarım- 3.

Resim 343: Erguvan ıkışlı tasarım- 4.

Resim 344: Erguvan çıkışlı tasarım- 5.

Resim 345: İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 1.

Resim 346: İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 2.

Resim 347: İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 3.

Resim 348: İstanbul Çiğdemi çıkışı tasarım- 4.

Resim 349: İstanbul Çiğdemi çıkışlı tasarım- 5.

Resim 350: İstanbul Nazendesi çıkışlı tasarım- 1.

Resim 351: İstanbul Nazendesı çıkışlı tasarım- 2.

Resim 352: İstanbul Nazendesi çıkışı tasarım- 3.

Resim 353: İstanbul Nazendesı çıkışlı tasarımı- 4.

Resim 354: İstanbul Nazendesi çıkışlı tasarım- 5.

Resim 355: Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 1.

Resim 356: Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 2.

Resim 357: Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 3.

Resim 358: Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 4.

Resim 359: Kum Zambağı çıkışlı tasarım- 5.

SONUÇ ve ÖNERİLER

İnsanlar ayaklarını korumak amacıyla ürettikleri ilk ayakkabılarda çevrelerinde buldukları ot, deri gibi malzemeleri kullanmışlardır. Zaman içinde sosyal yapıların gelişmesine paralel olarak giyim kuşamın ayrılmaz bir parçası olan ayakkabı da sosyal statü göstergelerinden birisi olmuştur. Teknolojinin ilerlemesiyle ayakkabı malzemeleri ve ayakkabı üretim yöntemleri de gelişmiştir. Ayakkabı kalıbının kullanılmaya başlaması, derinin bitkisel tanenler yerine krom ile tabaklanması, ayakkabı tabanında plastik maddelerin kullanılması ve sayada sentetik ile tekstil maddelerin yer alması sürekli olarak ayakkabının yenilenmesi; insan ayağına daha uygun hale gelmesi ve giyeni daha iyi ifade etmesi sonucunu getirmiştir. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren moda olgusunun oluşmaya başlamasıyla ayakkabı modelleri de çeşitlenmiş, çoğalmış; giyim kuşam modası ile koordineli duruma gelmiştir. Eski dönemde ayakkabı üretimi basit el aletleri ile yapılırken Sanayi Devrimi'nden sonra ayakkabı makinelerinin icat edilmesi günümüzde tasarım, modelleme, kesim, saya dikimi ve montaj gibi tüm aşamalarda bilgisayar teknolojisinin kullanılıyor olması seri üretimi kolaylaştırmıştır.

Her dönemde insanlar ayakkabının bir türü olan çizme ve dizüstü çizme ile bacaklarını dış tehlikelerden korumaya çalışırken, bacaklarına dikkat çekmeyi de hedeflemişlerdir. Orta ve İç Asya'da 30.000- 40.000 yıl önce çizme giyildiği düşünülmektedir. Avrupa'da 20.000 yıl öncesine ait mağara resimlerinde yine çizme giyen kadınlar görülmektedir. Sümerler'de, Eski Yunan'da, Roma'da ve Orta Asya'da çizme giyilmiştir. Günümüze kadar çok çeşitli dönemlerde ve kültürlerde çizme kullanılmıştır.

XX. yüzyılda da çizme ve özel bir türü olan dizüstü çizme giyilmektedir. 1900-1940 döneminde Fransız Maniatis Bottier'in kasiğe kadar olan çizmeleri, 1940- 1960 döneminde Amerikalı ayakkabı tasarımcısı Beth Levine'in bacağı saran tayt formunda çizmeleri popülerdi. 1960- 1980 döneminde Fransa'da André Perugia, Louis Feraud, Yves Saint Laurent, Christian Dior, Amerikalı tasarımcı David Evins, Fransız tasarımcı Roger Vivier, Beth Levine, Pierre Cardin gibi moda tasarımcıları doğal malzemeler yanında sentetik malzemeleri de dizüstü çizme tasarımlarında kullanmışlardır. Yapılan

araştırmalara göre dizüstü çizmenin en popüler olduğu dönemlerden birisi 1960'lardır. Bu dönemde moda olan mini etek ve uzayın keşfi dizüstü çizmenin tetikleyicisidir. 1960'larda çekilen bilim kurgu filmlerinde başrol oyuncularını kostmlerine uygun dizüstü çizme giymişlerdir. 1980- 2000 yıllarında Chanel, Gianni Versace ve Roger Vivier dizüstü çizme tasarımlarını moda dünyasına ve tüketicilere sunmayı sürdürmüşlerdir. 2000- 2016 döneminde ise dizüstü çizmeler Alexander McQueen, Tom Ford, Manolo Blahnik, Sergio Rossi gibi moda ve ayakkabı tasarımcılarının koleksiyonlarında yer almıştır. Bu dönemde iç giyim defilelerinde ve çeşitli sanatçıların performanslarında bu çizmeler popülerliğini srdrmştir.

Araştırma sonucuna göre; XX. yüzyıl modasında dizüstü çizmelerde kullanılan başlıca formlar şunlardır: 1900- 1920 yıllarında sivri burunlu, yüksek ke, konç yüksekliği kasığa kadar olan ve bacağı saran çizmeler, 1920- 1940 yıllarında bir önceki dönemin silueti yanında koncu dizüstüne uzanan boru tipi (bacağa göre geniş) orta yükseklikte ökçesi bulunan çizme, 1940- 1960 yıllarında koncu kasığa kadar uzanan ve bacağı sarmayan, alçak ökçeli, yuvarlak burunlu çizme; yüksek platformlu ve yüksek ökçeli, koncu kasığa kadar uzanan ve bacağı saran çizme; sivri burunlu, yüksek ökçeli, tayt formunda çizme. 1960- 1980 döneminde yuvarlak burunlu, alçak ökçeli çizme; sivri burunlu, orta yükseklikte ökçesi olan bacağı saran çizme; balıkçı çizme; sivri burunlu, orta yükseklikte ökçeye sahip, bacağı saran çorap çizme; platform tabanlı, yüksek ökçeli ve tayt formunda çizme; sivri burunlu, yüksek ökçeli ve konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanan çizme. 1980- 2000 yıllarında sivri burunlu, yüksek ökçeli, konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanan çizme; sivri burunlu, alçak ökçeli yine konç yüksekliği uyluk ortasına kadar uzanan çizme; sivri burunlu ve yüksek ökçeli çizme. 2000- 2016 döneminde dizüstü izmelerin tüm formları kullanılmıştır. Bu dönemde konç yüksekliği diz kapağı üstünden bele kadar uzanan izmelerin burunları yuvarlak ya da sivri olmuş bazılarında platform kullanılmış, çoğunlukla yüksek ökçeler tercih edilmiş, sınırlı olarak alçak ökçelere de yer verilmiştir. Bu dönemin dizüstü çizmeleri genellikle bacağı saran formdadır. Aynı dönemde ilk defa spor formda dizüstü çizmeler de tasarlanmıştır.

Yine araştırma sonuçlarına göre; dönemler itibariyle dizüstü çizmelerde kullanılan malzemeler; 1900- 1940 yıllarında deri, 1940- 1960 yıllarında deri ve elastik

sentetik malzeme, 1960- 1980 yıllarında deri, sentetik ve tekstil, 1980- 2000 yıllarında deri ve tekstil ve 2000- 2016 yıllarında deri, sentetik ve tekstildir.

Araştırma sonucuna göre; dizüstü çizmelerde kullanılan aksesuarlar şöyle sıralanabilir: 1900- 1920 yıllarında bağ, düğme ve kanca, 1920- 1940 yıllarında toka, bağ, 1940- 1960 yıllarında bağ, 1960- 1980 yıllarında fermuar, toka, bağ, püskül, metal aksesuar, baskı ve kürk, 1980- 2000 döneminde baskı, nakış, dantel, fiyonk ve işleme, 2000- 2016 yıllarında kürk, toka, nakış, baskı, parlak taşlar, püskül, lazer ile yapılmış desenler, rivet, bağ, aplike ve dantel.

XX. yüzyılda kullanılan dizüstü çizmeler genellikle bacağı sarmakta, ayağın ve bacağın yürüme eylemini aksatmayacak şekilde esnek ve yumuşak malzemelerden ve bacağı kalın göstermeyecek şekilde tasarlanmışlardır.

Araştırma sonucunda XX. yüzyıl modasında dizüstü çizme tasarımlarının gotik ve fütürist sanat akımları ile bağdaştırıldığı görülmektedir. Kadınlar bu çizmeleri, dikkat çekmek ve seksapelliklerini ön plana çıkarmak için kullanmışlardır. Özellikle sahne şovlarında tercih edilen dizüstü çizmelere günlük hayatta da rastlanmaktadır. Sahnede kullanılan dizüstü çizmelerin günlük kullanılan dizüstü çizmelere oranla daha abartılı form ve aksesuarlar ile desteklendiği görülmektedir.

Araştırmanın uygulama bölümünde kadınların duygularını, İstanbul ve çiçekleri kombinlenerek dizüstü çizme tasarımları oluşturulmuştur. Uygulama sonucunda ülkemizin zengin kültürel değerlerinden yola çıkılarak özgün tasarımlar yapılabileceği görülmektedir.

Dizüstü çizmeler hakkında yeni çalışmalar yapılması kendi kültürümüze ait kavramlardan esinlenerek tasarımlar hazırlanması önerilir. Bu teorik ve uygulamaya dönük çalışmalar ayakkabı üreticilerine uluslararası pazarlarda rekabet avantajı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akalın, S., A. Yılmaz ve N. Seyhan. (1993). *Ayakkabıcılık Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Ars Arpel Group. (t.y.) *Technical Dictionary of Footwear, Leather Goods, Components and Machinery*. Milano (İtalya).
- Atsız, H. N. (2011). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden Seçmeler*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Başarır U. S. (2001). Klasik Osmanlı Dönemi (16. yy. ve 17. yy.) Saray Dokumalarının Motif Gelişimleri ve Kompozisyon Sistematiği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilecik, F. (2007). “Çarık” Kelimesi. E. G. Naskali (Ed.). *Ayakkabı Kitabı* içinde. İstanbul: Kitapevi Yayını, 2007, 39- 42.
- Bossan, M. J. (2015). *The Art Of The Shoes*. Chine: Parkstone International.
- Choklat, A. (2012). *Footwear Design*. China: Laurence King Publishing.
- Çardak, F., T. Pamuk ve E. Değirmenci. (2010). *Kalıp Hazırlama Kadın Dış Giyim*. İstanbul: İTKİB.
- Çoruhlu, Y. (2007). Orta ve İç Asya’da Kazı ve Araştırmalarda Elde Edilen Materyale Göre Erken Devir Türklerinde Çizme. E. G. Naskali (Ed.). *Ayakkabı Kitabı* içinde. İstanbul: Kitapevi Yayını, 2007, 159- 200.
- Davis, P. H. (1970). Lathyrus L. P.H. Davis (Ed.). *Flora of Turkey and the East Aegean Islands* içinde. Edinburg: University Press, 1970, 328- 369.
- Erlanson, M. J. ve S. B. McClure (Ed.). (2011). *10,000 Years of Shoes*. English: Museum of Natural and Cultural History, University of Oregon.
- Ersoy, F. ve Erşan, S. (2002). Denim Kumaşlarda Kalite Kontrol. *Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü.
- Fogg, M. (Ed.). (2014). *Modanın Tüm Öyküsü*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Gökçen, İ. (1945). *Manisa'da XVI. Ve XVII. Yüzyılda Deri Sanatları Tarihi*. İstanbul : CHP Manisa Halkevi.
- Görünür, L. (2014). *Pabuç Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan*. İstanbul: Mas Matbaacılık San. Ve Tic. A.Ş.
- Güneş, F. (2000). Trakya’da Yetişen Lathyrus L. (Fabaceae) Türleri Üzerinde Sitotaksonomik Araştırmalar. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi FBE.

- Harari, Y. N. (2015). *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens*. İstanbul: Kolektif Kitap.
- Hong, F. (1997). *Footbinding, Feminism, and Freedom*. London: British Library Cataloguing.
- İmer, Z. (1989). *Dokuma Tekniği II*. Ankara: Sistem Ofset.
- Kastan, C. (2007a). *Ayakkabı Teknolojisi*. 2. Konya: Ocak Grafik.
- Kastan, C. (2007b). *Modern Yöntemle Stampa Çıkarma*. 5. Bursa: Türkiye Ayakkabı.
- Kastan, C. (2016). *Ayakkabı Malzemeleri*. 4. Bursa: Dört Renk Renkayırım.
- Merçil, E. (2000). *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- O'Keeffe, L. (1996). *Shoes*. New York: Workman Publishing Company.
- Ögel, B. (2000). *Türk Kültür Tarihine Giriş*. 4. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Özdemir, M. ve N. Kayabaşı. (2007). *Geçmişten Günümüze Dericilik*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Parmaksızoğlu, İ. (1971). *İbn Batuta Seyahatnamesi'nden Seçmeler*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Pratt, L. ve L. Woolley. (2008). *Shoes*. China: Imago Publishing Limited.
- Roberts, J. M. (2015). *Dünya Tarihi Tarih Öncesi Çağlardan 18. Yüzyıla 1. Cilt*. İstanbul: İnkilap Kitapevi.
- Sakaoğlu, N. ve N. Akbayer. (2002). *Derinin Anadolu'da Bin Yıllık Öyküsü*. İstanbul: Creative Yayıncılık/ Orjin Group.
- Şen, M. (2007). Ayakkabı İle İlgili Kelimeler Üzerine. E. G. Naskali (Ed.). *Ayakkabı Kitabı* içinde. İstanbul: Kitapevi Yayını, 2007, 3- 17.
- Turner, B. S. (1984). *The Body and Society*, Oxford: Basil Blackwell.
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu. (1973). *Cumhuriyet'in 50. Yılında Esnaf ve Sanatkar*. Ankara.
- Walford, J. (2007). *The Seductive Shoe*. Londra: Thames & Hudson Ltd.
- Watson, L. (2007). *Modaya Yön Verenler*. İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Yapp, N. (2005a). *Getty Images 1920'ler*. Germany: Literatür Yayıncılık.
- Yapp, N. (2005b). *Getty Images 1940'ler*. Germany: Literatür Yayıncılık.

Yapp, N. (2005c). *Getty Images 1950'ler*. Germany: Literatür Yayıncılık.

Yapp, N. (2005d). *Getty Images 1980'ler*. Germany: Literatür Yayıncılık.

Yelmen, H. (2005). *Türk Dericiliği 2400 Yaşında*. İstanbul: Kişisel Yayıncılık.

Sürelî Yayınlar

Başer, G. (1974). Dokumaların Dizaynı İçin Temel Kurallar Ve Yöntemler. *Mensucat Mesleki Dergisi*. 26.9, 455-459.

Doğruyol, H. (2003). Erguvan Üzerine. *Uludağ Üniversitesi Dergisi*. (13)

Gur, N., A. H. Evren ve B. Ütkün. (2012). Lathyrus Nissolia L. (Fabaceae) Üzerinde Taksonomik Bir Çalışma. *Ecological Life Sciences*. 7.2, 22- 34.

Gümüş, C. (2015). Kum Zambağı (Pancratium maritimum L.) Bitkisinden Yapılan Araştırmalar Üzerinde Bir İnceleme. *Bartın Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu*, 32.1, 89- 105.

Kravkaz, İ. S., H. Vurdu ve E. Türkyılmaz. (2006). Potansiyel Süs Bitkisi Olarak Çiğdemler (Crocus spp.). *Gazi Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*. 6.1, 135- 140.

Tezcan, H. (1997). Osmanlı Saray Pabuçları. *P Sanat Kültür Antika Dergisi*. 5, 92-103.

Trinkaus, E. ve Shang, H. (2008). Anatomical Evidence For The Antiquity Of Human Footwear: Tianyuan and Sunghir. *Journal of Archaeological Science*. 1.6: 1928-1933. <http://refs.ahcuah.com/papers/trinkaus2.pdf> (13 Kasım 2016).

Uzun, F. (2009). Ontogenic changes in hypericin content of some Hypericum species in natural pastureland of Turkey. *Bangladesh Journal of Botany*. 38.1, 13-18.

İnternet

10 Trends That We'll Always Hate Ourselves For From The 2000's. (2016). <https://www.theodysseyonline.com/10-trends-hate-200s> (11 Nisan 2017).

1960s Thigh High GoGo Boots Womens 9 Paisley Stocking White Black Mod Costume Kinky Fetish Psychedelic Pucci Designer Cuissardes Plus Size. (t.y.) <https://www.etsy.com/listing/270648376/1960s-thigh-high-gogo-boots-womens-9> (17 Nisan 2017).

1968, Fashion: Pierre Cardin Space Age look. (2012). <http://avengers-in-time.blogspot.com.tr/2012/07/1968-fashion-pierre-cardin-space-age.html> (20 Nisan 2017).

1980's Gianni Versace Couture Block Color Thigh-High Boots. (t.y.) https://www.1stdibs.com/fashion/accessories/shoes/1980s-gianni-versace-couture-block-color-thigh-high-boots/id-v_77263/ (20 Nisan 2017).

- 2010 Victoria's Secret Fashion Show – Runway. (2010). <http://www.zimbio.com/photos/Lily+Donaldson/2010+Victoria+Secret+Fashion+Show+Runway/HtTgwLQCoMk> (01 Mayıs 2017).
- 2016 Victoria's Secret Fashion Show: Photos of Lady Gaga, Bruno Mars, The Weeknd & Models. (2016). <http://www.billboard.com/photos/7596000/2016-victorias-secret-fashion-show-photos-lady-gaga-bruno-mars-weeknd> (01 Mayıs 2017).
- 4 Hot Red Christmas Boots and Sandals by Casadei. (2014). <http://www.yournextshoes.com/2014/01/casadei-christmas-collection/> (25 Ekim 2016).
- 5500 Yıllık Mokasen Ayakkabı İnsanlık Tarihinin Modern Yaşadığını Kanıtlıyor. (2011). *Milliyet*. <http://blog.milliyet.com.tr/5500-yillik-mokasen-ayakkabi-insanlik-tarihinin-modern-yasadigini-kanitliyor-/Blog/?BlogNo=293821> (26 Mayıs 2016).
- A Brief History of Fashion's Kinkiest Boot. (2015). <http://www.vogue.com/13355674/dior-raf-simons-stocking-boot/> (27 Ekim 2016).
- Accessories. (t.y.) <https://www.theoutnet.com/en-TR/Shop/Shoes/Boots/> (05 Aralık 2016).
- Accessories. (t.y.) <https://www.style.com/womenswear/accessories/> (07 Şubat 2017).
- Analysis Of Royal Sandals In Ancient Egypt. (2010). <http://www.artofcounting.com/2010/07/14/analysis-of-royal-sandals-in-ancient-egypt-part-1/> (07 Aralık 2016).
- Ancient Chinese Shoes. (2008). http://usa.chinadaily.com.cn/culture/2008-09/26/content_11848379_3.htm (12 Aralık 2016).
- Ancient Egyptian Shoes. (2013). <http://thepharaohsmag.blogspot.com.tr/2013/07/ancient-egyptian-shoes.html#.WEdGEbKLTiW> (07 Aralık 2016).
- Ancient Greek Fashion. (t.y.) <http://www.mlahanas.de/Greeks/Fashion3.htm> (31 Ocak 2017).
- Ancient Greek Shoes. (t.y.) <https://tr.pinterest.com/pin/330240585152075662/> (31 Ocak 2017).
- Antik Roma. (2016). https://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Roma (01 Şubat 2017).
- Antik Yunanistan. (2016). https://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Yunanistan (07 Aralık 2016).
- Ariana Grande in Tom Ford Nappa-Stretch-Leather Metal-Stiletto Over-the-Knee Boots. (2014). <http://www.yournextshoes.com/2014/08/ariana-grande-tom-ford-over-the-knee-boots/> (09 Aralık 2016).
- Asur Medeniyetinin Özellikleri – Asurlular Hakkında Bilgi. (2012). <http://www.nkfu.com/asur-medeniyetinin-ozellikleri-asurlular-hakkinda-bilgi/> (07 Aralık 2016).
- Asurlular. (2016). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Asurlular> (07 Aralık 2016).

- Asya Kurgan Geleneği. (2007). <http://www.yenidenergenekon.com/71-asya-kurgan-gelenegi/> (14 Aralık 2016).
- Ayasofya'nın Mozaikleri (İkonaları). (2013). <http://www.seyyahca.com/ayasofyanin-mozaikleri/> (22 Şubat 2017).
- Baharın Müjdecisi İstanbulensis Çiçek Açtı. (2016). <http://www.trthaber.com/haber/yasam/baharin-mujdecisi-istanbulensis-cicek-acti-236606.html> (27 Mart 2017).
- Balıkçı Boy Çizmesi. (t.y.) https://www.decathlon.com.tr/thermo-neopren-3mm-balkc-boy-cizmesi-id_8304142.html (07 Aralık 2016).
- Baskılı Deri. (t.y.) <http://marmara.all.biz/baskl-deri-g203315#.WQ4081XyjIU> (06 Mayıs 2017).
- Bayan Loafer. (t.y.) <https://www.noashoes.com/urun/bayan-loafer-platin-ayakkabi-gri-oxford-babet/?v=29b90007cbf9> (06 Mayıs 2017).
- Bengü Harbiye'yi Salladı. (2016). <http://highlife.com.tr/2016/08/bengu-harbiye-yi-salladi/> (06 Ekim 2016).
- Berlin, Germany. (2016). <https://montgomerycollection.co/blog-feed/> (07 Şubat 2017).
- Beth Levine, (2016). [https://en.wikipedia.org/wiki/Beth_Levine_\(fashion_designer\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Beth_Levine_(fashion_designer)) (25 Nisan 2017).
- Beyonce Shows Off Endless Legs In Amazing Sparkling Boots As She Takes A Catty Swipe At Miley Cyrus. (2013). <http://www.mirror.co.uk/3am/celebrity-news/beyonce-shows-endless-legs-amazing-2952232> (27 Ekim 2016).
- Beyoncé's. (2013). <http://www.eonline.com/news/390755/beyonce-s-mrs-carter-show-tour-extended-teaser-queen-bey-is-royally-fierce-in-majestic-getup-watch-now> (25 Ekim 2016).
- Binbirdelik. (t.y.) <http://abdulhadi.org/badembiberbinbir.html> (27 Mart 2017).
- Blade Runner at the 2007 Victoria's Secret Fashion Show. (2014). <https://lightscamerangels.tumblr.com/post/105532139044/blade-runner-at-the-2007-victorias-secret-fashion> (13 Nisan2017).
- Boot Fashion: Laetitia Casta in Versace Thigh High Boots. Harper's Bazaar US, 09.2014. (2014). http://bootlovers.typepad.com/booted_up/2014/07/boot-fashion-laetitia-casta-in-versace-thigh-high-boots-harpers-bazaar-us-092014.html (27 Ekim 2016).
- Boot. (2016). <http://lacoolethic.tumblr.com/post/139787736977> (07 Şubat 2017).
- Boot. (t.y.) <http://www.nastygal.com/up-the-ante-vegan-suede-platform-boot/AGG98678.html?color=197> (05 Aralık 2016).

- Boots 2015/2016 Trends. (2015). <http://all-fashion-trends.com/fashion-trends/boots-20152016-trends.html> (27 Ekim 2016).
- Boots. (t.y.) http://digilander.libero.it/guido_1953/pics/boots/boots-girls.htm (20 Nisan 2017).
- Boots. (t.y.) <http://www.metmuseum.org/art/collection/search/137379> (19 Nisan 2017).
- Boots. (t.y.) <https://www.style.com/womenswear/shoes/boots/> (27 Aralık 2016).
- Booty-ful girl! Kim Kardashian steps out in racy thigh-high lace up boots and fresh cornrows in Beverly Hills. (2016). <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-3724811/Kim-Kardashian-steps-racy-thigh-high-lace-boots-fresh-cornrows-Beverly-Hills.html> (06 Ekim 2016).
- British Museum. (2007). <https://www.flickr.com/photos/lenkapeac/759970080/in/photostream> (07 Aralık 2016).
- Britney Spears Struts Her Stuff In A Sheer Catsuit With Latex Boots As She Performs Pretty Girls With Iggy Azalea At Billboard Awards. (2015). <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-3070664/Britney-Spears-struts-stuff-sheer-catsuit-latex-boots-performs-Pretty-Girls-Iggy-Azalea-Billboard-Awards.html> (06 Ekim 2016).
- Bundan 170 Bin Yıl Önce Vazgeçtik. (2011). *Milliyet Cadde*. <http://www.milliyet.com.tr/bundan-170-bin-yil-once-vazgectik-/yasam/sondakika/10.01.2011/1337231/default.htm> (26 Mayıs 2014).
- Büyük Türkçe Sözlük. (t.y.) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5908e971f000a6.47334999 (02 Mayıs 2017).
- Byzantine Clothing. (2016). <http://www.medievalchronicles.com/medieval-clothing/byzantine-clothing/> (06 Şubat 2017).
- Byzantine Dress. (2017). https://en.wikipedia.org/wiki/Byzantine_dress (06 Şubat 2017).
- Byzantine Leather Shoes. (2014). <http://adokal.tumblr.com/post/72764373761/byzantine-leather-shoes-with-gold-leaf-decoration> (22 Şubat 2017).
- Candice Swanepoel Wows in Sinfully Hot Thigh-High Boots. (2013). <http://www.yournextshoes.com/2013/12/candice-swanepoel-gianvito-rossi-boots/> (09 Aralık 2016).
- Carvela. (t.y.) http://www.selfridges.com/GB/en/cat/carvela-wolf-patent-leather-thigh-high-boots_854-10004-6380000309/ (02 Mayıs 2017).
- Cenga Boot. (t.y.) <http://www.revolve.com/jeffrey-campbell-cenga-boot/dp/JCAM-WZ709/?d=Womens&page=1&lc=27&itrownum=9&itcurrpage=1&itview=01> (11 Aralık 2016).

- Cheryl Fernandez-Versini Overwhelms Her Petite Frame in Topshop See-Through Black Dress and Sergio Rossi Over-the-Knee Black Boots. (2015). <http://www.yournextshoes.com/2015/12/cheryl-fernandez-versini-topshop-sergio-rossi-over-the-knee> (27 Ekim 2016).
- Clothing in Ancient Rome. (2016). https://en.wikipedia.org/wiki/Clothing_in_ancient_Rome (03 Şubat 2017).
- Clothing. (t.y) <http://www.ancient-egypt-priests.com/AE-Life-english.htm> (07 Aralık 2016).
- Come Sunday Afternoon – Come Reading Magazines. (2014). <http://www.stylecloseup.net/2014/03/23/come-sunday-afternoon-come-reading-magazines-2/> (27 Ekim 2016).
- Connolly T. Fort Rock Cave. (t.y.) https://oregonencyclopedia.org/articles/fort_rock_cave/#.WECeS7KLTIU (02 Aralık 2016).
- Costume History/Byzantine. (2016). https://en.wikibooks.org/wiki/Costume_History/Byzantine (06 Şubat 2017).
- Cothurnus. (2006). http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/secondary/SMIGRA*/Cothurnus.html (06 Şubat 2017).
- Crakow (shoe). (2016). [https://en.wikipedia.org/wiki/Crakow_\(shoe\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Crakow_(shoe)) (10 Mart 2017).
- Cristiano Ronaldo Isn't the Best Soccer Player in the World but He Has Flyknit Air Force 1s. (2016). <http://www.complex.com/sneakers/2016/01/cristiano-ronaldo-nike-air-force-1-flyknit> (11 Nisan 2017).
- Cuissard Lampasso Brocade Boot. (2017). https://www.modaoperandi.com/rubeus-milano-fw17/cuissard-lampasso-brocade-boot?mid=37385&utm_medium=Linkshare&utm_source=Hy3bqNL2jtQ&utm_content=Hy3bqNL2jtQ&siteID=Hy3bqNL2jtQ-f_HF9qngK4W3iR2ltqpJEA (05 Mayıs 2017).
- Çizme. (t.y.) <http://www.isguvenlikstore.com/urun/portwest-fw29-s5-is-cizmesi/,11588> (07 Aralık 2016).
- Dalgıç Kumaş. (2017). <http://www.tekstilbilgi.net/scuba-dalgic-kumas-nedir.html> (07 Mayıs 2017).
- Découpe Numérique. (t.y.) http://cid-france.com/index_21ce1232011a9d68e2c5b96f4badf7e2.html (07 Mayıs 2017).
- Dikis Makinalari. (t.y.) <https://www.igneiplikburada.com/juki-ams-221e-3020-dikis-otomati> (07 Mayıs 2017).

- Doğa Fotoğrafları / Kum Zambağı. (2008). <http://www.fotokritik.com/1474244/kum-zambagi> (27 Mart 2017).
- Dolce & Gabbana. (t.y.) <https://www.lyst.com/shoes/dolce-gabbana-stretch-lace-thigh-boots-black/> (04 Nisan 2017).
- Dominique Long Boots In Nude Stretch. (t.y.) <http://www.publicdesire.com/us/dominique-long-boots-in-nude-stretch#fancy-zoom-gallery-image-2> (05 Aralık 2016).
- Dr. Martens. (2013). https://tr.wikipedia.org/wiki/Dr._Martens (10 Nisan 2017).
- Dual Personalities. (2012). <https://dualpersonalities.wordpress.com/tag/king-tut/> (07 Aralık 2016).
- Dünyanın En Eski 14 Günlük Yaşam Nesnesi. (2016). <http://ofpof.com/tarih/dunyanin-en-eski-14-gunluk-yasam-nesnesi> (02 Aralık 2016).
- Endüstriyel Tasarım & Endüstriyel Üretim. (t.y.) <http://www.anahtarlik.com.tr/ayakkabitokasi.php> (05 Aralık 2016).
- Evening Shoes. (t.y.) <http://www.metmuseum.org/art/collection/search/114523> (20 Nisan 2017).
- Every Awkward Shoe You Wore In The 2000s. (2015). <http://www.thegloss.com/fashion/bad-2000s-trends-fashion-shoes-styling-ideas-photos/> (11 Nisan 2017).
- Fall Autumn. (t.y.) <http://www.denimjeansobserver.com/mag/2016/02/25/fendi-2016-2017-fall-autumn-winter-womens-milan-fashion-furry-ruffles-tiered-coat-waves-boots-floral-velvet-denim-jeans-observer/> (27 Ekim 2016).
- Fall Footwear The '60s Way. (2010). <http://www.shrimptoncouture.com/blogs/curated/16215137-fall-footwear-the-60s-way> (27 Ekim 2016).
- Fall Footwear The '60s Way. (2014). <http://www.shrimptoncouture.com/blogs/curated/16215137-fall-footwear-the-60s-way> (27 Ekim 2016).
- Fancy Footwork: 85 Standout Shoes We Saw at New York Fashion Week. (2012). <http://www.popsugar.com/fashion/Best-Shoes-From-Fall-2012-New-York-Fashion-Week-21811287#photo-21811420> (11 Aralık 2016).
- Footwear. (2013). <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/turkish/footwear> (02 Mayıs 2017).
- Footwear. (t.y.) <https://www.japan-zone.com/culture/footwear.shtml> (28 Şubat 2017).
- Fringed Leather Over The Knee Boot. (t.y.) https://www.gilt.com/brand/see-by-chloe/product/1160334651-see-by-chloe-fringed-leather-over-the-knee-boot?origin=partner_feed&utm_source=CJ&utm_medium=affiliate&utm_campaign=G S:Affiliate&utm_content=2687457 (05 Mayıs 2017).
- Geta (footwear). (2016). [https://en.wikipedia.org/wiki/Geta_\(footwear\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Geta_(footwear)) (28 Şubat 2017).

- Geta ve Zori İsimli İki Ayakkabı Modeli. (2016). https://tr.wikipedia.org/wiki/Heian_d%C3%B6nemi, 09.12.2016.) Geta ve Zori isimli iki ayakkabı modeli ortaya çıkmıştır (<https://www.japan-zone.com/culture/footwear.shtml> (28 Şubat 2017)).
- Gezer Balıkçı Kasık Çizmesi. (t.y.) http://www.avfoni.com/urun/gezer-balikci-kasik-cizmesi?gclid=CjwKEAiAg5_CBRDo4o6e4o3NtG0SJAB-IatYo_ISKU0IN9S0ecauYBgb7b1fhye_wMMnM15QkmpWSxoCHC_w_wcB (07 Aralık 2016).
- Gianvito Rossi Official Online Boutique. (t.y.) <http://www.gianvitorossi.com/#> (04 Mayıs 2017).
- Gisele Bündchen (VS Fashion Show 2006). (2010). <http://modelsinspiration.blogspot.com.tr/2010/11/g.html> (14 Nisan 2017).
- Gold Chrome Flared Pointy Toe Thigh High Heel Boots Patent. (t.y.) <https://www.amiclubwear.com/shoes-boots-cri-mini-80gold.html> (04 Nisan 2017).
- Greek Footwear- Fashion And Style From Ancient Greece. (2011). <http://realityspeaksexpertscolumn.com/article/greek-footwear-fashion-and-style-ancient-greece> (26 Ocak 2017).
- If Uggs Are Actually Coming Back, Then We Need To Set Some Ground Rules On How To Wear Them In 2015. (2015). <http://www.thegloss.com/fashion/ugg-boots-back-trend-how-to-wear-tips/> (11 Nisan 2017).
- İstanbul Çiğdemi. (2010). https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul_%C3%A7i%C4%9Fdemi (28 Mart 2017).
- İstanbul Çiğdemi. (2015). <http://dogalhayat.org/property/istanbul-cigdemi/> (27 Mart 2017).
- İstanbul Çiğdeminin Tanıtımı ve Özellikleri. (t.y.) <http://istanbulensis.weebly.com/304istanbul-ccedili287deminin-tan305t305m305-ve-oumlzellikleri.html> (01 Ocak 2017).
- İstanbul'dan Erguvan Geçiyor. (t.y.) <http://www.bilgiagi.net/istanbuldan-erguvan-geciyor/94143/> (27 Mart 2017).
- İş Ayakkabıları. (t.y.) <http://www.isguvenlikstore.com/urun/yds-gte-01-l-gtx-wry-02-bot/3986> (07 Aralık 2016).
- J Lo's Sexiest Pictures Since the '90s. (2016). <http://www.popsugar.com/celebrity/Hot-Jennifer-Lopez-Pictures-24120817#photo-24120817> (25 Ekim 2016).
- Kapsül. (t.y.) <http://www.metalaksesuarci.com/u1072-kapsul,-sac-no:2.html> (07 Aralık 2016).
- Kauçuk Nedir? Tarihçesi. (t.y.) <http://www.otounsal.com/kaucuk.html> (03 Aralık 2016).

- Kenan Deniz Neredesin? Kum Zambakları Telef Edilecekti. (2016). <http://www.yumurtalikhaber.com/haber/guncel/kenan-deniz-neredesin-kum-zambaklari-telefon-edilecekti/1882.html> (27 Mart 2017).
- Kendall Jenner & Gigi Hadid Make Their Victoria's Secret Fashion Show Runway Debut. (2015). <http://www.justjared.com/photo-gallery/3505251/kendall-jenner-gigi-hadid-victorias-secret-fashion-show-2015-14/> (01 Mayıs 2017).
- Keten Etamin. (t.y.) <http://www.tr-dmc.com/Products/Fabrics/DMC-Fabric/Linen-Aida.aspx> (05 Aralık 2016).
- Keten Kumaş. (t.y.) <https://www.kumasci.com/liste/keten-kumas> (03 Aralık 2016).
- Kim Kardashian's Clear Thigh-High Boots Take Rainwear To The Next Level. (2016). http://www.huffingtonpost.ca/2016/09/07/kim-kardashian-thigh-high-boots_n_11889568.html? (06 Ekim 2016).
- King Tut's Sandals Featured at Ancient Egyptian Footwear Exhibition. (2015). <http://www.aucegypt.edu/news/stories/king-tuts-sandals-featured-ancient-egyptian-footwear-exhibition> (07 Aralık 2016).
- Knee Boots. (t.y.) <http://upskirtclothing.com/products/> (07 Şubat 2017).
- Knee Boots. (t.y.) <https://www.aliexpress.com/w/wholesale-red-knee-boots.html> (12 Nisan 2017).
- Knee High Boots. (t.y.) <https://www.missguided.co.uk/shoes/boots/knee-high-boots> (04 Mayıs 2017).
- Lady Gaga in Extreme 10-inch-Heeled Lace-Up Thigh-High Platform Boots. (2014). <http://www.yournextshoes.com/2014/08/lady-gaga-lace-up-thigh-high-boots/> (25 Ekim 2016).
- Lady Gaga Takes a Tumble Thanks to Her Ridiculous Choice of Footwear. (2010). <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1288980/Lady-Gaga-takes-tumble-thanks-ridiculous-choice-footwear,.html> (06 Ekim 2016).
- Lasts. (t.y.) <http://eng.formificiostf.it/> (09 Aralık 2016).
- Lathyrus Undulatus (İstanbul Nazendesi). (2014). <http://dogalhayat.org/property/lathyrus-undulatus-istanbul-nazendesi/> (27 Mart 2017).
- LFL Rank Burgundy Suede Thigh High . (t.y.) <https://www.adorewe.com/?brand=LFL> (04 Mayıs 2017).
- Lo más hot del Victoria's Secret Fashion Show 2016. (2016). http://los40.com.mx/los40/2016/12/01/album/1480607169_651309.html#1480607169_651309_1480607356 (05 Mayıs 2017).

- Pair of Miniature Shoes. (t.y.). <http://collections.vam.ac.uk/item/O1316591/pair-of-miniature-unknown/> (07 Nisan 2017).
- Pair of Pattens. (t.y.). <http://collections.vam.ac.uk/item/O69468/pair-of-pattens-unknown/> (05 Nisan 2017).
- Pair of Woman's Fetish Boots. (t.y.) <https://collections.lacma.org/node/214108> (27 Ekim 2016).
- Patented torture -- Lotus shoes. (2015). <http://patentsonthesolesofyourshoes.blogspot.com.tr/2015/09/patented-torture-lotus-shoes.html> (11 Mart 2017).
- Patlıcan Moru Keçi Derisi. (2016). <https://www.parcaderi.com/tag/parca-deri-nereden-alinir/> (06 Mayıs 2017).
- Patten (shoe). (2016). [https://en.wikipedia.org/wiki/Patten_\(shoe\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Patten_(shoe)) (10 Mart 2017).
- Pink Ribbed Knit Pointy Toe Thigh High Sock Boots. (t.y.) <https://www.amiclubwear.com/shoes-boots-ki-xaya-10pink.html> (05 Mayıs 2017).
- Ranking Rihanna's Diamonds World Tour Costumes. (2013). <http://nymag.com/thecut/2013/03/ranking-rihannas-diamonds-world-tour-costumes.html> (27 Ekim 2016).
- Rihanna Debuts New Shoe Collaboration With Manolo Blahnik - Including A Pair Of Waist-High Denim Boots That Come With a Belt. (2016). <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-3476939/Who-needs-trousers-Rihanna-debuts-new-shoe-collaboration-Manolo-Blahnik-including-pair-waist-high-denim-boots-come-BELT.html> (06 Ekim 2016).
- Rihanna Rocks Dramatic Giuseppe Zanotti Canvas Chap Boots At Made In America Fest. (2016). <http://footwearnews.com/2016/fashion/celebrity-style/rihanna-rocks-bespoke-giuseppe-zanotti-canvas-chap-boots-made-america-festival-253713/> (27 Ekim 2016).
- Rihanna Unleashes Slew Of Raunchy Dance Moves On Florida Crowd Before Indulging In Backstage 420 Celebration With Marijuana Leaf Cake. (2013). <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-2312399/Rihanna-unleashes-slew-sexy-dance-moves-Florida-crowd-indulging-backstage-420-celebration-marijuana-leaf-cake.html> (27 Ekim 2016).
- Rihanna. (2016). <http://www.looklive.com/shop/manolo-blahnik-x-rihanna-9-to-5-chap-denim-boots-worn-by-rihanna/> (11 Aralık 2016).
- Rihanna's Fenty x Puma Fall 2016 Debut Collection. (2016). <http://msyolee.com/feature/rihannas-fenty-x-puma-fall-2016-debut-collection/> (06 Ekim 2016).
- Rihanna's OVO Fest Looks Leave Drake Utterly Speechless. (2016). <http://www.vogue.com/13463189/rihanna-drake-ovo-fest-vetements-fengchen-wang-manolo-blahnik/> (27 Ekim 2016).

- Roger Vivier. (t.y.) <http://theredlist.com/wiki-2-23-1249-1256-view-1950s-profile-roger-vivier-2.html> (20 Nisan 2017).
- Roman Footwear of the People. (2015). <http://www.romeacrosseurope.com/?p=2536#sthash.2wqsP5g5.dpuf> (03 Şubat 2017).
- Roman Sandals: Military Footwear. (2011). <http://historyofsandals.blogspot.com.tr/2011/05/roman-sandals-military-footwear.html> (03 Şubat 2017).
- Rome Militaria Légionnaire Romain du Ie siècle Ap JC. (2015). <http://www.maquetland.com/article-1885-rome-militaria-legionnaire-romain-du-ie-siecle-ap-jc> (06 Şubat 2017).
- Rubber Hip-Boots. (t.y.) <http://anclotefire.com/product/boots/rubber-bunker-boots/black-diamond-rubber-hip-boots-9203/> (07 Aralık 2016).
- Runway Trend Fall/Winter 15/16: Thigh High Boots. (2015). http://dresscodehighfashion.blogspot.com.tr/2015_09_01_archive.html (27 Ekim 2016).
- Sanat Eseri Gibi Ayakkabılar. (2016). <http://www.ntv.com.tr/galeri/yasam/sanat-eseri-gibi-ayakkabilar,iVmid9qneECIjW7YeTVB3Q/wFe2PgVK2kOoqQWst36Y3Q> (03 Aralık 2016).
- Saten Kumaş. (2017). <http://www.tekstilbilgi.net/saten-kumas-nedir.html> (06 Mayıs 2017).
- See Doutzen Kroes And Joan Smalls,Rihanna,Bruno Mars In The 2012 Victoria's Secret Fashion Show. (2012). <http://www.bystylingamsterdam.com/2012/11/09/see-doutzen-kroes-and-joan-smallsrihannabruno-mars-in-the-2012-victorias-secret-fashion-show/> (01 Mayıs 2017).
- Sheet Gold Feet And Finger Coverings- From Tomb Of 3 Minor Wives Of Thutmose III Metropolitan Museum Of Art. png. (2007). https://it.wikipedia.org/wiki/File:SheetGoldFeetAndFingerCoverings-FromTombOf3MinorWivesOfThutmoseIII_MetropolitanMuseumOfArt.png (07 Aralık 2016).
- Shoe. (t.y.) <http://collections.vam.ac.uk/item/O63334/shoe-pair-of-shoes-rayne/> (09 Nisan 2017).
- Shoemaster. (t.y.) <http://www.shoemaster.co.uk/software-products/orthopedic-footwear/> (07 Mayıs 2017).
- Shoes in Ancient Greece. (t.y.) <http://classroom.synonym.com/shoes-ancient-greece-8576.html> (26 Ocak 2017).
- Shop By Mood. (t.y.) <http://www.renecaovilla.com/> (13 Aralık 2016).
- Sophia Webster Spring 2014 Collection. (2014). <http://shoerazzi.com/sophia-webster-spring-2014-collection/> (06 Aralık 2016).

- Statement Shoes. (2014). <https://www.shrimptoncouture.com/blogs/curate/15468101-statement-shoes> (10 Nisan 2017).
- Suni Deri. (t.y.) <http://www.muslu.com.tr/ayakkabi-astarlik-suni-deri.php> (06 Mayıs 2017).
- Sure-Footed. (2013). <http://devorahmacdonald.blogspot.com.tr/2013/07/sure-footed.html> (27 Ekim 2016).
- Sümerler Kimdir Kısaca Tarihi Özet. (2014). <http://www.bilgilersitesi.com/sumerler-kimdir-kisaca-tarihi-ozet.html> (03 Aralık 2016).
- Take a walk on the wild side! Kylie Jenner struts it out in a pair of leopard print thigh high boots as she goes for a spot of shopping. (2017). <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-4265680/Kylie-Jenner-wears-leopard-print-thigh-high-boots.html> (02 Mayıs 2017).
- Tarih Çağları Nedir. (2015). <http://tarih-caglari.nedir.org/> (08 Kasım 2016).
- Tarih Öncesi Çağlar Ve Özellikleri Nelerdir. (2015). <http://e-okulbilgi.com/tarih-onesi-caglar-ve-ozellikleri-nelerdir-376.html#comments> (05 Kasım 2016).
- Tarih Öncesi Çağlar. (2014). <http://www.tarihyolu.com/tarih-onesi-caglar/> (02 Aralık 2016).
- Tarihte İlk Ayakkabılar. (2016). <http://www.fiyapa.com/sayfa/tarihte-ilk-ayakkabilar> (15 Ocak 2017).
- Taylor Momsen in Alexander McQueen Grinling Gibbons Gold Heeled Thigh High Show Boots. (2010). <http://www.yournextshoes.com/2010/11/taylor-momsen-alexander-mcqueen/> (06 Ekim 2016).
- The 100 Best adidas Sneakers of All Time. (2013). <http://www.complex.com/sneakers/2013/04/the-100-best-adidas-sneakers-of-all-time/ts-lightswitch-gil-2-0> (11 Nisan 217).
- The 12 Most 'Anti' Moments From Rihanna's Brooklyn Concert. (2016). <http://www.fuse.tv/2016/03/rihanna-brooklyn-concert-most-anti-moments> (27 Ekim 2016).
- The Egyptian Museum in Cairo : Footwear in ancient Egypt in Video. (2016). <http://www.blogarama.com/government-blogs/32302-egyptian-chronicles-blog/6071167-museum-cairo-footwear-ancient-egypt-video> (07 Aralık 2016).
- The herball, or, Generall historie of plantes. (t.y) <https://archive.org/details/herballorgeneral00gera> (08 Mayıs 2017).
- The Sale We've Been Waiting For: Net-A-Porter End-of-Season MUSTS. (2016). <http://shoerazzi.com/designer/gianvito-rossi/> (11 Aralık 2016).

- These Boots Were Made For Gawking! Lady Gaga Teams Bright Blue Thigh-High Cowboy Boots With Daisy Dukes As She Heads To Recording Studio. (2016). <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-3744966/Lady-Gaga-teams-bright-blue-high-high-cowboy-boots-Daisy-Dukes.html> (06 Ekim 2016).
- Thigh High Boots For Women Designer Zipper. (t.y.) <http://www.sexyshoeswoman.com/thigh-high-boots-for-women-designer-zipper-p-1557.html> (04 Mayıs 2017).
- Thigh High Boots. (t.y.) <http://www.cicihot.com/shoes-boots-bii-demetria-03-blk.html/> (12 Aralık 2016).
- Thigh High Timberland Style Over The Knee Lace Up Boots. (t.y.) <http://wheretogot.it/link/2536204> (05 Mayıs 2017).
- Thigh-High Boots: The No-Pants Solution. (2009). http://nymag.com/thecut/2009/03/thigh_high_boots_the_no_pants.html (27 Ekim 2016).
- Thigh-high BuckleBboots. (t.y.) http://www.mytheresa.com/int_en/thigh-high-buckle-boots-672470.html?utm_source=affiliate&utm_medium=affiliate.cj.int (11 Aralık 2016).
- Tom Ford Fall 2013 Shoes, (2013). <http://tomandlorenzo.com/2013/08/tom-ford-fall-2013-shoes/> (06 Ekim 2016).
- Tom Ford Shoes. (t.y.) <https://www.lyst.com/shop/tom-ford-boots/> (04 Nisan 2017).
- Tricksters in Ancient Greek Mythology. (t.y.) <http://keypass.weebly.com/ancient-greece.html> (31 Ocak 2017).
- Tüvit Kumaş Nedir. (2014). <http://www.ansiklopedi.biz/ansiklopedi/tuvit-kumas-nedir> (03 Aralık 2016).
- UGG Australia. (2016). https://tr.wikipedia.org/wiki/UGG_Australia (11 Nisan 2017).
- Upper Shoes. (2009). <http://www.koeleeitalia.com/upper-shoes-collection.php> (05 Aralık 2016).
- Utah Cave Full of Children's Moccasins Sheds Light on Little-Known Ancient Culture. (2014). <http://westerndigs.org/utah-cave-full-of-childrens-moccasins-sheds-light-on-little-known-ancient-culture/> (12 Aralık 2016).
- Valentino. (t.y.) <http://indulgy.com/post/Q4IBzhZc62/valentino> (13 Aralık 2016).
- Vardola Çeşitleri. (t.y.) <http://teknikokce.com/tr/vardola.html> (03 Aralık 2016).
- Versace Thrills With Thigh-High Boots at Milan Fashion. (2015). <http://economictimes.indiatimes.com/magazines/panache/versace-thrills-with-thigh-high-boots-at-milan-fashion/articleshow/46405037.cms> (27 Ekim 2016).
- Versus by Versace Thigh High Leather Boots in Black. (2012). <http://designer-shoes.me.uk/versus-by-versace-thigh-high-leather-boots/> (09 Aralık 2016).

- Victoria and Albert Museum. (2017). <https://tr.pinterest.com/pin/471892867176839946/> (22 Mart 2017).
- Victoria's Secret 2011 / 2012 Fashion Show. (2011). <http://fashionallure.com/victorias-secret-2011-fashion-show/> (01 Mayıs 2017).
- Victoria's Secret 2013 Fashion Show Facts And Photos. (2013). <http://stylefrizz.com/201311/victorias-secret-2013-fashion-show-facts-photos/> (01 Mayıs 2017).
- Victoria's Secret Fashion Show 2014. (2014). <http://www.hoopbikemer.com/muscular-angels-vs-fashion-show-2014/victorias-secret-fashion-show-2014-79/> (01 Mayıs 2017).
- Victoria's Secret Fashion Show 2016 In Paris. (2016). <http://www.fashionisers.com/lingerie-and-swimwear/victorias-secret-fashion-show-2016-paris/> (01 Mayıs 2017).
- Victoria's Secret Fashion Show, 2005. (t.y.) <http://www.nydailynews.com/entertainment/gisele-bundchen-retires-runway-gallery-1.2152961?pmSlide=1.2152956> (13 Nisan 2017).
- Vidala. (t.y.) <http://www.karacaleather.com/ayakkabilik-ve-saraciyelik-deri> (06 Mayıs 2017).
- View Similar Items. (t.y.) https://www.1stdibs.com/fashion/accessories/shoes/versace-thigh-high-boots-39-9/id-v_70004/ (27 Ekim 2016).
- Vintage 1980s 1990s Dr Martens Black Leather COMBAT Boots England Docs. (t.y.) http://www.polyvore.com/vintage_1980s_1990s_dr_martens/thing?id=89648596 (10 Nisan 2017).
- Walkin' In The Rain. (2009). <http://whatthehellz.com/wordpress/2009/10/13/walkin-in-the-rain/> (06 Ekim 2016).
- Womens 5 Inch Heels High Heel Boots Thigh High Boot Buckles. (t.y.) <http://www.shape.com/shop/summitfashions-womens-5-inch-heels-high-heel-boots-thigh-high-boot-buckles-zipper-stretch-pfc90e7a0baeaf153918e9c8ef9a513b1.html> (04 Mayıs 2017).
- Women's Shoes. (t.y.) <http://www.footwearhistory.com/high-renaissance/womens-shoes> (21 Mart 2017).
- Yeni Çağ. (2016). https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_%C3%87a%C4%9F (11 Mart 2017).

ÖZGEÇMİŞ

1992 yılında İstanbul'da doğdu. 2013 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi Anadolu Bil MYO Ayakkabı Tasarım ve Üretimi Programı'ndan mezun oldu. Dikey Geçiş Sınavı ile İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda Tasarım Bölümü'ne kayıt oldu ve bu Fakülte'den 2015 yılında mezun oldu.

Projeleri ve katıldığı karma sergiler;

Kadına Şiddete Hayır Konseptli Ayakkabı Tasarım Projesi ile 2011 yılında 46. AYMOD Ayakkabı Fuarı, 2012 Cemal Reşit Rey Konser Salonu, 2012 yılında Airport Alışveriş Merkezi, 2012 yılında Orion Alışveriş Merkezi'nde düzenlenen sergilere katıldı.

Ünlü Sporcular Konseptli Ayakkabı Tasarım Projesi ile 2012 yılında 47. AYMOD Ayakkabı Fuarı'nda düzenlenen sergiye katıldı.

Türkiye'nin Şehirleri Konseptli Ayakkabı Tasarım Projesi ile 2012 yılında 48. AYMOD Ayakkabı Fuarı'nda düzenlenen sergiye katıldı.

Yüksek Konçlu Gelin Çizmeleri Konseptli Ayakkabı Tasarım Projesi ile 2013 yılında 49. AYMOD Ayakkabı Fuarı ve aynı yıl Moskova'da düzenlenen MossShoes Fuarı'nda Fair Of Fantasia defile ve sergisine katıldı.

Stajlar;

2009- 2010 Pabuç Makine San. ve Tic. A.Ş. – Stajyer,

2012 Pınar Arkun Design Shoes & Accessories- Stajyer.

İş deneyimleri;

2010 Kaya Kardeşler Ayakkabı San. ve Tic. Ltd. Şti.- Tasarımcı,

2012- 2013 Sidar Ayakkabı ve Deri Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti- Tasarımcı,

2014- ... Yeni Ümit Eğitim Kurumları- Ayakkabı Stilizlik ve Moda Stilizlik eğitmenliği.